

KISSOILLE ANNETUT HENKILÖNNIMET

Pro gradu -tutkielma
Minna Keinänen
Helsingin yliopiston
suomen kielen ja
kotimaisen kirjallisuuden laitos
Helmikuu 2009

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos Institution – Department Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos	
Tekijä/Författare – Author Keinänen, Minna			
Työn nimi Arbetets titel – Title Kissoille annetut henkilönimet			
Oppiaine Läroämne – Subject suomen kieli			
Työn laji Arbetets art – Level pro gradu -tutkielma		Aika Datum – Month and year helmikuu 2009	Sivumäärä Sidoantal – Number of pages 91 + 23 liitesivua
Tiivistelmä Referat – Abstract			
<p>Tutkielmassa tarkastellaan kissoille annettuja henkilönnimiä, jotka toimivat kissojen kutsumaniminä. Aineisto on kerätty pääosin internetin kautta kyselylomakkeilla. Koko aineisto pitää sisällään 890 kissan tiedot.</p> <p>Henkilönnimiksi on määritelty nimet, joilla on Väestötietokeskuksen mukaan vähintään 50 nimenkantajaa. Kissojen nimeäminen henkilönnimillä on yleistä: 890 kutsumanimestä puolet (49,8 %) on henkilönnimiä. Näistä nimistä 64 % on nimipäiväkalenterista löytyviä kalenterinimiä. Henkilönnimen ja kalenterinimen saa hieman useammin tyttökissa kuin poikakissa.</p> <p>Tutkimuksen pääpaino on nimenantoperusteissa: millä perusteilla kissanomistajat ovat antaneet lemmikeilleen kutsumanimiksi henkilönnimiä, jotka ovat yksiosaisia ja joiden valintaperusteet ovat selvillä. Tällaisia nimiä on 382 nimenkantajalla. Nimenantoperusteet on jaettu kahdeksaan pääluokkaan. Yleisimmän nimen taustalla on nimenantajan mieltymys (32,1 %) ja suhteellisen usein nimi perustuu nimenkantajan ominaisuuksiin (21,6 %). Muita perusteita mainitaan harvemmin: esikuva (12,4 %), systeemi (9,5 %), olemassa oleva nimi (7,1 %), äänneet (5,2 %), tapahtuma (4,5 %) ja muut perusteet (7,6 %). Tavallisimmin henkilönnimeä perustellaan kahdella tai useammalla perusteella. Esimerkkinä on eräs <i>Leevi</i>-nimi, joka miellyttää nimenantajaa (mieltymys nimeen), nimi on yksinkertainen ja helppo lausua (nimen käytännöllisyys), nimi on selvästi pojan nimi (sukupuoli) eikä tutuilla ole samannimistä kissaa (nimen harvinaisuus).</p> <p>Suosituimmista kissoille annetuista kutsumanimistä eli nimistä, joilla on vähintään 3 nimenkantajaa, yli puolet (66,7 %) on henkilönnimiä. Niistä suurin osa on tyttöjen kalenterinimiä, kuten <i>Mimmi</i>, <i>Siiri</i>, <i>Elli</i> ja <i>lines</i>. Kissat saavat harvemmin samanaikaisesti lapsilla suosittuja nimiä. Nimet, joita on annettu paljon sekä kissoille että lapsille, ovat enimmäkseen 2000-luvun lasten suosikkinimiä. Suurin osa kissojen suosituimmista henkilönnimistä on – ja luultavasti tulee olemaan – harvinaisia ihmisten keskuudessa. Vuoden 2010 nimipäiväkalenterin uusia nimiä (kuten <i>Fanni</i>, <i>Mette</i> ja <i>Peppi</i>) on annettu selvästi enemmän tyttökissoille kuin poikakissoille.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords nimistöntutkimus, kissannimi, henkilönnimi, kutsumanimi, nimenantoperuste			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopisto, Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYS

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimusaihe ja työn tavoitteet.....	1
1.2 Aineisto ja terminologia.....	2
1.2.1 Koko aineisto.....	2
1.2.2 Kalenterinimet.....	4
1.2.3 Henkilönnimet.....	6
1.2.4 Muut henkilönnimet.....	7
1.2.5 Edustusnimet.....	7
1.3 Henkilönnimet aiemmassa eläintennimiä koskevassa tutkimuksessa.....	10
2 Lemmikkieläimet ja nimeäminen	16
2.1 Lemmikkieläimen määritelmiä.....	17
2.2 Lemmikkien historiaa.....	17
2.3 Lemmikkien historiaa Suomessa.....	19
2.4 Eläimille annettujen henkilönnimien historiaa.....	21
2.5 Eläimille annetuista henkilönnimistä Suomessa.....	22
2.6 Nimeäminen kissanhoito-oppaissa.....	25
2.7 Kissanimikirjat.....	27
3 Kissoille annettujen henkilönnimien valintaperusteet	29
3.1 Kissan ominaisuudet.....	32
3.1.1 Ulkonäkö.....	33
3.1.2 Luonne, olemus, käyttäytyminen, ääntely.....	35
3.1.3 Asema, sukupuoli, rotu.....	38
3.2 Olemassa oleva nimi.....	40
3.2.1 Rotukissat.....	42
3.2.2 Kotikissat.....	45
3.3 Nimenantajan mieltymys.....	47
3.3.1 Miellyttävyys.....	49
3.3.2 Samankaltaisuus.....	51
3.3.3 Harvinaisuus.....	51

3.3.4 Suomalaisuus.....	53
3.3.5 Merkityssisältö.....	53
3.3.6 Käytännöllisyys.....	55
3.4 Esikuva.....	57
3.4.1 Tosielämän esikuvat.....	58
3.4.2 Kuvitteelliset esikuvat.....	61
3.5 Tietyt äänteet.....	62
3.5.1 Rekisterinimi.....	63
3.5.2 Muiden eläinten nimet.....	64
3.5.3 Kissan tarpeet.....	64
3.5.4 Nimenantajan mieltymykset.....	64
3.6 Tapahtuma.....	65
3.7 Systemi.....	68
3.7.1 Äänteet, rakenne.....	70
3.7.2 Aihepiiri, nimen merkitys ja sisältö.....	71
3.7.3 Nimiparit, nimi suvusta.....	72
3.7.4 Muut systeemit.....	73
3.8 Muut perusteet.....	74
3.8.1 Nimen sopivuus kissalle.....	74
3.8.2 Paikka, sijainti.....	74
3.8.3 Nimivääntelyt, sanaleikit.....	75
3.8.4 Hämärit perusteet.....	76
4 Suosituimmat henkilönnimet kissojen kutsumaniminä.....	77
4.1 Suosituimmat henkilönnimet ja niiden piirteitä.....	77
4.2 Vertailua suosituimpiin lastennimiin.....	80
5 Päätäntö.....	83
Lähteet.....	87
Liite 1: Kyselylomake	
Liite 2: Aineisto	
Liite 3: Kissan nimi -runo	

1 Johdanto

Literary Power

They say the test of this is whether a man can write an inscription.
I say “Can he name a kitten?”
And by this test I am condemned, for I cannot.
(Butler 1912: 108.)

Kissoja, kissoja, kissoja; on kotikissoja, on rotukissoja ja yhteistä jokaiselle kisulle, katille ja kissimirrille on nimi, monelle kissalle useampikin nimi – vaikkakin kirjailija Samuel Butler on huomauttanut nimenantamisen vaikeudesta. Omat kaksi kissaani sekä useat kissat tuttavapiirissäni ovat saaneet nimen, joka löytyy ihmisten nimipäiväkalenterista tai on muuten tullut tutuksi henkilönnimenä. Tutkimuksessani keskitynkin kissoille annettuihin henkilönnimiin. Kissannimet ovat tähän mennessä innoittaneet kahteen pro gradu -tutkielmaan: Heidi Laine (1997) on perehtynyt kissojen kutsumanimiin ja niiden valintaperusteisiin, Tarja Sarkkinen (1997) niin ikään nimeämisperusteisiin ja lisäksi kutsumanimien äänteellisiin piirteisiin. Kummassakin aineistossa kissannimistä noin puolet on henkilönnimiä. Tärkeänä syynä tutkimusaiheen valitsemiseen on myös oma innostukseni ja kiinnostukseni kissoihin.

1.1 Tutkimusaihe ja työn tavoitteet

Tutkin työssäni kissoille annettuja henkilönnimiä. Oman kokemukseni ja aiemman tutkimuksen perusteella kissanomistajat suosivat nimiä, jotka assosioituvat ensisijaisesti ihmisten nimiksi. Selvitän, miten suosittuja henkilönnimet ja niihin sisältyvät kalenterinimet ovat kissojen kutsumaniminä. Nimen valitseminen voi tapahtua yksinkertaisesti, kun taas toisaalta nimen taustalta löytyy usein monenlaisia perusteita. Tutkimuksen pääpaino onkin nimenantoperusteissa, joiden mukaan kissat ovat saaneet kutsumanimiksi juuri henkilönnimiä. Kiinnostavaa on myös se, millaiset piirteet yhdistävät kissoille eniten annettuja henkilönnimiä ja ovatko nimet samoja kuin ihmislasten suosituimmat ensimmäiset etunimet.

1.2 Aineisto ja terminologia

Se, mitä henkilönimellä tarkoitetaan, määritellään eri tutkimuksissa hieman eri tavoin. Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi aineistoani ja samalla selvennän, mitä tarkoitan henkilönimellä ja kalenterinimellä sekä edustusnimellä.

1.2.1 Koko aineisto

Tutkimusaineistoni olen kerännyt kyselylomakkeella (Liite 1) ja kyselyn kautta sain kaiken kaikkiaan 890 kissan tiedot. Kyselylomakkeessa tiedustelin vastaajilta, miten he ovat valinneet nimen, jolla kutsuvat kissaa ja millaiset seikat vaikuttivat nimen valitsemiseen. Vastajat saivat kirjoittaa nimivalinnoistaan omin sanoin, mutta mainitsin lisäksi mahdollisia nimenvalkintaan vaikuttavia seikkoja: kissan väri tai muu ulkonäköseikka; luonteenpiirre; syntymäaika, -paikka, -tilanne; muiden kissojen, muiden eläinten nimet; nimen tavallisuus tai harvinaisuus. Suurimmassa osassa vastauksissa nimenvalkintaa on perusteltu useammalla sanalla kuin suoraan jollakin/joillakin lomakkeessa mainitsemillani seikoilla – joissakin vastauksissa jopa hyvin pitkästi kertoen samalla lemmikistä enemmän. Kyselin myös, millaisilla muilla nimillä kissaa kutsutaan, millaisia lempi- ja hellittelynimiä sillä on ja onko kissalla ollut aiempia nimiä. Lisäksi tiedustelin, mitä mieltä vastaaja on henkilönimien sopivuudesta kissanimiksi ja lopuksi kysyin hyvän ja huonon kissanimen piirteitä. Tässä tutkimuksessa keskityn varsinkin kissoille annettujen henkilönimien nimenantoperusteisiin. Siihen, mitä mieltä kissanomistajat ovat henkilönimistä kissoilla, palaan lyhyesti työni viimeisessä luvussa. Koska tutkimukseni pääpaino on kutsumaniminä toimivissa henkilönimissä, lempi- ja hellittelynimet sekä vastaajien mielipiteet hyvän ja huonon kissanimen ominaisuuksista jäävät tällä erää käsittelemättä.

Kyselylomake julkaistiin sähköisesti internetissä tutkimustani varten tehdyllä sivustolla osoitteessa www.kissanimet.mypets.ws. Siellä kyselyn pystyi täyttämään ja lähettämään minulle. Lähetin ystäväilleni ja tuttavilleni sähköpostiviestin, jossa kerroin tutkimuksestani ja kyselyn internetosoitteen. Kyselyäni mainostettiin myös internetissä kahdella kissa-aiheisella keskustelufoorumilla, www.kissat.fi- ja www.kotikissa.org-sivustoilla. Lisäksi kissanimikyselystä kerrottiin internetissä toimivan rotukissayhdistyksen, InCat Suomen, jäsenkirjeessä yhdistyksen jäsenille. Internet-kyselyn kautta sain kaiken

kaikkiaan 850 kissan tiedot. Lähetin samanlaisia kyselyitä myös paperiversioina internetin ja sähköpostin ulottumattomissa oleville ystäville ja tuttavilleni. Tätä kautta sain 16 kissan tiedot. Kissanimet ja nimeämisperusteet olivat tutkimukseni aiheena myös syksyllä 2004 Nimistön sosiolingvistiikkaa -kurssilla. Lähetin kyselykutsun myös niille, jotka jättivät yhteystietonsa tuon kurssin harjoitustyöhön liittyvässä kyselyssäni. Näin sain 24 kissan tiedot.

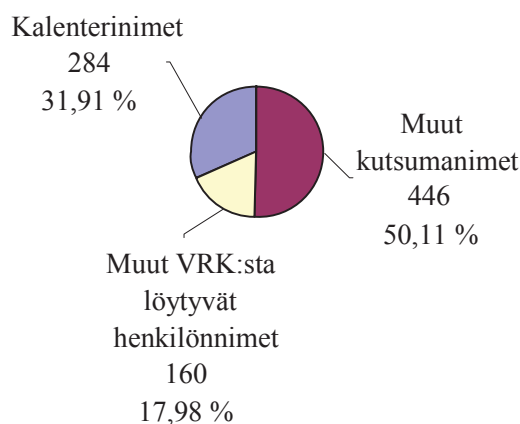
Varsinaisten vastausten lisäksi kissanimikysely herätti yleensäkin kiinnostusta. Tämä käy ilmi kävijälaskurista, joka huomioi jokaisen vierailun kyselysivulla. Laskurin mukaan sinä aikana, kun kyselykaavake oli internetissä eli 21.2.–15.3.2008, sivulle tehtiin 1 931 vierailua. Tämä on keskimäärin 80 käyntiä jokaisena kyselypäivänä. Kävijöiden määrää en kuitenkaan pysty ilmoittamaan, koska laskuri laskee vain sivulle tehdyt vierailut ja samat henkilöt ovat voineet käydä useampia kertoja tutustumassa kyselylomakkeeseen.

Koko aineistoni 890 kissasta suurin osa on kotikissoja (608 kissaa, 68,30 %) ja noin kolmannes on rotukissoja (282 kissaa, 31,70 %). Tyttökissoja on hieman poikakissoja enemmän: tyttökissoja 474 (53,26 %) ja poikakissoja 416 (46,74 %). Ennen kuin lasketaan erilaisten nimien määrää, on ensin määriteltävä se, mitä erilaisilla nimillä tarkoitetaan. Tässä työssä käytän Eero Kiviniemen (2006: 21–22) määritelmää, jonka mukaan eri nimiä ovat kaikki eri tavoin kirjoitetut nimiasut. Näin ollen laskea eri nimiksi esimerkiksi *Adan* ja *Aadan*, *Emmin* ja *Emmyn*, *Miskan* ja *Mishkan* sekä *Vilman* ja *Wilman*. Nimenkantajia on 890 ja erilaisia kutsumanimiä 666 eli kolme neljäsosaa (74,83 %) aineistoni nimistä. Kutsumanimiä, joita on annettu vain kerran, on kaiken kaikkiaan 531, eli yli puolet (59,66 %) kutsumanimistä on ainutkertaisia.

Seuraavaksi esittelen tarkemmin kissoille annettuja henkilönnimiä, joilla tarkoitan nimipäiväkalenterista löytyviä nimiä (kalenterinimet) ja nimiä, joita Väestötietokeskuksen väestötietojärjestelmän mukaan on annettu vähintään 50 suomalaiselle (muut VRK:sta löytyvät nimet). Havainnollistan henkilönnimien osuutta koko aineistosta (890 nimeä) kaaviolla 1 sivulla 4.

Kaaviossa Muut kutsumanimet -ryhmä sisältää nimet, joilla vähemmän kuin 50 nimenkantajaa. Sen lisäksi sijoitin muihin kutsumanimiin kaikki kaksiosaiset nimet, joiden kohdalla en saanut selville, kutsutaanko kissaa mainitulla kaksiosaisella nimellä, jommalla-kummalla nimellä tai jollakin muulla nimellä.

Kaavio 1. Henkilönnimien osuus kissoille annetuissa kutsumanimissä.

Työssäni tarkastelen kissoille annettuja henkilönnimiä ja perusteluita, jotka ovat vaikuttaneet nimien valitsemiseen. Havainnollistan näitä seikkoja kyselyvastauksista poimituilla esimerkeillä. Tarpeen mukaan olen kuitenkin korjannut kieliasua, lyhentänyt tai tiivistänyt vastauksia.

Olen koonnut tutkimukseni kannalta olennaisimmat tiedot liitteeseen 2. Liitteen taulukosta käy ilmi aineistoni kaikki kutsumanimet, rotukissojen rekisterinimet ja kotikissojen edustusnimet. Merkitsin myös, onko kutsumanimi henkilönnimi ja löytyykö nimi nimipäiväkalenterista. Lisäksi taulukosta selviävät yksiosaisten kutsumaniminä toimivien henkilönnimien nimeämisperusteet tässä työssä käyttämäni luokittelun mukaan (ks. s. 30–31).

1.2.2 Kalenterinimet

Kuinka paljon ja millaisia henkilönnimiä kissanomistajat ovat antaneet lemmikeilleen? Yksi menetelmä, jolla voin vastata näihin kysymyksiin, on tarkastella nimiä, jotka löytyvät nimipäiväkalenterista. Käytän *Yliopiston nimipäiväalmanakkaa* vuodelle 2008 (2007: 28, 33), jonka suomalaisessa nimipäiväkalenterissa on 795 nimeä (408 naisennimeä ja 387 miehennimeä) sekä ruotsinkielisessä 639 nimeä (328 naisennimeä ja 311 miehennimeä).

Kissannimiaineistossani on kaiken kaikkiaan 871 yksiosaista kutsumanimeä. Tämän ryhmän ulkopuolelle jäävät useampiosaiset nimet, joiden nimenantajaa en tavoittanut tarkistaakseni nimen käyttämistä tässä muodossa kutsumanimenä (esimerkiksi *Dallas Pulla*,

Mau-Mau, Mooses Pessi ja Pikku Rotta). Aineistossani esiintyy myös muutama kaksiosainen nimi, jotka toimivat kutsumaniminä. Yksiosaisista kutsumanimistä kolmannes (284 nimeä eli 32,60 %) löytyy ihmisten nimipäiväkalenterista. Kissojen kutsumaniminä toimivista kalenterinimistä on 260 nimeä suomalaisesta nimipäiväkalenterista ja 24 nimeä kalenterin ruotsinkieliseltä puolelta.

Ainutkertaisella kalenterista löytyvällä nimellä kutsutaan 122 kissaa eli 42,96 % kalenterinimen saaneista kissoista. Enemmistö kalenterinimistä on siis sellaisia, joilla kutsutaan kahta tai useampaa kissaa, kun taas ylipäätään kissanimissä nimenantajat näyttävät suosivan ainutkertaisiksi jääviä kutsumanimiä (omassa aineistossani ainutkertaisia nimiä 59,66 %, Sarkkisen [1997] aineistossa jopa 79,4 %).

Kalenterinimen antaminen on ollut hieman yleisempää tyttökissoille kuin poikakissoille¹: kalenterista löytyvä nimi on 151 tyttökissalla (53,17 %) ja 133 poikakissalla (46,83 %). Ero kotikissojen ja rotukissojen välillä on hyvin pieni. Aineistoni perusteella kotikissojen yksiosaisista kutsumanimistä 33,56 % löytyy nimipäiväkalenterista, rotukissojen nimistä 30,58 %. Rotukissojen omistajat suosivat siis kalenterinimiä kutsumaniminä lähes yhtä paljon kuin kotikissojen omistajat.

Lähestulkoon aina kissaa kutsutaan yksiosaisella nimellä, vaikka lemmikillä olisi muita useampiosaisia nimiä, kuten rotukissoilla rekisterinimet ja joillakin kotikissoilla edustusnimet (ks. s. 7). Kun kissan kutsumanimessä on useampia nimiä, suurin osa tällaisista kutsumanimistä ei sisällä kalenterinimiä. Esimerkkeinä ovat nimet *Piu-Piu*, *Pikku Mau*, *Pötö-Töpö* ja *Pieni Sininen*. Aineistoni ainoat useampiosaiset kalenterinimiä sisältävät kutsumanimet ovat *Aimo-Kaisa*² ja *Vertti-Valtteri* (*Vertti* ei ole nimipäiväkalenterissa). Kutsumanimiksi nimet varmistuivat, kun tiedustelin omistajilta sähköpostitse nimien käytöstä: kutsutaanko kissoja näillä nimillä jokapäiväisessä arjessa vai käytetäänkö silloin jostain toista nimeä? *Aimo-Kaisaksi* kissansa nimennyt vastaaja kertoo näin:

Kyllä Aimo-Kaisaa kutsutaan ihan arkisin ja jatkuvasti Aimo-Kaisaksi. Jos huutaa pelkkää Aimoa tai Kaisaa, ei kyllä tapahdu mitään mutta yhdistettynä Aimo-Kaisa toimii. No, muutenkin tämä kissa on Suuri Persoona! Eli aina puhutaan Aimo-Kai-

¹Yhdellätoista kissalla on kalenterinimi, joka viittaa ”väärään” sukupuoleen: kymmenelle tyttökissalle on annettu pojannimi ja yhdellä poikakissalla on tytönnimi.

²*Aimo-Kaisa* muistuttaa kovasti vauvojen työnimityyppiä, jossa samassa nimessä yhdistyy naisennimi ja miehennimi. (ks. esim. Kiviniemi 2006: 127)

sasta, sekä kutsuttaessa että kissasta kirjoitettaessa. – – lisäksi minun toinen nimi on Kaisa, eli virallisesti minun nimi on Sanna-Kaisa, joskaan en ole koskaan sitä käyttänyt kun se tuntuu niin pitkälle. Mutta kissalle tuollainen kaksiosainen nimi näyttää sopivan paremmin.

Myös *Vertti-Valtteri*-nimisen kissan omistaja kertoo, että kissaa kutsutaan arkikäytössä useammin koko nimellä kuin *Vertiksi* tai lempinimellä *Ventti-Vieteri*.

1.2.3 Henkilönnimet

Henkilönnimiksi olen luokitellut nimet, jotka on Väestörekisterikeskuksen nimipalvelun (tästä eteenpäin VRK:n) mukaan annettu vähintään 50 suomalaiselle (tilanne 7.7.2008³). Aineistossani henkilönnimiä on 444 eli puolet (49,9 %) kissoille annetuista kaikista kutsumanimistä. Henkilönnimiin sisältyvät myös kalenterinimet, joita on 284 eli 63,96 % henkilönnimistä ja 31,91 % kaikista kutsumanimistä⁴. Tyttökissat saavat poikakissoja useammin henkilönnimen: 444 nimenkantajasta 248 eli 55,9 % on tyttökissoja.

Päädyin ottamaan tutkimukseeni mukaan myös muita kuin kalenterinimiä, koska nimipäiväkalenterin ulkopuolelle jää useita selvästi henkilönnimiksi tunnistettavia nimiä. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Bella, Iita, Lotte, Mette, Osku, Pipsa* ja *Vili*, joilla kaikilla on aineistossani enemmän kuin yksi nimenkantaja. Henkilönnimien rajaamista nimiin, jotka on annettu vähintään 50 suomalaiselle, perustelen puolestaan sillä, että monet tätä harvinaisemmat nimet eivät enää assosioitu henkilönnimiksi. Tällaisia henkilöille – ja aineistossani myös kissoille – annettuja nimiä, mutta tässä tutkimuksessa henkilönnimirajauksen ulkopuolelle jääviä nimiä, ovat muun muassa *Frodo, Hemuli, Kisu, Lady, Miisu* ja *Nessu*. Koska keskityn vähintään 50 suomalaiselle annettuun henkilönnimeen, jäävät tarkasteluni ulkopuolelle myös monet henkilöille annettavat lempinimet, joita käytetään kutsumaniminä, kuten nimet *Arska, Ellu, Henkka, Pate* ja *Väiski* (vrt. esim. Sarkkinen [1997] ja Laine [1997], jotka sisällyttävät kutsumaniminä käytettävät lempinimet henkilönnimiin). Edellä mainittuja nimiä on annettu myös aineistoni kissoille. On kuitenkin huomautettava, että vastaavanlaisista nimistä esimerkiksi nimet *Mirkku* ja *Nikke* ovat mukana henkilönnimien ryhmässä, koska niillä on VRK:n mukaan enemmän kuin 50 nimenkantajaa. Tutkimusai-

³ Väestörekisterikeskuksen nimipalvelun tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään. Tiedot päivitetään kerran viikossa. (Lähteenä VRK:n informaattikko Seppo Heleniukselta saatu sähköpostiviesti 8.1.2009.)

⁴ Mielenkiintoinen yksityiskohta liittyy nimeen *Floora*, joka löytyy nimipäiväkalenterista, mutta jolla on VRK:n mukaan vain 26 nimenkantajaa. Nimi jää siis henkilönnimi-kategorian ulkopuolelle.

neistostani jäävät pois lisäksi perinteisimmät kissannimet, joiden kantajiksi assosioituvat yleensä nimenomaan kissat (ks. esim. Sarkkinen 1997: 58⁵). Tällaisia nimiä ovat omassakin aineistossani suositut nimet (suluissa nimenkantajien lukumäärä) *Miiru* (3), *Mirri* (6), *Misu* (7), *Viiru* (8) ja jo edellä mainittu *Miisu* (2). Tässä työssä käyttämälläni henkilönnimiä koskevalla rajauksella on myös heikkoutensa. Vaikka rajaan henkilönnimet koskemaan nimiä, joilla on VRK:n mukaan vähintään 50 nimenkantajaa, mukana on silloin myös nimiä, joita ei yleensä ensisijaisesti mielletä henkilönnimiksi. Työni kolmannessa luvussa (alkaen s. 29) perehdyn perusteisiin, joilla kissanomistajat ovat antaneet lemmikeilleen henkilönnimiä. Silloin onkin huomattava, että näiden nimien kohdalla nimenantajat eivät ole välttämättä tietoisesti antaneet kissalleen henkilönnimeä, vaikka luokittelen nimet tutkimuksessani henkilönnimiksi. Tällaisia nimiä ovat muun muassa *Hani*, *Kaneli*, *Kukka*, *Lumi*, *Muusa*, *Myrsky*, *Nuppu* ja *Salama*.

1.2.4 Muut henkilönnimet

Kissoille on annettu nimiä, jotka ovat henkilönnimiä, mutta jäävät siis henkilönnimirajaukseni ja tutkimukseni ulkopuolelle. Aineistossani tällaisia nimiä edustavat myös nimet, jotka nimenantajien vastausten perusteella voi luokitella henkilönnimiksi. Esimerkkeinä ovat sellaiset kutsumanimet kuin *Adriano*, *Faust*, *Freija*, *Mishka*, *Muska*, *Rodja*, *Ryuichi* ja *Tico* sekä VRK:n nimihausta löytymätön *Jimenez*. Nämä nimet ovat tyypillisesti ulkomaisia henkilönnimiä. Muiksi henkilönnimiksi luokittelen lisäksi aineistostani löytyvät eli kissojen kutsumaniminä toimivat sukunimet *Jansson*, *Juntunen*, *Jäppinen*, *Moilanen*, *Möttönen*, *Parviainen*, *Pesonen* ja *Servo*. Muita henkilönnimiä ovat myös kutsumanimet *Kolumbus*, *Napoleon*, *Picasso* ja *Sinatra*, jotka mieltyvät sukunimiksi ja näin ollen henkilönnimiksi kuuluisien kaimojensa kautta.

1.2.5 Edustusnimet

Aiemmissa eläintennimiä koskevissa pro gradu -tutkielmissa eläimille annetut nimet on yleisesti jaettu kolmeen pääluokkaan: rekisterinimiin, kutsumanimiin ja lempinimiin/hellittelynimiin (ks. esim. Tuomisto 1992, Anttila 1993). Omaa aineistoa tarkas-

---

⁵ Sarkkinen on kissannimien valintaperusteita käsittelevässä pro gradu -työssään jaotellut omaksi ryhmäkseen nimet, jotka nimenantajat ovat ilmoittaneet tyypillisiksi kissannimiksi (Sarkkinen 1997: 58–59).

tellessani huomasin, että tällainen jako ei kaikkien kissojen kohdalla tuntunut luontevalta ja toimivalta. Miten luokitella sellaiset kotikissoille annetut nimet kuin *Faust Klaudius*, *Perttu-Pietari*, *Jone Jonas Hurlumhei*, *Veera Amalia Mokomainen*, *Iivari Pippunen Keränen* tai vaikkapa *Iiris Unelma Olivia Kissavaara*?

Varsinkin useampiosaiset nimet ovat virallisen rekisterinimen omaisia, mutta koska nimenkantajat ovat kotikissoja, nimiä ei voi luokitella rotukissoille vaadituiksi rekisterinimiksi. Jokapäiväisessä arkielämässä käytetyiksi kutsumanimiksi nämä nimet tuntuvat puolestaan liian monimutkaisilta. Lempinimiäkään ne eivät ole, koska omistajat ilmoittavat lempinimiä kysyttäessä muita nimiä. Vain muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikilla aineistoni kissoilla, joilla on kaksi- tai useampiosainen nimi, on erikseen kutsumanimi ja sen lisäksi lempinimet. Esimerkiksi *Jone Jonas Hurlumhei* -nimisen kissan lempinimiä ovat *Jonttu*, *Ponttu*, *Porkkana*, *Homppu*, *Rääpäle*, *Hännänhuippu* ja *Hurmuri*, ja kissaa nimeltä *Iivari Pippunen Keränen* kutsutaan myös nimillä *Iivuli*, *Iukkari*, *Iivanderi*, *Ipsu-Pipsu*, *Pipsukka*, *Pipsu* ja *Ippunen-Pippunen*. Toisinaan rajanteko yksiosaisen edustusnimen, kutsumanimen ja lempinimen välillä on vaikeaa. Jos vastaaja on jättänyt yhteystietonsa, olen epäselvissä tapauksissa ottanut yhteyttä kissanomistajaan ja kysynyt häneltä lisää nimistä ja niiden käytöstä. Nimien jaottelussa olen huomioinut myös sen, mitä nimeä kissanomistaja käyttää kissastaan kirjoittamassaan vastauksessa. Olen päätellyt, että vastauksessa toistuva nimi on mitä todennäköisimmin nimi, jota lemmikistä käytetään myös arkipäivän tilanteissa – ja on näin myös kutsumanimi.

Kyselyvastauksissa kissojen emännät ja isännät toivat usein esille sen, että kissalla on tällaisten useampiosaisen lisäksi myös lyhyempi nimi. Eri nimiä ilmaistiin muun muassa sulkumerkeillä, pilkulla tai kauttaviivalla erotettuina sekä mainitsemalla erikseen lyhyempi kutsumanimi:

Rodja (Rodion Romanovitsh Raskolnikov)
 Petri-Heikki, Petri
 Miisa Alexandra Sofia / Miisa
 Nipsu Jelly Misteli kutsumanimi: Nipsu
 Elisabet von Luvia eli Sissi
 AATTO Aatami Adolf

”Lähtönimi” ei ole suinkaan aina kaksi- tai useampiosainen, kuten seuraavista vastauksista voi huomata:

Donna eli Donsku
 Wilhelmi/Ville
 Sallinen alias Salli
 Daadeli ”Tahvo”
 Rudolf on nimi mutta Ruffeksi kutsutaan

Edustusnimellä tarkoitan nimeä, joka kutsumanimestä poiketen on yleensä useampiosainen tai nimenantaja on muuten tuonut esille sen, että nimi ei ole kutsumanimi tai lempinimi. Aineistossa on kaiken kaikkiaan 608 kotikissan tiedot ja ainakin 77 kissalla eli 12,7 % kotikissoista on yksi- tai useampiosainen edustusnimi. ”Ainakin” siksi, että kaikkien kissojen kohdalla en voinut kyselyvastauksen perusteella päätellä tai en saanut vastaajalta vastausta sähköpostikyselyyni siitä, onko annettu nimi edustusnimi vai jokapäiväinen kutsumanimi. Edustusnimen antaminen on aineistoni perusteella yhtä yleistä sekä tyttö- ja poikakissoille, sillä tyttökissoja on 39 ja poikakissoja on 38.

Nimeämisperusteita kysyessäni moni useampiosaisen nimen antanut vastaaja kertoi kaikista nimistä. *Casper Leonardo Schumacher* -nimisen kissan omistajan vastauksessa käy hyvin ilmi, miten moninaisin ja harkituin perustein nimet on mietitty ja annettu:

Casper oli suosikinimi ja nimi oli mietitty jo etukäteen. Sopi mainiosti mustalle ”sähäkälle” kissalle. Toka nimi Leonardo tuli autostani (myös musta) Seat Leonista ja sukunimi Schumacher formulaveljeksistä, jotka olivat suosikkejani.

Lisäksi tiedustelin kissanomistajilta, millaisissa tilanteissa he käyttävät pidempiä nimiä. Edustusnimet ovat usein eriytyneet tietynlaisiin tilanteisiin, kuten kissan esittelyyn vieraille ihmisille tai kissa on eläinlääkärin papereissa nimetty edustusnimellä. *Eeva Vilhelmiina Tossavainen* -, *Iris Unelma Olivia Kissavaara* -, *Kukka-Maaria Magdaleena Pöyhönen* - ja *Veera Amalia Mokomainen* -nimisten kissojen omistaja kertoo näin:

Pitkiä nimiä käytetään lähinnä ”virallisissa” yhteyksissä; eläinlääkärin potilastiedoissa (olen itse ollut eläinklinikallamme töissä, joten olen päässyt tarkistamaan että ovat oikein), silloin kun kissat ”esitellään” joko ihan IRL [in real life = todellisessa elämässä] tai esim. internetin keskustelufoorumeilla, sekä myös, jos kissa on tehnyt jotain kolttosia ja sitä haluaa komentaa. Taitaa olla ihmislapsilla käytössä sama metodi, ainakin monet kaverini ovat kertoneet heitä komennetun pienenä juuri koko nimillä.

Pitkiin nimiin liittyy siis virallisuuden tuntua, mutta niitä käytetään myös tiettyssä seurassa, lähinnä kissoista kiinnostuneiden keskuudessa. Pitkät nimet ovat käytössä myös tilanteissa,

joissa kissaa torutaan, käsketään tai komennetaan ja näin ne ovat ilmeisimmin tehokeinona päivittäisen kutsumanimen ollessa riittämätön.

Lopuksi vielä mainittakoon, että runoilija ja näytelmäkirjailija T. S. Eliotin (1888–1965) tuotannosta löytyy muun muassa kissa-aiheisia runoja. *Kissan nimi* -runon (Liite 3) mukaan kissalla pitää olla kolme nimeä: yksinkertainen nimi arkipäiväiseen käyttöön; hienompi nimi, jossa on loistoa ja salainen yksityisnimi, jonka vain kissa itse tietää. Näyttää siltä, että T. S. Eliotin luokittelussa ”hienompi nimi” vastaa hyvin myös tämän ajan suomalaisten kotikissojen edustusnimiä.

1.3 Henkilönnimet aiemmassa eläintennimiä koskevassa tutkimuksessa

Eläimille annettuja nimiä on tutkittu vielä melko vähän. Kotimaassa tutkimus on ollut yliopistojen opinnäytetöitä, joissa tutkimuskohteina ovat olleet kissanimien lisäksi koirille, hevosille ja lehmille annetut nimet (ks. myös Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 265–273). Keskityn aiempaa tutkimusta esitellessä oman työni kannalta merkityksellisimpään eli pääasiassa Suomessa tehtyyn tutkimukseen.

Kissojen nimet ovat aiheena kahdessa kotimaisessa pro gradu -tutkielmassa. Laine (1997) on tutkinut kissojen kutsumanimiä ja aineistona hänellä oli 974 kutsumanimeä, jotka hän on jakanut viiteen luokkaan nimenantoperusteiden mukaan. Henkilönnimiä aineistossa on noin puolet. Laine ei työssään määrittele tarkemmin, mitä hän tarkoittaa henkilönnimellä ja välillä hän käyttää termiä ”henkilönnimipohjainen kissanimi”. Laine kuitenkin mainitsee, että henkilönnimiä ovat myös perinteiset etunimistä tehdyt lempinimet, kuten *Pena* ja *Tellu*. Tutkimuksen mukaan henkilönnimiä annetaan enemmän kotikissoille kuin rotukissoille. Kun hän tarkastelee kutsumanimien suosionvaihtelua, käy ilmi, että henkilönnimiä annetaan kissoille yhä enemmän: 1990-luvulla syntyneiden kissojen nimet olivat vierasperäisiä tai ns. uusvanhoja nimiä ja näin nimeäjät näyttävät jopa intuitiivisesti ennakoivan tulevaa ihmistennimimuotia.

Toinen kissanimistä ja nimeämisperusteista tehty opinnäytetyö on Sarkkisen pro gradu (1997), jossa hän perehtyy lisäksi kissanimien äänteellisiin piirteisiin. Käytössään hänellä on 1 000 nimen aineisto, jonka hän on jakanut nimeämisperusteiden mukaan primaareihin eli kissasta itsestä lähtöisin oleviin nimiin ja sekundaareihin nimiin, jotka ovat

peräisin muualta kuin nimettävästä kissasta. Aineiston nimistä lähes puolet (46,4 %) on henkilönnimiä, joiksi Sarkkinen luokittelee etunimet, sukunimet ja lempinimet. Etunimiä hän ei tarkenna tämän enempää. Lempinimenä hän pitää nimenomaan henkilöstä käytettyä kutsumanimenä käytettyä lempinimeä, kuten nimiä *Allu*, *Emppu*, *Jukki* ja *Kake*. Sarkkisen mukaan henkilönnimien antaminen kissoille kuvastaa eläimen inhimillistämistä. Kissoille annetuissa henkilönnimissä vallitsee sama nimimuoti kuin ihmisilläkin: *Päivien*, *Sarien* ja *Markkujen* sijaan suosittuja kissannimiä ovat etuniminäkin suositut *Veera*, *Ville* ja *Roope*.

Koiriennimet ovat innoittaneet yliopistoissamme muutamiin opinnäytetöihin. Anna-Stina Tuomisto (1992) on sivulaudaturtyössään tutkinut nimiä sekä rakenteellisesti että nimenantoperusteita. Aineistona hänellä on 1 500 rotukoiralle annettua nimeä, 100 sekarotuisen koiran nimeä sekä 39 kennelnimeä; aineisto sisältää koirien kutsuma-, lempi- ja viralliset nimet. Hän ei määrittele tarkemmin henkilönnimiä kuin mainitsemalla, että niitä eivät ole puhuttelunimiksi katsottavat henkilönnimet, kuten *Lissu*. Kaikista kutsumanimistä noin 21 % on henkilönnimiä, joista yli kaksi kolmasosaa on kotimaisia henkilönnimiä. Koirien 25 suosituimman kutsumanimen joukossa on 11 nimeä, jotka löytyvät nimipäiväkalerista. Henkilönnimiä on annettu enemmän rotukoirille (21 %) kuin sekarotuisille koirille (15 %). Eniten henkilönnimiä ovat saaneet seurakoirat ja terrierit sekä kultaiset noutajat ja colliet. Harvinaisempia kutsumanimiä ovat sukunimet (kuten *Eriksson*), yhdysnimet (kuten *Mona-Lisa*) ja henkilönnimikokonaisuudet (kuten *Matti Nykänen*). Aiheellisesti Tuomisto kuitenkin epäilee etu- ja sukunimiä sisältävien nimien käyttöä kutsumaniminä.

Koirien nimiä ja nimeämistapoja on tutkinut myös Elina Anttila (1993), jonka pro gradu -työn aineisto sisältää 1 009 koiran tiedot. Kun koiran kutsumanimenä on rekisterinimi tai sen osa sellaisenaan (sekundaarit nimet), koiranomistajat tuntuvat valitsevan luontevasti rekisterinimessä esiintyvän henkilönnimen kutsumanimeksi (*Sari* < *Sari Lou*). Jos koiran kutsumanimi on etunimi, lempinimeksi annetaan tavallisesti sellainen kutsumanimen epävirallinen muoto, joka on tullut tutuksi jo henkilönnimistä (*Osku* < *Oskari*). Nimi voi perustua koiran ominaisuuksiin tai koiraan liittyviin tapahtumiin (primaarit nimet). Tästä on esimerkkinä lentävästä lauseesta peräisin oleva nimi *Ellu*, jonka nimenkantaja oli pentueen ”pienin ja sorsituin ja makasi kuin ellunkana”. Nimi voidaan valita myös nimenantajan mieltymysten ja nimiassosiaatioiden perusteella, kuten esikuvan mukaan (*Ben* < Ben Johnson) tai toivenimenä (*Teppo*-nimi on periytynyt jo neljännelle lintukoiralle; ensimmäinen

Teppo oli niin hyvä metsästyskoira). Koiranomistajat antavat henkilönnimiä myös rotuun liittyvissä nimissä (*Sami* < samojedi) ja silloin, kun kutsumanimet linkittyvät toisiinsa muodostaen nimisysteemin (*Sohvi* ja *Jonathan* ovat peräisin näytelmästä *Kolme iloista rosvoa*). Kun koiran kutsumanimen valintaperusteena on käytännöllisyys, kuten ääntämisen helppous, ovat nimenantajat päätyneet esimerkiksi sellaisiin henkilönnimiin kuin *Aatu* ja *Otto*. Kutsumanimiä muunnellaan myös lisäämällä niihin uutta nimiaineista (*Hugo Boss* < *Hugo*) kuin myös äänteellisen muuntelun avulla (*Timo* < *Dino*). Koiranomistajat eivät pidä henkilönnimiä perinteisinä koiranniminä: niissä nimissä, joita on perusteltu nimen perinteisyydellä, on vain yksi henkilönnimi, *Sami*. Aina nimenvaihtoa ei osata perustella sen tarkemmin, jolloin nimi ”tuli vaan jostain mieleen”. Lempinimiksi koirat saavat myös sukunimiasuisia nimiä, kuten *Pikkarainen* < *Pike*. Anttilan mukaan hauskuutta on tavoiteltu silloin, kun lempinimeksi on annettu vastakkaisen sukupuolen nimi. Esimerkiksi *Evita*-nimistä koira kutsutaan *Eetuksi* ja nuhdeltaessa *Eeventiksi*.

Koirille annettuja nimiä on tutkinut myös Heidi Vaattovaara (1996), joka pro gradu -työssään keskittyy bokseri- ja rottweilerikennelnimien rakenteeseen ja aihepiireihin sekä kennelnimien nimenantoperusteisiin. Vaattovaaran aineisto käsittää rakenneosassa 600 kennelnameä ja nimenantoperusteita käsittelevässä osassa 53 nimeä. Käydessään läpi nimen tai nimenosia sisältäviä kennelnimiä hän on ottanut mukaan suomalaiset ja vierasperäiset etunimet sekä vain suomalaiset sukunimet. Kennelnimissä on lähes yhtä paljon suomenkielisiä ja vieraskielisiä nimiä. Etunimiä esiintyy kuitenkin useammin bokserikennelnimissä kuin rottweilerikennelnimissä. Kenneleiden nimistä löytyy lähes yhtä paljon naisten ja miesten nimiä, kun taas sukunimet ovat harvinaisia. Etunimien suosion Vaattovaara arvelee selittyvän sillä, että kennel nimetään usein koiran nimen mukaan ja koirat saavat usein ihmisten nimiä. Kun kennelnimi muodostetaan valmiin nimen pohjalta (siirrynnäisnimi), henkilönnimi on toiseksi yleisin nimeämisperuste. Tällöin kasvattajan oma kutsumanimi, sen osa tai sukunimi tai sen osa on kennelnimen osana, kuten esimerkiksi *Leedalein* < Lee-na + Ciralles Davida + Liebelei.

Lehmille annetut nimet ja nimeämisperusteet ovat kiinnostaneet Osmo Vatasta (1993) ja Tarja Viitalaa (1995). Vatasen pro gradu -työn tutkimusaineistona on 1 977 pohjoiskarjalaisilta karjantarkkailutiloilta kerättyä nimeä. Perusteltuja nimiä tuosta aineistosta on 422. Työssään Vatanen ei ota erityisesti esille lehmille annettuja henkilönnimiä. Lehmiä

kuitenkin nimetään henkilönnimillä, joita hän mainitsee muiden nimien ohella muun muassa nimien päätteitä ja nimisarjoja havainnollistavissa esimerkeissä.

Viitalan Jämsässä keräämän aineiston nimistä 289 nimeä eli 33 % nimistä on ihmistennimiä, joiksi hän laskee kalenterista löytyvien nimien lisäksi lempinimet. Kalenterinimien ryhmässä ovat suomalaiseseen nimipäiväkalenteriin nykyisin ja joskus kuuluneet nimet sekä ruotsalaiseen ja ortodoksiseen kalenteriin kuuluvat nimet. Lisäksi hän on ottanut mukaan kalenterinimien muunnoksia (esim. *Melina* ja *Joosehviina*) sekä joitakin vierasperäisiä nimiä (kuten *Samantha*). Vaikka naistennimet ovat suosittuja, karjankasvattajat sanovat yleensä välttävän ainakin tuttujen ihmisten nimiä. Lehmille annetaan vanhahtavia, 1800-luvulla suosiossa olleita nimiä kuin myös uudelleen ihmisillä suosioon tulleita nimiä. Lehmä on nimetty myös aikansa suosituilla naistennimillä. Lehmännimissä on erityisen paljon luontoon ja luonnonilmiöihin liittyviä nimiä, kuten *Kielo*, *Orvokki*, *Ruusu* ja *Sirkku*. Lehmille annettuja vierasperäisiä henkilönnimiä Viitala luonnehtii nimiksi, joita käytetään yleisesti Suomessa tai ne ovat tulleet tutuiksi julkisuuden henkilöiltä tai roolihahmoilta. Tästä ovat esimerkkinä *Jasmiina*, *Pamela* ja *Pepita*. Lehmillä harvinaiset miestennimet ovat usein ainutkertaisia. Suosituin miesten kalenterinimistä on *Nyyrikki*. Lehmille annetuista lempinimistä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki ovat naistennimiä.

Kotimaisessa eläintennimitutkimuksessa toistaiseksi ainoa väitöskirja on Marja Kalskeen *Suomessa syntyneiden hevosten nimistö* (2005). Ensimmäiset maininnat ihmisten etunimistä ovat kilpahevosilla 1860-luvulla. Suomalaisille maatiaishevosille on annettu niin runsaasti henkilönnimiä, että Kalskeen mukaan voidaan puhua jo vakiintuneesta menettelystä. Sekä 1930-luvulla ja 1980-luvulla hevosilla on ollut käytössä lukuisia kalenterinimiä. Suosituimpia näistä ovat muun muassa *Jaakko*, *Liisa*, *Lotta*, *Pekka*, *Sirkka* ja *Veikko*. Unikkeiksi jäävät muut ihmisten nimet, kuten sukunimet, köllit⁶ ja täydelliset etunimen ja sukunimen yhdistelmät. Suomen kantakirja- ja rekisterihevosten nimistössä on 1900-luvun alkupuolella runsaasti tavallisia etunimiä. 1950-luvulta lähtien hevosia on nimetty varsinkin kotimaisten ja ulkomaisten julkisuuden henkilöiden mukaan ja tästä on esimerkkinä muun muassa nimien *Armi* (< Armi Kuusela) ja *Ansa* (< Ansa Ikonen) suuri suosio. Ihmisten etunimiä on annettu myös lämminveriratsuille, kuten 1910–1920-luvulla klassisesta mytologi-

---

⁶ Ainialan yms (2008: 175) mukaan termi ”kölli” on nykyään sävyiltään vanhanaikainen. Sen sijaan suositellaan käytettäväksi termiä ”epävirallinen liikanimi”.

asta lähtöisin olevia nimiä, joiden suosio jatkui oreilla aina 1980-luvulle asti. Sen jälkeen oreja ja tammoja on nimetty modernin mytologian ja myyttisen kaunokirjallisuuden henkilöiden mukaan. Suosittuja ovat myös roolipeleistä ja kaunokirjallisuudesta tutut yliluonnolisten olentojen nimet. Sukunimet ovat lähtöisin ulkomaisilta taiteilijoilta, kirjailijoilta ja poliitikoilta, kun taas kotimaiset julkisuuden henkilöt eivät ole enää innoittaneet nimenantajia. Lämminveriravuriin nimistöissä 1950-luvulta 1990-luvulle esiintyy niin etunimiä, sukunimiä kuin tunnettujen henkilöiden nimiä. Suomenkielisiä nimiä on vähän, kun taas varsinkin venäjän ja englannin kieli ja anglosaksinen kulttuuri tulevat hyvin esille. Nimistö heijastaa kunkin ajan viihdekulttuuria ja ulkomaisia tapahtumia, mutta ratsuilla suosittuja fantasia- ja tieteiskirjallisuuden nimiä ei ravureiden nimistä löydy. Ponien ja ponihevosten nimistöissä näkyy muiden hevosryhmien nimimallit sen mukaan, mihin hevosryhmään poneja rinnastettiin. Ratsujen tapaan poneille on annettu paljon vierasperäisiä etunimiä. Toisin kuin ratsuille, poneille annetaan jatkuvasti myös suomenkielisiä nimiä. Kalske toteaa, että ponit ovat usein lasten ratsuja ja ne saavat paljon lasten maailmaan kuuluvia, persoonallisia, jopa inhimillistettyä yksilöä kuvaavia henkilönnimiä.

Neena Kuukasjärvi (1997) on pro gradu -työssään tutkinut suomenhevosten nimiä rakenteellisesti ja semanttisesti ja aineistona hänellä on 559 suomenhevosen tiedot. Hevosennimien perusosia muodostetaan ylivoimaisesti eniten ihmisten etunimistä (*Aki, Lars-Levi ja Vilan Vesa*). Kuukasjärvi on sisällyttänyt ryhmään Kustaa Vilkun (1976) *Etunimet*-kirjasta löytyvät etunimet sekä niiden muunnokset, jotka ovat selvästi etunimien kaltaisia. Sukunimistä muodostetaan vain harvoin suomenhevosten nimien perusosia. Nimien määriteosissa henkilönnimet on toiseksi suurin ryhmä. Näissä etunimissä on runsaasti suomenhevosille tyypillisiä polveutumisenimiä. Niillä Kuukasjärvi tarkoittaa nimeä, josta voi päätellä tai johon on lainattu kokonainen sana hevosen vanhempien tai esivanhempien nimestä (kuten *Paulan Pilke* < emän nimi *Pojan Paula*). Kun määriteosa muodostuu sukunimestä, on se suoraan kasvattajan sukunimestä tai talonnimestä (*Niemelän Saritar*). Tärkeä nimenantoperuste on myös nimimagia, jolloin hevoselle annetaan nimiä, joiden elementit kuvastavat sen toivottuja ominaisuuksia, kuten toivenimi *Vauhti-Viivi*. Suomenhevosten nimistöä ovat tutkineet pro gradu -töissään Kuukasjärven lisäksi Minna Villikka (1998) ja Anita Honkanen (2001).

Hevosten virallisten nimien sijaan Katriina Partanen (2000) on perehtynyt pro gradu -tutkielmassaan hevosten lempinimiin ja nimeämistapoihin. Aineistonsa 1 254 lempinimeä hän jakaa kolmeen pääryhmään. Sekundaariset lempinimet on johdettu hevosen rekisterinimestä tai toisesta lempinimestä ja primaarit lempinimet on johdettu hevosesta itsestään. Näiden kahden välimuotoja ovat primaarilähtöiset sekundaarit lempinimet, jotka viittaavat hevosen ominaisuuteen ja ovat muodostettu hevosen rekisterinimestä tai toisen lempinimen pohjalta. Hevosille annetaan lempinimiksi erittäin paljon henkilönnimiä, joita Partanen pitää jo eräänlaisina perusniminä. Lempinimiä muodostetaan korvaamalla lähtönimen aineksia niin äänteellisesti, muoto-opillisesti kuin sanastollisestikin, kuten nimissä *Topi* < *Torpedo*, *Kalle* < *Charlie* ja *Adam* < *Aatami*. Henkilönnimiä esiintyy lempinimien täyteaineksenä, kuten nimessä *Risu-Pekka* < *Risu* < *Chrisu* < *Christina* < *Christina Af Langesminde*. Henkilönnimet ovat myös osana hevosten lempiniminä toimivissa täydennetyissä nimissä, joita voisi verrata aikoinaan kyläyhteisöissä käytettyihin kaksiosaisiin kölleihin. Partasen aineistossa tällaisia täydennettyjä nimiä ovat muun muassa *Ronja Röppänä* < *Ronja* ja *Leevi Lentäjä* < *Leevi*.

Ruotsalainen Katharina Leibring syventyy väitöskirjassaan *Sommargås och Stjärnberg, Studier i Svenska nötkreatursnamn* (2000) karjalle annettuihin nimiin 1700-luvulta aina nykypäivään asti. Henkilönnimiä annettiin 1700-luvulla vielä suhteellisen vähän verrattuna esimerkiksi nimenkantajan ominaisuuksista lähtöisin oleviin nimiin. Henkilönnimet yleistyivät toden teolla 1800-luvulla, jolloin Ruotsiin tuli uusia ulkomaisia karjarotuja. 1700-luvun aineistossa esiintyvät muun muassa nimet *Carolina*, *Lotta* ja *Ulla* sekä *Gustaf*, *Herman* ja *Tore*. Vuosilta 1810–42 löytyy merkintöjä nimistä *Gustava*, *Johanna* ja *Matilda* sekä *Bengt*, *Brynte* ja *Elof*. Henkilönnimiä myös muokattiin lehmännimiksi, kuten *Bengta* < *Bengt* ja *Kerstinna* < *Kerstin* < *Kristina*. Härille annettiin nimiksi myös sukunimiä, joista esimerkkeinä *Bäckström*, *Fogelberg* ja *Silfversparre*. Henkilönnimiä lainattiin lisäksi mytologiasta, kirjallisuudesta ja uskonnollisilta hahmoilta (kuten esim. *Eva*). 1900-luvulla varsinkin jalostettuja rotuja edustavilla lehmillä naisten nimet olivat suosittuja. Ruotsalaisten nimien (*Ada*, *Agata*, *Carola*) lisäksi annettiin kansainvälisiä, kuten englantilaisia nimiä (*Betty*, *Nancy*). Jalostamattomilla lehmillä nimet perustuivat yhä usein ulkonäköön tai olivat eräänlaisia toivenimiä. 100 yleisimmän nimen joukossa oli vain 25 naisennimeä.

Uusinta pohjoismaista eläintennimitutkimusta edustaa ruotsalaisen Johanna Othénin opinnäytetyö *Lisa och Linus, Lady och Lufsen, En studie av vårt samtida kynonomastikon* (2007), jossa hän tarkastelee suosituimpia koirille annettuja nimiä. Aineistona hänellä on 50 suosituinta nimeä yhdeksästä eri rodusta, yhteensä 450 nimeä. Henkilönnimien luokkaan Othén on sijoittanut perusnimien (kuten *Alma* ja *Linus*) lisäksi nimien hellittelymuotoja (kuten *Nisse* ja *Fia*). Koirille annetuista nimistä yli puolet (58 %) on henkilönnimiä ja henkilönnimiä annetaan kaksi kertaa enemmän narttukoirille kuin uroskoirille. Kun nimenkantajia tarkastelleen käyttötarkoituksen ja rodun mukaan, eniten henkilönnimiä saavat seurakoirat (70 % nimistä) ja seurakoirista eniten cockerspanielit (82 % nimistä). Cockerspanieleiden omistajat ovat muutenkin aktiivisimpia henkilönnimien antajia, sillä muita rotuja edustavat koirat eivät saa näin usein henkilönnimiä. Vähiten henkilönnimiä annetaan metsästyskoirille (42 % nimistä) ja metsästyskoirista kuin myös kaikista roduista niukimmin jämtlanninpystykorville (32 % nimistä).

2 Lemmikkieläimet ja nimeäminen

Lemmikin nimeäminen on usein yhteydessä inhimillistämiseen, sillä nimen myötä eläimellä nähdään usein inhimillisiä ominaisuuksia (Ainiala ym. 2008: 20). Ja Tor-Brjörn ja Vilja Hägglundin sanoin:

Kun ihminen antaa kutsumanimen kotieläimelle, se lakkaa olemasta vain hyötyesine; siitä on tullut lemmikki, jolla on tarkoin harkittu, punnittu ja mitattu nimi. – – Kissan nimi liittää sen ihmiseen persoonallisella ja yksilöllisellä tavalla. (Hägglund 1980: 120.)

Salla Tuomivaara (2003) on tarkastellut sosiologian pro gradu -tutkielmassaan ihmisten ja eläinten välisiä suhteita sekä eläinten asemaa muuttuvassa yhteiskunnassa. Kun luon katsauksen siihen, kuinka ihmisten myötätunto eläimiä kohtaan on vuosisatojen aikana kasvanut, tukeudun ulkomaita – tässä tapauksessa lähinnä Englantia – käsittelevässä osuudessa paljolti Tuomivaaran työhön ja sen lähteisiin. Esittelen myös eläinten ja lemmikkien nimeämistä etenkin henkilönnimin 1700-luvulta aina tähän päivään asti. Mainintoja löytyy ulkomailta (Englanti, Yhdysvallat, Australia) ja meiltä koti-Suomesta. Luvun lopuksi pe-

rehdyn tarkemmin kissannimiin ja nimenantamiseen eräissä kissanhoito-oppaissa ja kissannimikirjoissa.

2.1 Lemmikkieläimen määritelmiä

Kielitoimiston sanakirjassa (2008) *lemmikkieläin* määritellään ilman hyötytarkoitusta pidettäväksi kotieläimeksi. Kulttuuriantropologi Matti Sarmela on tarkastellut eläinten suhdetta ihmiseen ja jakaa sen perusteella nykyajan eläimet neljään luokkaan: talouseläimiin, museoeläimiin, luonnonvaraisiin eli villiin eläimiin ja lemmikkieläimiin.

Lemmikkieläimet elävät yhä ihmisen kanssa ja niiden mukaan määräytyvät mielikuvat siitä, millainen on fyysinen ja psyykkinen eläin, ja niitä kehitetään yhä enemmän sopeutumaan ihmisen elämään, ihmisten kaltaisiksi.
(Sarmela 2002: 187–188.)

Englantilaisen historioitsija Keith Thomasin (1983: 112–117) mukaan ihmisten ja lemmikkieläinten väliseen kanssakäymiseen liittyy kolme seikkaa, joita ei esiinny ihmisten suhteissa muihin eläimiin. Lemmikeille on tyypillistä ensinnäkin se, että ne oleskelevat kotona, samoissa tiloissa ihmisten kanssa. Näin lemmikkieläimistä tulee kuin perheenjäseniä. Toiseksi lemmikkinä pidettävillä eläimillä annetaan yksilöllinen, henkilökohtainen nimi. Thomas ottaa esille myös lemmikeille annetut henkilönnimet – niistä tarkemmin myöhemmin tässä luvussa. Kolmas ihmisten ja lemmikkien välisten suhteiden erityispiirre on se, että lemmikkieläimiä ei koskaan syödä – ovathan ne perheenjäseniä ja niillä on lähes ihmisen asema.

2.2 Lemmikkien historiaa

Eläimien pitäminen sosiaalisista tai tunnesyistä mielletään usein länsimaiseksi ilmiöksi, joka liittyy aineelliseen varakkuuteen ja nykyaikaiseen kaupungistumiseen. Lemmikkejä on kuitenkin pidetty seuran vuoksi yleisesti lähes kaikissa kulttuureissa. Niissäkin kulttuureissa, joissa eläimiä metsästetään, lemmikkinä pidettävät eläimet saavat usein nimen ja niitä hoidetaan kuin ihmislapsia. (Serpell – Paul 1994: 129–130.)

Antiikin Kreikassa ja Roomassa lemmikkien pitäminen ja hoivaaminen oli suosittua kaikissa varallisuus- ja yhteiskuntaluokissa. Lemmikkien hautakirjoituksissa mainittiin lemmikin nimen lisäksi ansioita ja kirjoituksissa tulee myös ilmi omistajan murhe ja suru. Voi siis päätellä, että vuorovaikutus eläinystävien kanssa toi omistajille iloa ja mielihyvää. (Bodson 2000: 27–36.)

Keskiajalle ja renessanssille oli puolestaan tyypillistä vahva eronteko ihmisten ja eläinten välillä. Eläinten hoivaaminen koettiin uhkaksi ja etenkin se, että alemmat luokat pitivät lemmikkejä, vaaransi valta-asemassa olevien mielestä ihmisten ja eläinten välisen rajan. Tähän asti maaseudulla eläimet olivat asuneet yhdessä ihmisten kanssa, mutta nyt eläimet siirrettiin eri rakennuksiin. Lemmikkien, kuten koirien, kissojen, lampaiden, jänisten ja lintujen, pitäminen yhdistettiin yleisesti noituuteen. Varakkaiden keskuudessa lemmikit olivat kuitenkin suosittuja. (Thomas 1983: 95, 110; Serpell – Paul 1994: 133–134.)

Lemmikit olivat yleistyneet 1600-luvun loppupuolella myös keskiluokkaisissa kodeissa, varsinkin kaupungeissa, ja niitä pidettiin yhä enemmän hovin kuin hyödyn takia. Esimerkiksi Englannissa koirat olivat hyvin suosittuja ja ne otettiin mukaan jopa kirkkoon. Kissoja pidettiin lähinnä pitämässä hiiret ja rotat pois taloista. Tuolta ajalta löytyy vain muutamia mainintoja kissoista seuralaisina, kun taas kissojen kiduttamisesta eri tavoin on useita kirjoituksia. Kissojen asema nousi hitaammin. Tuon ajan tyypillisiä lemmikinomistajia oli muun muassa poikamiehenä elelyt pappi-runoilija Robert Herrick, jolla oli 1630-luvulla kissa, koira, lammas, varpunen ja sika. Lemmikkejä oli myös Isabella Apsleylla, joka hoivasi muun muassa narttukoiraa nimeltä *Fubs* ja apinaa nimeltä *Pug*. Lemmikkieläinten nimeäminen vaihteli sen mukaan, mitä lajia eläin edusti. Englannissa lampaille ja sioille ei yleensä annettu yksilöiviä nimiä toisin kuin lehmille; tosin niitäkään ei nimetty henkilönnimillä.⁷ Tiedetään, että kuningatar Elizabeth (1533–1603) antoi eläimilleen myös lempinimiä. (Thomas 1983: 96, 107–111, 118, Serpell – Paul 1994: 134.)

1700-luvulla voimistuivat valistuksen ajatukset, joissa korostuivat järjen ja tiedon lisäksi muun muassa suvaitsevaisuus ja yleiset humaniset ihanteet. Yleisiin huvituksiin kuuluivat kuitenkin muun muassa kukko- ja koiratappelut sekä ketunmetsästyks. Eläinten oikeuksia alettiinkin huomioida, ja 1800-luvulla säädettiin lakeja eläimien suojelemiseksi ja

---

⁷ Poikkeuksiakin löytyy: vuonna 1698 Dorsetin kreivikunnassa eteläisessä Englannissa aseenkantajalla oli lehmä nimeltä *Matthew* (Thomas 1983: 96, alaviite).

perustettiin eläinsuojelujärjestöjä. Tutkijoilla on erilaisia näkemyksiä siitä, oliko eläinsuojelun nousu aitoa myötätuntoa eläimiä kohtaan vai sittenkin yläluokan halua kontrolloida työväenluokkaa. (Thomas 1983: 149, Franklin 1999: 22–23, ks. myös Tuomivaara 2003: 68, 71–72, 83–86.) Lapsille alettiin opettaa lastenkirjallisuuden lempeiden ja ihmisten kaltaisten eläinhahmojen avulla, kuinka eläimiin kohdistuva julmuus on väärin. Yksi merkittävimmistä ja suosituimmista teoksista oli vuonna 1877 ilmestynyt Anna Sewellin *Black Beauty* (Uljas Musta), jossa tarina on kerrottu hevosen näkökulmasta. (Serpell – Paul 1994: 134–137.)

Lemmikin ja nimenomaan tietynlaisen lemmikin omistaminen kertoi myös omistajasta itsestään, kuten hänen varallisuudestaan: 1800-luvulla Englannissa varakkailta oli lemmikkeinä poneja ja aasialaisia rotukissoja, työväestöllä sekarotuisia kissoja ja koiria. (Franklin 1999: 42–44.) Ensimmäinen suuri koiranäyttely oli vuonna 1859 ja kissanäyttely puolestaan vuonna 1871. Molemmat pidettiin Iso-Britanniassa, joka oli järjestäytyneen lemmikkieläintoiminnan edelläkävijä. (Sopanen 1996: 9.)

Lemmikkieläinten pitämisestä tuli 1900-luvulla yhä suositumpaa. Vuorovaikutus oli suurimmaksi osaksi antroposentristä eli se antoi ihmisille mielihyvää ja viihdykettä. Modernille kaudelle tunnusomaista on myös se, että kulutusyhteiskunnassa eläimet ovat tärkeänä osana ihmisten vapaa-ajanviettoa ja identiteettien muotoutumista. Tämän päivän lemmikkienomistajat kuuluvatkin usein erilaisiin yhteisöihin, kuten Suomen Siperiankissat ry:hyn tai vaikkapa pelastuskoirajärjestöön. 1900-luvun loppupuolella merkittävimpiä muutoksia ihmisten ja eläinten välisissä suhteissa olivat eläimiin liittyvien aktiviteettien vieläkin voimakkaampi kasvu. (Franklin 1999: 44–46.)

2.3 Lemmikkien historiaa Suomessa

Suomessa koirilla on pitkät perinteet kotieläiminä, sillä niitä pidettiin vetoeläiminä ja apuna metsästyksessä jo 6500–4200 eKr. Myöhemmin, kun talonpoikien koirat toimivat jahti-koirina, kaupunkien porvareiden koirat olivat lähinnä piha- ja laivavahteja. Lähinnä nykyisiä lemmikkikoiria näyttäisivät vastaavan sylikoirat. Niiden arvotuksesta kertoo se, että Ruotsin vallan aikana sylikoiran vahingoittamisesta määrättiin kolme kertaa suurempi sakko kuin metsästyks- tai vartiokoiran. (Sopanen 1996: 10.)

Meillä ja muissa Pohjoismaissa ainoa alkuperäinen kissalaji on ilves ja aidot villikissat eli metsäkissat eivät kuuluneet eläinkuntaamme. Kun maatalouden merkitys kasvoi, vahvistui samalla myös kotikissakanta. Maataloissa eleli rottakissoja, joiden tehtävänä oli suojella ruokavarastoja pyydystämällä rottia ja muita jyrsijöitä. Rotta- eli navettakissa on lähinnä hyötyeläimenä pidetty kissa, joka tulee erottaa lemmikkinä pidetystä koti- eli tupakissasta. Tosin raja ei ollut aina jyrkkä, sillä tupakissa saattoi olla talossa myös rottakissana. Kissoja oli joka talossa yleensä useita ja jos talossa pidettiin sekä tupakissa että rottakissoja, oli tupakissoja yleensä vain yksi, kun taas rottakissoja saattoi olla kymmeniä. (Sopanen 1996: 10, 28; Hakkarainen 2002: 1, 4.) Rotta- ja tupakissoista proseminaariryönsä tehnyt Susanna Hakkarainen vieraili tutkimuksensa myötä maatalossa, jossa luotettiin rottakissojen taitoihin jyrsijöiden metsästäjänä:

– – keskisuomalaisessa maatalossa, jossa vielä 1980-luvulla oli todellinen rottakissa ”armeija”. Kissoja oli parhaimmillaan 20–30. Niistä ei juuri pidetty lukua, eikä suurimmalla osalla ollut edes nimeä. Lypsyaikaan kissoille annettiin maitoa, ja niille syötettiin lähinnä ruuantähteitä kuten perunaa. Kissat oleilivat pääasiassa navetassa ja muissa piharakennuksissa. Talon emännällä oli kuitenkin lempikissa, joka vietti aikaa sohvalla makoillen sekä keittiön uunin lämmöstä nauttien. Kissalle syötettiin erilaisia herkkuja ja siitä pidettiin muutenkin erikoisen hyvää huolta. – – (Hakkarainen 2002: 1, alaviite.)

Työnsä Hakkarainen (2007: 17) päättää toteamalla, että vaikka rottakissa oli talolle tärkeämpi, oli tupakissa usein omistajalleen rakkaampi.

Järjestäytynyt eläinsuojelutoiminta alkoi Suomessa vuonna 1870. Tuolloin Sakari Topeliuksen aloitteesta perustettiin lintujen turvaksi Kevätyhtiö, ja parikymmentä vuotta myöhemmin sai alkunsa lähinnä koulunuorison keskuudessa toimiva Sylviayhdistys. Vuosisadan vaihteessa eläinten hyvinvointia haluttiin edistää perustamalla Suomen Eläinsuojeluyhdistys. (Könönen 1996: 53, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten Liitto.)

Länsimaisia esikuvia seuraten ensimmäinen koiranäyttely järjestettiin Viipurissa vuonna 1887, ja kaksi vuotta myöhemmin sai alkunsa Suomen Kennelklubi, myöhemmin Suomen Kennelliitto, Pohjoismaiden vanhin koirajärjestö. Sen perustajajäsenet ilmaisivat muun muassa huolensa metsästyskoirien huonosta tasosta. Nykyään Kennelliitto on myös 1 800 suomalaisen koirayhdistyksen katto-organisaatio. Kissakerho Felis perustettiin vuonna 1952 ja näin alkoi varsinainen kotimainen rotukissatoiminta. Vuonna 1960 perustettiin Helsingin Rotukissayhdistys, jonka nimi muutettiin seitsemän vuotta myöhemmin Suomen

Rotukissayhdistykseksi. (Sopanen 1996: 10, 28; Suomen Kennelliitto.) Suomen Kissaliitto ry perustettiin vuonna 1975 ja se koostuu 11 rekisteröidystä rotukissayhdistyksestä (Suomen Kissaliitto). Maassamme toimii myös kaksi kotikissayhdistystä, jotka molemmat on perustettu vuonna 1993: Suomen Valtakunnallinen Kotikissarengas SUVAK ry (Suomen Valtakunnallinen Kotikissarengas) ja Kotikissayhdistys KOKIS ry (Kotikissayhdistys).

2.4 Eläimille annettujen henkilönnimien historiaa

Thomas mainitsee yhtenä lemmikkien erityispiirteenä sen, että niille annetaan yksilöllisiä nimiä (ks. s. 17). Koirille, hevosille ja muille kotieläimille on jo pitkään annettu nimiä, mutta hän toteaa, että nuo nimet ovat olleet vain puoli-inhimillisiä (semi-human) ja näin korostaneet eläinten sosiaalista etäisyyttä.

Vuonna 1781 ilmestyi kirja *Thoughts on Hunting*, ja tuohon aikaan oli tapana antaa ketunmetsästyskoirien kunkin pentueen koirille samalla kirjaimella alkavia nimiä. Kirjassa Peter Beckford esittelee ajokoirille sopivia nimiä, kuten *Eager*, *Earnest*, *Effort*, *Elegant* ja *Envoy*. 1700-luvulla suosittuja nimiä olivat myös muun muassa *Active*, *Angry*, *Bachelor*, *Barbarous*, *Bellman* ja *Merryman*. Moniin nimiin liittyi hyvinkin maskuliininen lisämerkitys. Nimet olivat myös lyhyitä ja näin koiria oli helpompi kutsua. (Beckford 1847: 67–68, Thomas 1983: 113.)

Hevosillekaan ei annettu varsinaisia henkilönnimiä. Niitä voitiin kutsua muun muassa sellaisilla nimillä kuin *Bayard*, *Rivers*, *Sharlocke*, *Greywood*, *Burrill*, *Galloway*, *Greenwood* tai *Throstle*. Modernina aikana kilpahevosekseen yksilöitiin tarkasti ja kahdella hevosella ei voinut olla samaa nimeä. 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa tammoille annettiin usein eroottisia nimiä, kuten *Sweet Lips*, *Miss Hip*, *Venus*, *Creeping Kate* ja *Darling*. Nimen suhteen ei kuitenkaan ollut sekaannuksen vaaraa eläinten ja ihmisten välillä. Tosin esimerkiksi Tudor-suvun (1485–1603) keskuudessa oli jopa tavanomaista antaa eläimille sukunimi, joka on lähtöisin siltä perheeltä, josta eläin oli hankittu. Näin esimerkiksi Sir Francis Walsinghamin tallissa oli vuonna 1589 Sir Richard Binghamilta saatu hevonen, joka oli nimetty *Grey Binghamiksi* ja Sidneyyn perheeltä tullut hevonen nimeltä *Bay Sidney*. Vuonna 1846 Two Thousand Guineas -juoksukilpailun voitti hevonen, jonka omisti Sir Tatton Sykes ja myös hevonen oli nimeltään *Sir Tatton Sykes*. (Thomas 1983: 113–114.)

Vaikka lemmikkieläimille annettiin muitakin nimiä kuin henkilönnimiä, 1700-luvulla lemmikit nimettiin yhä useammin henkilönnimillä. Thomasin mukaan tällainen muutos viittasi yhä lähempään sidokseen lemmikin ja omistajan välillä. Kerrotaan, että esimerkiksi Priscilla Wakefieldin linnut *Robert* ja *Henry* olivat saaneet nimensä omistajansa lempikoulukavereiden mukaan. Tuolloin eleli myös kollikissa nimeltä *Sir John Langborn*, jonka nimi vanhemmiten muutettiin ensiksi *Reverend John Langborniksi* ja sitten *Reverend Doctor John Langborniksi*. Moralistit tosin vaativat, että eläimille ei saisi antaa kristillisiä nimiä ja kerrotaan, ettei Ranskassa ole koskaan annettu koirille kristillisiä nimiä. (Thomas 1983: 114–115.)

Henkilönnimien suosiota ilmentävät myös Australiassa, Iso-Britanniassa ja USA:ssa kootut listat eniten annetuista koiranimistä. Esimerkiksi 1995 tehdyssä tutkimuksessa listattiin 10 suosituinta koiralle annettua nimeä ja kaikki nimet olivat henkilönnimiä – ja monet niistä myös suosittuja lapsille annettuja nimiä, kuten *Ben*, *Lucy*, *Sam* ja *Sophie*. Vuonna 1996 Australian suosituin koiranimi oli *Sam* aiemmin menestyksekkään *Dog*-nimen sijaan. Vuotta aiemmin Yhdysvalloissa koottiin suosituimmat koirille annetut nimet ja tällä listalla on myös edellä mainittu nimi *Sam* kuin myös henkilönnimi *Heidi*. Kaikkein eniten annetut nimet olivat kuitenkin perinteisempiä koiranimiä (*Lady*, *King*, *Duke*, *Peppy*, *Prince*, *Pepper*, *Snoopy* ja *Princess*). Nimilistalta löytyy runsaasti myös erikoisempia nimiä kuten *Fag*, *Bikini*, *Beowulf* ja *Twit*. Vaikka tällaiset nimet eivät henkilönnimien tapaan yhtä selkeästi viittaakaan lemmikin inhimillistämiseen, kuvastavat ne ihmisille annettuja lempinimiä ja näin läheistä ystävyysuhdetta. (Franklin 1999: 95.) Henkilönnimien suosiosta kertoo myös vuonna 2007 tehty ruotsalaistutkimus, jonka aineistona oli 50 suosituinta koirannimeä yhdeksästä eri rodusta. Näistä 450 koirannimestä yli puolet on henkilönnimiä (ks. myös s. 16). (Othén 2007: 18, 21.)

2.5 Eläimille annetuista henkilönnimistä Suomessa

Kotieläimille annetuista nimistä varhaisimmat julkaistut maininnat ovat vuodelta 1886. J. R. Aspelin esitteli tuolloin Uusi Suometar -lehden artikkelissa *Nautaeläinten nimistö* 260 lehmän ja härän nimeä sekä muutaman hevosennimen. Henkilönnimien antaminen oli ilmeisen

yleistä ainakin lehmille, sillä Aspelin ilmaisi narkästyksensä henkilön- ja paikannimien antamisesta perinteisen nimien sijaan:

Noin ei ole Suomen kansa aikansa sekoittanut eläinten, ihmisten ja tarustonsa henkilöjen nimiä, eikä suinkaan tuohon tapaan kehittänyt uusia. Karjalla on vieläkin Suomen kielessä omat ikivanhat nimensä, joilla nähtävästi kaikilla on oma merkityksensä. Ne kuvaavat eläinten ominaisuuksia ja nimen tuntija voi sanoa, minkänäköinen nimenkantaja on.
(Aspelin 1886.)

Pääasiassa maanviljelijöille oli suunnattu Heikki Ojansuun vuonna 1912 julkaissama *Kotieläintemme suomenkielinen nimistö*. Se sisältää 1 000 lehmän- ja härännimeä, 200 hevosennimeä, 200 koirannimeä ja muutamia lampaiden, vuohien ja kissojen nimiä. Kirjasessaan Ojansuu esittelee lehmien nimeämisperusteita, tarkastelee nimien johtimia ja pohtii nimien ikää sekä vertailee suomen ja viron lehmännimiä. Hän huomauttaa, että kotieläinten nimet ovat usein suoraan almanakasta, kuten lehmillä esimerkiksi *Aili, Eeva, Ilona, Kaisa, Katri, Leena, Liisa, Maija, Marjatta, Netta, Saara, Tellervo, Tuulikki, Ulla*. Sonneille on annettu muun muassa nimiä *Antti, Eero, Esko, Jaakko, Janne, Jorma, Markus, Matti, Mikko, Paavo, Pekka, Sauli, Tapio, Tuomas, Urho* ja *Yrjö*. Hevosille annettuja henkilönnimiä ovat muiden muassa *Antti, Erkki, Eino, Harri, Jaakko, Jussi, Simo, Tapani* ja *Ville* sekä *Elli, Kaarina, Linda, Lotta, Maiju* ja *Taimi*. Sen sijaan koirilla Ojansuu mainitsee olevan henkilönnimiä vielä verraten vähän, esimerkkeinä ovat kuitenkin muun muassa *Kaija, Leo, Pirkko, Teppo* ja *Tommi*. Kissoilla tavattuja henkilönnimiä ovat *Jussi, Mikko, Mooses* ja *Martta*, ja sioilla *Iisakki, Josu* ja *Repekka*. Myös Ojansuu toteaa henkilönnimien suosion liittyvän eläinten inhimillistymiseen ja hoitajien ja eläimien välien lähentymiseen:

Eläimet ovat tällä tavoin ikään kuin ihmistyneet, joten hoitajat ovat tulleet hoidokeitaan lähemmäksi. Tällainen nimenantotapa on kuitenkin – – hyvin nuori ja lienee syntynyt uuden ajan eläinystävällisten virtausten mukana sekä siitä syystä, että vanhat nimenantotavat ovat unohtuneet tai karjan suuresti lisääntyessä osotautuneet riittämättömiksi.
(Ojansuu 1912: 6, 9–10.)

Pohjois-Karjalan museon ja Joensuun eläinsuojeluyhdistyksen tekemän kyselyn vastaukset antavat viitteitä siitä, millaisia kutsumanimiä lemmikkieläimille on annettu 1930-luvulta alkaen. Vuosina 1994–1995 toteutetussa kyselyssä kartoitettiin koti- ja lemmikkieläimiin liittyviä tunteita ja siihen vastasi 96 henkilöä. Koirien kutsumanimiä kertyi 215 ja kissanimiä 195 sekä lisäksi joitakin undulaateille, kaneille, marsuille, hamstereille ja hevosille annettuja nimiä. Vaikka vastauksissa tulee vähemmän esille 1930–1960-lukujen lemmikkien nimiä, voi niiden perusteella päätellä, että vielä tuolloin eläimille ei juuri annettu henkilönnimiä. 1930–1960-luvuilla annettuja henkilönnimiä olivat koirilla ainutkertaiset *Ami, Ben, Eppu, Heli, Hely, Jari, Maks, Nora, Panu, Pepe* ja *Sami*; kissoilla *Allu, Ellu, Jooseppi, Matti (2), Mikko, Miira, Mirkku, Pentti (2), Pepe* ja *Roope*. Kyselyn harvinaisempia lemmikkieläimiä ovat undulaatit, kanit, marsut, hamsterit ja hevoset, joille kullekin on alle 15 nimimainintaa eikä nimiä ole luokiteltu ajallisesti vuosikymmenien mukaan. (Patjas 1996: 69, 83–85.) Näiden jokaisen eläinlajin joukosta löytyy kuitenkin nimenkantajia, joilla on henkilönnimi. Huomionarvoista on se, että kaneille, marsuille ja hamstereille annetuista kutsumanimistä yli puolet on henkilönnimiä.

Kissa- ja koiraihmiset suosivat henkilönnimiä myös vuonna 2008 tehdyn listauksen mukaan. Lemmikinomistajille tarkoitettu internetissä toimiva verkkoyhteisö *Petsie.fi* kokosi yleisimmät lemmikkien kutsumanimet, jotka ovat peräisin verkkoyhteisöön lisätyistä lemmikkien tiedoista. Kaiken kaikkiaan nimenkantajia oli 29 820, joista koiria 10 687, kissoja 6 551 ja muita eläimiä 12 582.⁸ Suosituin kissanimi on *Viiru*, mutta kymmenen suosituimman nimen joukosta löytyy viisi henkilönnimeä (*Minni, Vili, Leevi, Nelli* ja *Viivi*). Henkilönnimet näyttävät olevan erityisen suosittuja kuitenkin koirilla, sillä jopa yhdeksän nimeä kymmenestä on henkilönnimiä (*Nelli, Vili, Leevi, Bella, Ronja, Topi, Roope, Donna* ja *Eetu*). (*Petsie.fi*.) Kun lehdistötiedote Suomen yleisimmistä lemmikkien nimistä julkaistiin heinäkuussa 2008, asiasta uutisoitiin ainakin seitsemässä sanomalehdessä, muun muassa *Aamulehdessä*, *Turun Sanomissa*, *Ilkassa* ja *Satakunnan Kansassa*. Tästä voisi päätellä, että lemmikeille annetut nimet ja niiden suosio herättä-

---

⁸ Lähteenä sivustoa ylläpitävän *Ideawire Oy:n* Tomi Heiskaselta saatu sähköpostiviesti 3.12.2008.

vät kiinnostusta yleisemminkin kuin kissan- ja koiranomistajien keskuudessa – tai ainakin lehtien toimituksissa uskotaan niin.

2.6 Nimeäminen kissanhoito-oppaissa

Kissanystävälle on tarjolla runsaasti tietokirjallisuutta, kissanhoito-oppaita, joissa voi tutustua muun muassa kissarotuihin, kissojen käyttäytymiseen, anatomiaan ja sairauksiin. Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunginkirjastojen yhteisessä internetissä toimivassa HelMet-aineistohaussa vanhimmat kissakirjat ovat 1970-luvun lopulta. Vaikka kirjoissa käsiteltävä aihevalikoima on laaja, kissannimet ja nimeäminen näyttävät olevan kuitenkin jokseenkin harvinainen aihe. Tutustuin tarkemmin 12 erilaiseen kissakirjaan, ja niiden valitsemista ja antamista käsitellään ainoastaan neljässä kirjassa.

Kolmeosaisen *Suuri kissakirja* -sarjan toinen osa keskittyy kotikissoihin. Kissa tulee kotiin -kappaleesta löytyy lyhyt teksti, joka on otsikoitu ”Mikä kissalle nimeksi”. Siinä kerrotaan pääasiassa rotukissojen nimijärjestelmästä. Esimerkkejä on myös siitä, miten rotukissalle annettu nimi vääntyy yleensä kotoisempaan muotoon. Tekstin lopussa mainitaan muutaman esimerkin kera, miten kissaa nimetessä ihminen saa päästää mielikuvituksensa valloilleen. Kirjan mukaan kissalla on useimmiten kuitenkin reilusti ihmisen nimi. (Suuri kissakirja 2, 1994: 19.) Vaikka tämä yli 300-sivuinen kirja keskittyy kotikissoihin, nimi-esimerkit ovat pääasiassa rotukissoilta, ja termiä ”kotikissa” ei tässä nimistä kertovassa tekstissä käytetä ollenkaan.

Myös *Lemmikkinä kissa, kissatietoa kaikille* -kirjassa nimen valitseminen otetaan esille luonnollisen tuntuisesti kissan hankkimista käsittelevässä luvussa. Neljännessivun kokoinen, kehystetty teksti on otsikoitu ”Mikä kissalle nimeksi”. Siinä neuvotaan liian monimutkaisen nimen sijaan antamaan nimi, joka kuulostaa hyvältä ja on helppo lausua selvästi. Esimerkit ovat rotukissojen nimeämisestä:

Suomessa monet kissankasvattajat noudattavat sellaista käytäntöä, että saman pentueen poikasten nimet alkavat samalla alkukirjaimella. Kasvattajan hyväksytystä kasvattajanimestä taas tulee kissoille ikään kuin sukunimi. Näin pentueessa voi olla esimerkiksi Kattilaakson Mirre ja Kattilaakson Miusu. (Frattini 1998: 53.)

Nimen antaminen kissalle on esillä myös kirjassa nimeltä *Kissanpentu tulee taloon, kissan maailma*. Lyhyen kappaleen otsikko on ”Kissan nimi” ja tekstissä todetaan, että pienellä kissalla täytyy olla nimi, joka kuvailee sitä mahdollisimman hyvin ja nimeä keksittäessä mielikuvitus saa lentää. Esimerkinimet viittaavat muualle kuin kotimaisiin nimiin: ”Nuori kissaneiti voi olla aikamoinen Lady ja hiukan kömpelö pikkukolli vaikkapa Teddy”. Tekstissä viitataan myös nimissä esiintyviin äännteisiin toteamalla, että kissa kuulee parhaiten kaksitavuiset nimet, joiden molemmissa tavuissa on *i*-kirjain. Hieman hämmäntävästi kirjoittaja toteaa lopuksi, että kissan nimellä ei kuitenkaan ole suurta merkitystä. Tärkeimpänä hän pitää sitä, että koko perhe käyttää samaa nimeä. (Grimm 2007: 27.)

Neljästä kirjasta kaikkein viihteellisin on *Kissat for Dummies*, jossa nimenantaminen on huomioitu niin ikään kissan saapumisen yhteydessä. ”Kissanristiäiset”-otsikon alla mainitaan ensimmäiseksi, että nimen keksiminen on hauskaa puuhaa ja että nimellä ei ole rajoituksia eikä sääntöjä. Kirjoittajien mukaan useimmille lemmikeille annetaan nykyään sekä varsinainen nimi että lyhyempi kutsumanimi. Saman tien he kuitenkin toteavat, ettei kissa juuri piittaa, millä nimellä sitä kutsutaan, ellei kyseessä ole jotakin, mitä se tahtoo, kuten ruokaa. Käytännön neuvoja ovat nimen valitseminen esimerkiksi paikan, kirjallisuustai sarjakuvahahmojen tai oman harrastuksen tai ammatin mukaan; ”eräs Ginan ystävä on harrastelijajääkiekkoilija, jonka kissoilla on nimet *Slapshot* (”Lämäri”) ja *Puck* (”Lätkä”)”. Lapsille annettujen nimien suosioon viittaa se, että tekstissä opastetaan lemmikkieläinten nimikirjojen lisäksi vauvan nimikirjan pariin. Nimen antamista kuvaillaan koko perheen projektiksi. ”Perheenjäsenen nimeäminen ei ole jokapäiväinen mahdollisuus, joten siitä kannattaa ottaa kaikki irti!” (Spadafori – Pion 2000: 86.)

Kaikki neljä kirjaa ovat alun perin vieraskielisiä. Suomentamisen yhteydessä ainoastaan yhdessä nimenantamista käsittelevässä tekstissä on suomenkielisiä nimiesimerkkejä ja yhdessä tekstissä kaksi esimerkinimeä on käännetty englannista suomeksi. Vaikka teksteissä esitellyt nimenantamiseen liittyvät vinkit ja neuvot toimivat myös meidän oloissamme, kissalle nimeä miettivät saavat jäädä vielä odottamaan täysin kotimaisin voimin suomalaisista kissoista ja niiden nimistä kertovia tekstejä.

2.7 Kissanimikirjat

Eläinten nimet ja nimeäminen ovat innoittaneet maassamme yliopisto-opiskelijoita opin-
näytetöihin ja väitöskirjaan asti. Lemmikkieläinten nimistä ei kuitenkaan ole – yllättävää
kyllä – juurikaan kirjoitettu ja julkaistu suomenkielistä populaaria kirjallisuutta. Harvoja
kotimaisia julkaisuja edustaa Liisa Kokon kirjoittama *Koiran nimipäivä- ja tarinakirja*, jo-
hon hän on koontanut yli 2 000 koirannimeä lähinnä lukijoilta, lehdistöstä ja opinnäytetöistä.
Kirjasen aluksi Kokko kertoo koirien nimeämisestä, nimeämisperusteista, hellittelynimistä
ja vieraskielisten nimien yleistymisestä. Tiedot ovat pääosin Tuomiston (1992) sivulauda-
turtyöstä. Koirannimet hän on sijoittanut kalenteriin eri päiville, ja nimipäivien lisäksi kir-
janen sisältää koira-aiheisia tarinoita ja mietelauseita. Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa on
saatavilla useita lemmikkien nimiin ja nimenantamiseen keskittyviä kirjoja ja jo pelkästään
kissanimistä on julkaistu ainakin parisenkymmentä teosta, joista varhaisimmat ovat 1980-
luvun alkupuolelta.

Tutkimustani varten hankin itselleni kotimaisista kirjakaupoissa myytäviä ja niiden
kautta tilattavia kissanimikirjoja. Lisäksi tilasin Yhdysvalloista yhden kissanimioppaan,
joka kirjakaupan kuvauksen perusteella vaikutti toisenlaiselta jo saamiini kirjoihin verrattu-
na. Kaiken kaikkiaan tutustuin tarkemmin kuuteen kissanimikirjaan. Yhteistä kaikille kir-
joille on se, että ne sisältävät eri tavoin koottuja listoja kissanimistä. Kahdessa kirjassa
(Linford [2006]: *Meow the somewhat comprehensive book of cat names* ja Passow [2005]:
Cat names over 1 000 purrfect names) kissanimiä on lähestytty ainoastaan listaamalla ni-
miä erilaisten otsikoiden alle. Esimerkiksi jälkimmäisessä kirjassa nimet on ryhmitelty
näin: *Classic cats, Pedigree cats, Famous felines, Girl cats, Tomcats, Colourful cats,*
Characterful cats ja *Cat pairs* (Linford 2006).

Tuorein kirja on Joanne O'Sullivanin *Calling all cats! Purrfect names for your fa-
bulous feline* (2008), jossa kirjoittaja pohtii kissan nimeämistä ja sen haasteellisuutta. Hän
käsittelee sitä, miten kissaa kutsutaan ja ottaa esille senkin, että joidenkin tutkimusten mu-
kaan kissat pitävät *t-* ja *k-*äänteistä. Varsinaiset kissannimet on jaoteltu useisiin luokkiin.
Esimerkiksi *Great Purrformances* -luvusta löytyvät omat nimilistansa elokuvista, televisi-
osta ja yleensä mediasta tutuille nimille. Nimiehdotuksia kirjailija esittää myös eri kissaro-
tuja edustaville kissoille. Samalla hän perustelee lyhyesti nimien alkuperää. Kirjassa ote-

taan huomioon myös tilanteet, joissa nimettävänä on kaksi tai kolme kissaa, ja kirjoittaja esittelee kahden nimen ”sarjoja”, kuten *Heaven ja Earth, Milk ja Cookies* tai *Romeo ja Julia* sekä nimiehdotuksia kissakolmikoidelle kuten *Gold, Silver ja Bronze; Lights, Camera ja Action* tai *Harry, Ron ja Hermione*. Kirjasta löytyy nimilistoja myös tyttö- ja poikakissoille sekä pelkästään tyttökissoille ja pelkästään poikakissoille.

Varsin monipuolisesti kissannimiä ja nimeämistä käsittelee Mark Bryant, joka on kirjoittanut kirjan *The cat name companion. Facts and fables to help you name your feline* (1995). Kuten muissakin kirjoissa, tähänkin on listattu nimiä erilaisten teemojen mukaan, kuten *Legendary Cats, Cats of the Famous, Cats in the Arts ja Fictional Cats*. Kunkin nimen kohdalla Bryant kertoo nimestä lauseella tai parilla. Kirjoittaja muun muassa kuvailee, minkä tyyppiselle kissalle nimi sopii (”*Micropus – A tiny kitten*”), mitä nimi tarkoittaa (”*Farrago – From the Latin for 'mixture'*”) tai kenellä kuuluisuudella on tai on ollut tämän niminen kissa (”*Jock – After a ginger cat owned by Winston Churchill*”). Nimilistojen lisäksi kunkin nimiryhmän alkajaisiksi lukijalle on tarjolla usean sivun verran tietoa aina seuraavaan teemaan liittyen. Esimerkiksi *Legendary Cats* -luvun aluksi Bryant kertoo 12 sivun verran tarustojen kissoista, kuten kissoista Nooan arkissa ja erilaisten jumalien kissoista. Onpa mukaan päässyt myös suomalainen legenda siitä, miksi kissalla on kaartuva selkä (Bryant 1995: 35).

Viihteellistä kissannimikirjallisuutta edustaa *Garfield book of cat names* (1988), jossa Jim Davis esittelee kissannimiä luomansa Karvinen-kissan avulla. Värikkäästi Karvis-hahmoilla kuvitetussa kirjassa nimet löytyvät ryhmiteltynä erilaisten teemojen mukaan ja nimien yhteydessä tämän kuvitteellisen piirroshahmon mielipiteet tulevat hyvin julki. Kirjan lukija johdatellaan nimien lisäksi Karvisen elämään ja sen eri käännteisiin esimerkiksi siten, että kissanniminä esiintyvät kaikki Karvisen läheisten ihmisten ja eläinten nimet ja yhtenä nimiryhmänä ovat entiset tyttöystävät. Muista kirjoista poiketen mukana on myös nimiä, joita on hyvä välttää – ainakin Karvisen mielestä.

Yhtä lukuun ottamatta kaikki selailemani kissannimioppaat ovat englantilaisten tai yhdysvaltalaisen kirjoittajien kirjoittamia ja tekstit ovat alkuperäiskielellä. (Poikkeuksena on Linke-Grün – Vanderlip 2005: 1000 Cat names from A to Z, joka on alun perin julkaistu saksaksi. Oma versioini on kuitenkin englanninkielinen.) Vaikka kaikissa kissannimikirjoissa mukana on runsaasti länsimaisessa kulttuurissa eläville tuttuja nimiä (kuten *Napoleon*,

Dollar, Chaplin, Blues) ja nimiä on otettu muistakin kielistä (esimerkiksi *Argent, Caramello, Flambeau, Paisano*), pääpaino on kuitenkin englantilaisessa ja yhdysvaltalaisessa kulttuurissa.

3 Kissoille annettujen henkilönnimien valintaperusteet

Monessa suomalaisessa kissaperheessä lemmikkiä kutsutaan henkilönnimellä. Tämä käy ilmi kyselyni vastauksissa: 890 kissannimestä henkilönnimiä on 444 eli 49,9 % nimistä. Tässä luvussa tutkimukseni kohteeksi olen valinnut kutsumaniminä toimivat henkilönnimet, jotka ovat yksiosaisia. Tällöin tarkasteluni ulkopuolelle jäävät useampiosaiset kutsumanimet, kuten *Vertti-Valtteri*. Esimerkiksi *Olga-Stina* -nimistä kissaa kutsutaan puolestaan yleensä nimellä *Olga*, joten huomioni kohdistuu *Olga*-nimeen. Henkilönnimien yksiosaisuuden lisäksi nimien valintaperusteiden on oltava selvillä. Jätän siis käsittelemättä sellaiset nimet, joiden kohdalla vastaaja on ainoastaan todennut, että kissalla oli nimi jo valmiina, kasvattaja tai joku muu on nimennyt sen ja/tai että hän ei muuten tiedä tai kerro nimenvalkintaan liittyviä syitä ja perusteita.⁹

Nimenkantajia, joilla on kaikki nämä kriteerit täyttäviä nimiä, on aineistossani kaikkiaan 382. Niistä 216 on tyttökissoja (56,5 %) ja poikakissoja 166 (43,5 %). Suurin osa nimenkantajista on odotetusti kotikissoja (66,4 %), koska koko aineiston kissoista vain noin kolmannes on rotukissoja.

Kissoille annettuja henkilönnimiä perustellaan usein useammalla kuin yhdellä nimeämisperusteella. 168 kissaa (44 %) on saanut henkilönnimen, jonka taustalla on yksi peruste, kun taas 214 kissan (56 %) kutsumanimen valintaa on perusteltu kahdella tai useammalla perusteella (ks. myös liite 2). Esimerkkinä yhden nimeämisperusteen nimestä on *Otso*, joksi nimetty kissa saapui kotiin Otson nimipäivänä ja näin nimi on valittu saapumisajankohdan mukaan (lisää s. 66–67). Useampia nimeämisperusteita löytyy vaikkapa erään *Leevi*-nimen taustalta: nimi miellyttää nimenantajaa (mieltymys nimeen), nimi on yksinkertainen ja helppo lausua (nimen käytännöllisyys), se on selvästi pojan nimi (suku-

⁹ Nimien valintaperusteet, joissa vastaaja kertoo ”nimen vain tulleen jostain”, olen luokitellut hämäriin perusteisiin. Tarkastelen niitä tarkemmin sivulla 76.

puoli) eikä tutuilla ole samannimistä kissaa (nimen harvinaisuus). Jos nimen valitsemiseen liittyy useampia perusteluita, kaikki mainitut perustelut ovat luokitteluni kannalta samanarvoisia. Esimerkiksi ensin mainittu valintaperuste ei ole tärkeämpi kuin muut vastauksessa esille tulleet perusteet (vrt. Laine, joka kyselyssään pyysi vastaajia laittamaan tärkeimmän perustelun ensimmäiseksi ja näin hän luokitteli nimet vain ensin mainitun valintaperusteen mukaan [Laine 1997:9]). Laineen työssä jokainen nimi esiintyy siis vain yhdessä luokassa, vaikka nimeämisen taustalla olisi useampia perusteluita. Laine toteaaakin luokittelun olleen useampia perusteluita sisältävien nimien kohdalla ongelmallista (Laine 1997: 9). Hän on nimennyt työnsä *Kissojen nimet ja nimeämistavat*, vaikka nimeksi olisikin sopinut paremmin esimerkiksi *Kissojen nimet ja ensisijaiset nimeämistavat*. Laineen aineistossa miltei puolella kissojen saamista henkilönnimistä on kaksi tai useampia nimeämisperusteita. Olisikin ollut perusteltua analysoida ja luokitella kaikki vastauksissa mainitut nimeämisperusteet, jotta ne olisivat tulleet kattavasti kuvatuiksi.

Sarkkisen (1997: 46–49) mukaan kissan nimervalintaa perustellaan monesti useammalla perusteella ja yhdellä kissanimellä on keskimäärin kaksi perustetta. Sama nimi voidaan valita semanttisin, morfologisin, fonologisin tai leksikaalisin perustein, monin perustein tai perustetta ei kyetä erittelemään lainkaan. Kissanimien luokittelussa Sarkkisella on lähtökohtana Peter McCluren (1981) lempinimien luokittelun teoria.

Nimien valintaperusteita on tutkinut ja analysoinut pro gradu -työssään myös Reetta Tuppurainen (2005), mutta hänen aineistonaan ovat olleet kissanimien sijaan lapsille annetut nimet. Hänen nimeämisperusteluokittelunsa perustuu Kiviniemen luokitteluun (Kiviniemi 1982: 127–173; ks. myös Kiviniemi 2006: 131–132), jota hän on muokannut tutkimukseensa paremmin sopivaksi. Tuppurainen on lähestynyt aineistoaan nimien perusteisiin liittyvien mainintojen kautta: kuinka monta kertaa kukin peruste on mainittu nimivalinnan perusteeksi. Itse aion Tuppuraisen tapaan lähestyä valintaperusteita vastauksissa esille tulleiden mainintojen kautta. Näin useampia nimeämisperusteita sisältävää nimeä ei tarvitse sijoittaa vain yhteen nimeämisperusteluokkaan.

Omassa työssäni olen jaotellut nimeämisperusteet soveltaen ja muokaten Tuppuraisen (ja näin myös Kiviniemen) laatimaa luokittelua sekä kissanimien nimeämisperusteita tutkineiden Sarkkisen (1997) ja Laineen (1997) valintaperusteluokitteluja. Nimeämisperusteet olen jakanut kahdeksaan pääluokkaan: omistajan mieltymyksiin, kissan ominaisuuk-

siin, esikuvaan, systeemiin, nimeen, äänteisiin ja tapahtumaan perustuviin sekä muihin perusteisiin. Pääluokkien lisäksi olen ryhmitellyt nimenantoperusteet alaluokkiin, joita käsittelem tarkemmin kunkin pääluokan yhteydessä. Jaotteluni primaareihin ja sekundaareihin nimeämisperusteisiin pohjautuu alun perin McCluren (1981: 65–67) luokitteluun henkilöiden lempinimien muodostustavoista. Myös Sarkkinen (1997) käyttää luokittelunsa lähtökohtana McCluren jaottelua. Laineen (1997) luokittelussa niin ikään oman ryhmänsä muodostavat kissan ominaisuuksiin perustuvat primaarit nimet kuin myös nimet, jotka ovat lähtöisin sekä rekisterinimestä että kissan ominaisuuksista.

Taulukossa 1 valintaperusteiden pääluokat ovat suosituimmuusjärjestyksessä kuitenkin siten, että Muut-luokka on viimeisenä. Lisäksi taulukossa on esillä kuhunkin valintaperusteeseen viittaavien mainintojen määrä (kpl) ja niiden prosenttiosuus kaikista nimeämisperusteissa esille tulleista maininnoista.

Taulukko 1. Henkilönnimien nimeämisperusteiden pääluokat

PERUSTELUOKKA	MAININTOJA KPL	%
Nimenantajan mieltymys	235	32,1 %
Kissan ominaisuudet	158	21,6 %
Esikuva	91	12,4 %
Systeemi	70	9,5 %
Nimestä	52	7,1 %
Äänteet	38	5,2 %
Tapahtuma	33	4,5 %
Muut	56	7,6 %
Yhteensä	733	100,0 %

Kuten taulukosta käy ilmi, aineistoni 382:aa kutsumanimenä toimivaa henkilönnimeä perusteltiin kaiken kaikkiaan 733 perusteella. Selvästi eniten vastaajat ovat perustelleet kissoille antamia nimiä mieltymyksellä: kolmasosa perustemaininnoista on tavalla tai toisella lähtöisin nimenantajan mieltymyksestä. Suosittua on nimetä kissa sen ominaisuuksien mukaan (21,6 %), kun taas esikuvaan ja systeemiin liittyviä mainintoja perusteissa on vähemmän. Nimiä annettaessa on huomioitu myös kissan aiemmat nimet ja nimiä on valittu äänteiden, tapahtumien tai muiden perusteiden mukaan. Näitä perusteita on kuitenkin vähän, kutakin alle 10 % kaikista nimeämisperusteissa esitetyistä maininnoista. Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi perusteita, joilla kissoille annetaan henkilönnimiä kutsumanimiksi.

Nimeämisperusteiden kappalemäärän ilmoitan siten, että ensimmäinen luku kertoo perusteluokkaan kuuluvien mainintojen määrän. Toinen luku ilmaisee kaikkien perustemaintojen määrän. Esimerkiksi muita perusteita tulee aineistossani esille 56 kertaa ja kaiken kaikkiaan nimeämisperusteita on 733, joten muut perusteet mainitaan 56/733 kertaa. Tämän lisäksi ilmoitan prosenttiosuuden: muita perusteita on kaikista nimeämisperusteista 7,6 %.

3.1 Kissan ominaisuudet

Kissan ominaisuuksista ovat lähtöisin perusteet, kun vastauksessa viitataan kissan ulkonäköön tai olemukseen, kissan luonteeseen, tapoihin, ääntelyyn tai kun nimeämisen taustalla on kissan asema, sukupuoli tai rotu. Näin nimetyt kissat ovat saaneet nimensä primaarein perustein – erotuksena sekundaareihin perusteisiin, jotka eivät ole lähtöisin kissasta itseltään. Kun kissalle annetaan kutsumanimeksi henkilönnimi, nimenkantajan ominaisuudet on toiseksi suosituin peruste. Aineistossani se mainitaan 158/733 kertaa (21,6 % kaikista nimeämisperusteista).

Kissojen kutsumanimien valitseminen primaareilla perusteilla on suosittua. Laineen tutkimuksessa noin 28 % kaikista nimistä perustuu kissan ominaisuuksiin (Laine 1997: 25). Sarkkinen ei tuo työssään esille primaarien nimien kokonaislukumäärää tai prosentuaalista osuutta, vaan hän mainitsee prosentit kunkin alaluvun yhteydessä. Hänen aineistonsa kissanimistä 32,8 % on perusteltu ulkonäöllä; 19,3 % nimistä on lähtöisin nimenkantajan luonteesta, käyttäytymisestä tai olemuksesta ja tapahtumaan tai asemaan perustuu 13,3 % aineiston nimistä. (Sarkkinen 1997: 50–57) Tosin täytyy muistaa, että Sarkkinen ja Laine ovat luokitelleet nimeämisperusteita eri tavoin sekä toisiinsa nähden että myös omaan luokitteluuni verrattuna. Näin ollen tutkimustulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia, mutta ne ovat kuitenkin suuntaa antavia. Ehkä hieman yllättävää on se, että koirille on annettu kutsumanimiä huomattavasti vähemmän nimenkantajan ominaisuuksiin perustuen. Anttilan aineiston nimistä vain 9,5 % on primaareja nimiä¹⁰ (Anttila 1993: 41).

¹⁰ Myös kissanimiä tutkinut Laine viittaa Anttilan tutkimukseen ja koirien kutsumanimissä primaarien nimien yllättävään vähyteen. Laine huomauttaa, että Anttilan ja hänen tutkimuksensa eivät ole suoraan verrattavissa toisiinsa, koska luokittelut ovat osin erilaisia (Laine 1997: 25). Samanlaisia vertailuongelmia on myös omani ja Anttilan tutkimusten välillä.

Kissan ominaisuudet olen ryhmitellyt seuraavanlaisiin alaluokkiin: 1) ulkonäkö, 2) luonne, olemus, käyttäytyminen ja ääntely sekä 3) asema, sukupuoli ja rotu.

3.1.1 Ulkonäkö

Kun kissan kutsumanimen perusteena on kissan ominaisuudet, ulkonäkö on suosittu nimenantoperuste. Nimeämiseen vaikuttaneita ulkonäköön liittyviä piirteitä ovat kissan väri-tyys ja kuviointi, koko (pienuus, suuruus) tai yleensä nimenkantajan ulkomuoto.

Kissan turkin väri ja värin nimitys on perusteena kutsumanimien *Hani* (hunajan värinen), *Kaneli*, *Lila*, *Lumi*, *Nelli* (karamellin värinen) ja *Sini* kohdalla. *Roosa*-nimen perusteluissa mainitaan kissan korvat, jotka olivat pentuna vaaleanpunaiset. Erään *Lumi*-nimisen kissan kohdalla nimi ja lemmikin värit ovat täysin ristiriidassa – tarkoituksellisesti:

Piti sopia sarjaan, kun taloudessa on myös Tuisku, Pilvi ja Pyry. Kissa on väriltään musta, joten Lumi sopi hyvin.

Kissan väritys on huomioitu joissakin nimivalinnoissa myös metaforisesti rinnastamalla. Tällaisia *propria* metaforia ovat nimet, joiden esikuvana on samanvärinen todellinen tai fiktiivinen henkilö tai eläin (Laine 1997: 26). *Pekka*-niminen kissa on musta ja nimenantajan mieleen muistui Aku Ankka -sarjakuvan hahmo nimeltään *Musta Pekka*. Väriltään punainen kissa on puolestaan nimetty *Pepin* kaimaksi, siis mitä ilmeisimmin kuuluisan punatukkaisen Peppi Pitkätossun mukaan.

Pari kissaa on nimetty turkissa olevan kuvion mukaan. Kissa, jolla on sydämen muotoinen läikkä selässä, on nimeltään *Hertta*, ja otsasta löytyvän tähden myötä lemmikki on saanut nimekseen *Tähti*. Eräänlainen kuvio löytyy myös nimen *Salama* taustalta:

Kissan hännässä on knikki [’luun muodostuksen häiriöstä johtuva häntämutka’], joka muistuttaa salamaa. Kissa on myös äärimmäisen nopea liikkeissään eli sinällään nimi kuvaa myös sen luonnetta.

Oleellinen ja näkyvä osa kissan ulkomuotoa on myös lemmikin koko. Kissan pienuus on innoittanut esimerkiksi *Nuppu*-nimen valitsemiseen. Nimenkantajan pieni koko ja sirous mainitaan myös kaikkien kolmen *Kukaksi* kutsuttujen kissojen nimeämisperusteluisissa. Yksi *Kukka*-nimisistä kissoista on lisäksi tyttömäinen ja toisen nimenvaihtaminen perustuu suurimmaksi osaksi kissan ulkomuotoon ja olemukseen:

Hän oli kaunis kuin kukka! Tunsi aika pian nimensä erittäin hyvin. Koko katin olemus oli yhtä kukkaa! Kaunis, pitkäkarvainen, siro, kevyt ja nopea.

Muutamassa tapauksessa kissanpennun pieni koko on vaikuttanut siihen, että kissalle on annettu ”iso” tai ”vahva” nimi. Näin nimensä ovat saaneet kissat nimeltä *Max* (< Maxi < Maxwell) ja *Otso Rikhard* eli kotoisammin *Otso*.

Kissan suuri koko on vaikuttanut pientä kokoa hieman vähemmän lemmikin nimen valitsemiseen. Nimenantoaikaan kissa on yleensä pentu, joten isoon kokoon viittaaminen voi tuntua etäiseltä, ehkä koomiseltakin. Nimenantaja voi toki tietää, että kissasta kasvaa iso. Näin on perheessä, jossa kissa on saanut nimen *Capo Massimo Zaffiro* eli kotoisammin *Massimo*:

Saimme valita rekisterinimen, koska olimme varanneet pennun jo aikaisessa vaiheessa. Nimiä tuli olla kolme ja alkaa seuraavilla kirjaimilla C, M, Z – – Tiesimme jo pentuna että kissasta kasvaa melko iso joten nimessä jokin saisi viitata kokoon. Muutoinkin italialainen nimi kuulosti mukavalta ja pentu näytti ihan MASSIMOLta – – Nimihän on suomeksi käännettynä ”päällikkö suuri safiiri” ja sopii Massimolle hyvin.

Kissojen kutsumanimien perusteluissa voi tulla esille useita kissan ulkonäköön ja ylipäätään olemukseen liittyviä seikkoja. Esimerkkinä on *Ninja*-nimen saanut kissa, joka on hyvin hoikka ja notkea, sen pää on hyvin kapea ja kissa näyttää ”ninjalta”. Vaikka osa nimiin liittyvistä perusteluista vaikuttaa ainakin näin ulkopuoliselle hieman hämäriltä, nimenantaja ilmeisesti viittaa itämaisia taistelulajeja taitaviin ninjoihin, joilta on vaadittu notkeutta ja hoikkuutta.

Kaksi kissaa on saanut *Siiri*-nimen nimenomaan ”siirimäisen” ulkonäkönsä vuoksi. Toinen kissoista on vastaajan mukaan kaunis kokovalkoinen sievä neiti, ”siis ilmetty siveä Siiri”. Toisen ”siiriys” ilmenee siten, että kissa on kunnan navettakissan näköinen. Tiettyyn nimeen liittyvät mielikuvat voivat siis vaihdella hyvinkin paljon.

Suoraan kissan ulkonäköön viittaavia nimiä on käytetty henkilönnimissä vähemmän kuin ylipäätään kissan kutsumanimissä. Jääväthän henkilönnimien ulkopuolelle sellaiset aineistossani esiintyvät perinteiset kissannimet, kuten esimerkiksi *Pörri* ja *Pörrö*, joiden nimenkantajat ovat pörröisiä ja *Viirut*, joiden nimenkantajat ovat usein raidallisia kissoja.

3.1.2 Luonne, olemus, käyttäytyminen, ääntely

Kissoille kutsumanimiä miettiessään nimenantajat ovat kiinnittäneet lemmikkinsä ulkonäön lisäksi huomiota myös muihin kissan ominaisuuksiin. Osassa vastauksissa nimeä on perusteltu suoraan lemmikin luonteella, käyttäytymisellä tai ääntelyllä.

Kissoille annetut nimet voivat pohjautua hyvinkin erilaisiin luonteenpiirteisiin. *Into*-niminen kissa on omistajansa mukaan innokas kaiken suhteen, sosiaalinen ja leikkisä, kun taas nupuillaan oleva, herkkä, konflikteja karttava kissa on saanut nimekseen *Nuppu*. Nimenkantajan reippaus ja tomeruus on innoittanut nimeämään kissa *Martaksi*. Lisäksi mainitaan, että kissa on kuin Martta-yhdistyksen keulakuva. *Uno*-nimen valintaperusteissa kerrotaan, että valintaan vaikutti kissan luonne. Eräs vastaajista kertoo, että hänen kissansa oli jo pienenä kuin hänen ajatuksensa, joten kissasta tuli automaattisesti *Aatos*. Kahden *Mimmi*-nimen taustalta löytyy muiden muassa viittaus kissan luonteeseen ja toisen omistaja kuvaileekin tarkemmin lemmikkiään, jolta kuulemma löytyy tiettyä naisellista temperamenttia. Kissan suloisuus on innoittanut nimeen *Sulo*, ja *Tähti*-nimisellä kissalla on täydellinen tähti otsassa, mutta omistaja kuvailee sitä luonteeltaankin tähtisilmäksi. Omistaja kertoo *Lempi*-nimisen kissan olleen pienenä hyvin kiltin ja kunnollisen lapsen oloinen. Kissanpenulle haluttiin antaa kiltti nimi myös siksi, että perheen koira osoitti kovia otteita komentaessaan muita eläimiä. Lemmikkien sisukkuus on osaltaan syynä siihen, että kissat *Sissi* ja *Sisu* ovat saaneet juuri nämä kutsumanimet.

Terhakkaan kollipojan riitaa haastava luonne on sysäyksenä nimeen *Napoleon*. Nimellä viitataan mitä ilmeisimmin keisari Napoleoniin, joten nimi on proprinen metafora, koska julkisuuden henkilön nimen ja kissan luonteen välillä on yhteys (ks. myös Laine 1997: 26). Propria metaforia edustavat myös seuraavat esimerkit: tuittupäinen pentu on nimetty *Pepiksi* Peppi Pitkätossun mukaan, ja *Romeoksi* nimetyn kissan omistaja kuvailee nimenkantajaa muun muassa hurmuriksi. (Propisista metaforista lisää Esikuva-kappaleessa s. 57)

Kissan tietynlainen olemus voi johtaa siihenkin, että aiemmin mietitty nimi vaihdetaan paremmin lemmikille sopivaksi:

Fiina tuli meille Hesyn [Helsingin Eläinsuojeluyhdistyksen] kautta. Ennestään oli poikakissa Rudolf Koivu. Ajattelin, että Miina olisi sopinut hyvin Rudolfin pariaksi. Mutta kun katselin Fiinaa, totesin, että se oli aivan liian hienostunut ja fiini Miinaksi. Joten siitä tuli sitten Fiina.

Kissan ominaisuuksiin kuuluu myös sen käyttäytyminen ja toiminta, jotka nekin on mainittu nimeämisperusteissa. *Lyyliksi* nimetyn kissan nimi oli aiemmin *Iita*, mutta nimi vaihtui *Lyyliksi* kissan lyllerryksen vuoksi. *Salama*-nimisen kissan omistaja kuvailee lemmikkiään puolestaan äärimmäisen nopeaksi liikkeissään. Eräällä tapaa kissan toiminnasta on lähtöisin myös nimi *Sasha*. Venäjältä saapuneen kissapojan koko rekisterinimi on *Shabrol' Klod Dark Pearl*, mutta uusi omistaja ei tiennyt sen kutsumanimeä. Vastauksessaan hän kertoo, että he yrittivät kutsua kissaa erilaisilla nimen johdannaisilla ja nimeen *Sasha* kissa tuntui reagoivan parhaiten.

Aineistostani löytyy myös kissan toimintaan liittyviä propriisia metaforia: lähikaupan varastossa salaa vieraileva musta kissa on nimeltään *Roope*, joka on kaiken lisäksi syntynyt poliisilaitoksen autotallissa – omistajan sanoin: siis lähes roisto. Kissalla onkin ilmeisesti kaimanimi Suomi-filmistä tutun Rosvo-Roopen mukaan (ks. myös esikuvat s. 57). *Masaksi* nimetyn kissan taipumuksiin kuuluu hypätä korkeita hyppyjä, kuten oli nimiesikuvallaan Matti Nykäselläkin, jonka 40-vuotispäivänä kissa saapui taloon (ks. myös esikuvat s. 57 ja syntymä-saapumisajankohta s. 66–67). Kissan toiminta – löytöajankohdan lisäksi – mainitaan myös *Alma*-nimen valintaperusteissa:

Alma Mater - hellä äiti -sanaparista nimensä saanut kissa, joka löydettiin ja pyydystettiin kadulta, kun se kerjasi ihmisiltä ruokaa ja vei sitä pienille pennuilleen.

Lemmikin ääntely on harvemmin käytetty nimeämisperuste. Kun *Iivari*-niminen kissa oli pentu, se ”huusi kovalla äänellä i-kirjainta”. Omistaja alkoi kutsua sitä nimellä *Pikku-Ii*, mutta myöhemmin nimi piteni *Iivariksi*. Pentuaikaan vie myös *Mimmi*-nimen syntytarina: kissa ”maukui pienenä mim mim mim”, mistä nimi *Mimmi*.

Sen sijaan, että lemmikin ominaisuus tulee suoraan ilmi nimessä tai nimenantoperusteluissa, kissa voi olla tietyn nimen näköinen tai oloinen. Sarkkisen mukaan nimenkantajilla näyttää olevan jonkinlainen sisäinen käsitys siitä, millaisia ominaisuuksia kissalta vaaditaan, kun sille annetaan semanttisesti sisällyksetön nimi (Sarkkinen 1997: 55). Havainnollistan seuraavilla esimerkeillä, kuinka kissan ominaisuudet tulevat ilmi vähemmän suo-

raan: *Emmi*-nimi kuvastaa herttaista kissaa; nimeä *Kauko* perustellaan jämäkkänä nimenä jämäkälle pennulle; *Lili*-nimen taustalla on kissan ulkonäkö ja lutuisuus; *Manu*-nimi kuulostaa hieman reppanalta, yhtä reppanalta kuin kissa on aina ollut. Kissa, jota värityksen mukaan kutsuttiin aluksi *sininaamioityöksi* (vastauksessa pienellä alkukirjaimella) sai kutsumanimen *Sini*. Sen lisäksi, että ulkonäkö on vaikuttanut nimenvalkintaan, kissanomistajan mukaan nimi myös vastaa lemmikin eteeristä ja ladymaista olemusta. Tiettyjä ominaisuuksia löytyy *Ollin* nimekseen saaneesta kissasta:

Olli on hyvä suomalainen perusnimi ja meidän Olli tuntui pennusta asti hieman yksinkertaiselta, mutta suoraselkäseltä suomalaiselta kissamieheltä.

Kissan luonne tai olemus on perusteena ilman sen kummempia selityksiä myös muun muassa seuraaviin vielä mainitsemattomiin nimiin: *Aziz*, *Heimo*, *Helmi*, *Max*, *Roope*, *Sini*, *Vili*.

Kissan primaarien ominaisuuksien ja nimeen liittyvien mielikuvien välinen yhteys voidaan tuntea niin vahvaksi, että siitä poikkeaminen on mainitsemisen arvoinen seikka. Aineistostani löytyy muutamia esimerkkejä, kuinka nimenantajat ovat huomioineet vastauksissaan ristiriitaisuuden kissan ominaisuuksien ja nimeen liittyvien mielikuvien välillä. Tästä on esimerkkinä *Vieno*-nimen saanut kissa:

Kissa oli harvinaisen römeä-ääninen, räväkkä ja pahansisuihin aluksi ja tuntui hupaisalta kutsua sitä Vienoksi, kun se oli juuri kaikkea muuta.

Usein kissan toiminnasta, luonteesta tai ylipäätään olemuksesta lähtöisin olevaan nimeen liittyy myös ulkonäköön liittyviä seikkoja. Esimerkiksi *Mimmi*-nimisellä kissalla on naisellisen temperamentin lisäksi sirot ja naiselliset piirteet tai herkkä ja konflikteja välttävä *Nupuksi* nimetty kissa oli syntyessään kooltaan pieni. Voi tietysti pohtia, miten paljon nimenkantajassa ilmenee luonteenpiirteitä ja muita ominaisuuksia myös nimen antamisen jälkeen. Voihan olla, että nimen kautta omistaja näkee lemmikissään nimeen liittyviä puolia, kuin kissa täydentäisi nimeä, ja tämä nimi olisi näin jotenkin enemmän tälle kissalle luotu ja tarkoitettu. Kissa alkaa näyttää nimeltään.

3.1.3 Asema, sukupuoli, rotu

Kissan asema, sukupuoli tai rotu ovat harvinaisempia perusteita nimivalinnoille. Vaikka *Taika*-nimen valitsemiseen vaikuttivat pääasiassa nimen erikoisuus ja nimenantajan kiinnostus yliluonnolliseen, mainitaan perusteissa myös kissan asema: kissa oli neljän kissan pesueen ”iltatähti” ja toinen tyttö ”äijävaltaiseen” taloon. *Elvis*-nimisen kissan nimeämisperusteissa yhdistyvät sekä kissan asema perheen ensimmäisenä rotukissana että sen rotuun liittyvät ominaisuudet:

Kissa oli perheemme ensimmäinen rotukissa (aikaisemmin oli ollut tavallisia maataisia) ja sille oli keksittävä arvonsa tunteva nimi. Myös se vaikutti mitä luimme ja saimme tietää somaleiden luonteesta ja ulkonäkö oli todella vaikuttava, kuningasmainen! Mietimme siis, että rockin suuri kuningas oli Elvis ja näin ollen meidän ensimmäinen somalimme oli selvä Elvis!

Aineistossani on kaksi *Muusa*-nimeä, joista toinen perustuu nimenkantajan asemaan, toinen rotuun. ”Ensimmäinen” *Muusa* oli perheen ensimmäinen naaraskissa, mutta samalla ensimmäinen kissa, joka edusti omistajansa itsensä valitsemaa rotua. Toisen *Muusa*-nimisen kissan nimeäjä perustelee nimenvallintaansa sillä, että kissan rotu, ruskea burma, on kauneinta mitä hän tietää ja on taiteessa sen vuoksi hänen innoittajansa.

Muiden perusteiden lisäksi *Mimosa*-nimeä koskevassa vastauksessa viitataan siihen, että nimenkantaja on rotukissa:

Tämä kissa jotenkin vain näytti Mimosalta omissa silmissäni, minkä lisäksi olen aina pitänyt Mimosa-nimestä, se on "hienostunut" ja sopii elegantille, puolipitkäkarvaiselle rotukissatyölleni.

Yleensä kissan asemalla nimeämisperusteena tarkoitetaan lemmikin asemaa pentueessa tai perheessä (ks. esim. Sarkkinen 1997: 56–57). Mielestäni kissan asemasta on kysymys myös seuraavan nimeämissysteemin perusteissa: *Gisela*-, *Sissi*-, *Teo*- ja *Sophie*-nimisten kissojen kutsumanimet kytkeytyvät tarkoituksellisesti yhteen, kun kaikki nimet ovat peräisin Itävalta-Unkarin keisarinna Sissin ja hänen perheeseensä kuuluvien henkilöiden nimistä. Tällaista nimisysteemiä kissojen omistaja perustelee näin: ”Halusin antaa kissoilleni kuninkaallista alkuperää olevat nimet, jotta muistaisin, että kissan näkökulmasta ihminen on aina Hänen Arvoisan Majesteettinsa palvelija”. (Lisää nimisysteemeistä s. 68.)

Muutama nimenantaja on ottanut huomioon lemmikkinsä sukupuolen siinä määrin, että se tulee esille nimessä. Tosin luulen, että huomattavan usein kissan sukupuoli on vaikuttanut nimervalintaan, vaikka sitä ei perusteluissa erikseen mainitakaan. Tästä kertoo esimerkiksi se, että suurin osa kissoille annetuista henkilönnimistä on annettu ”oikeaa” sukupuolta edustavalle lemmikille. Niitä kissoja, joilla on ”väärään” sukupuoleen viittaava henkilönnimi, on yleensä nimeämisyvaiheessa luultu edustavan vastakkaista sukupuolta. Sukupuolen selvittyä nimeä ei ole kuitenkaan enää muutettu paremmin ”uuteen” sukupuoleen sopivaksi. Olen sijoittanut sukupuolesta ”johtuviin” nimiin ne nimet, joita perustellaan nimen miehekkyydellä tai naisellisuudella tai sillä, että nimi on pojan tai tytön nimi. Vaikka peruste liittyy kissan ominaisuuksien sijaan pikemminkin nimenantajan mielikuviin nimestä ja nimen ominaisuuksista, on mielestäni nimervalintaan vaikuttanut myös lemmikin sukupuoli. Nimen miehisyydellä ja sillä, että nimi on pojan nimi, perusteltuja nimiä ovat *Aki*, *Leevi*, *Miko*, *Milo* ja *Pyry*. Nimien *Nora*, *Sini*, *Sofi* ja *Tytti* taustalla on puolestaan nimien tyttömäisyys, naisellisuus tai se, että nimi on tytön nimi. Sukupuoli on vaikuttanut myös *Ilpo*-nimen valitsemiseen, vaikkakin päinvastoin kuin edellisissä esimerkeissä: perheessä on tapana antaa ”väärälle” sukupuolelle tyypillisiä nimiä. *Miska*-nimen valintaperusteissa mainitaan puolestaan se, että nimi on sekä tytön että pojan nimi – nimenantaja ei tiennyt etukäteen, kumpaa sukupuolta edustavan kissan hän saisi.

Vastausten perusteella nimenantajat eivät ole nähneet lemmikkinsä asemaa, sukupuolta tai rotua merkittävänä seikkana kissalle nimeä valitessa. Täytyy kuitenkin huomioda, että aineistoni nimet ovat henkilönnimiä, joissa on vähemmän rotua, sukupuolta ja asemaa suoraan kuvaavia nimiä kuin kissannimissä yleensä. Sarkkisen aineistosta löytyvät muun muassa seuraavat esimerkit: katraan nuorin > *Junnu*, ainoa lapsi > *Peipi* (lähtökohtana ilmeisesti beibi < baby ”vauva”), pesueen ainoa tyttö > *Typsy* (Sarkkinen 1997: 57). Toki henkilönnimissä löytyisi tähän luokkaan kuuluvia nimiä, kuten *Sisko* tai *Veli*, mutta aineistoni kissoille ei näitä nimiä ole annettu nimenkantajan sukupuoleen tai asemaan perustuen.

Omassa aineistossani nimenantaminen kissan ominaisuuksien mukaan on toiseksi suosituin peruste. Kun tarkastellaan ylipäätään kissannimiä, tulos on hyvin odotuksenmukainen. Onhan aiempien tutkimusten mukaan kissan nimeäminen nimenkantajan ominaisuuksien mukaan yleistä. Henkilönnimissä kiinnostavaa on kuitenkin se, että lapsille ei juu-

ri anneta nimiä lapsen ominaisuuksien mukaan, mutta kun nimenkantajana on kissa, ominaisuudet on näinkin suosittu peruste valita henkilönnimiä. Tuppuraisen tutkimustuloksissa ainoa nimenannon perustelu lapsen ominaisuuksien mukaan on ”lapsi on nimen näköinen” ja tällaisia mainintoja on 13/342. Tuppurainen on kyselyssään tiedustellut vielä erikseen myös nimervalintaan eniten vaikuttanutta tekijää. Tällä listalla se, että lapsi näyttää nimeltään, saa 5/54 mainintaa ja on näin kuitenkin seitsemänneksi tärkeimmäksi koettu valintaperuste. Myös sukupuoli mainitaan kerran eniten vaikuttaneiden nimervalintaan eniten vaikuttaneiden tekijöiden joukossa. (Tuppurainen 2005: 61, 73–75.) Vaikka lapsen nimeäminen ominaisuuksien mukaan on harvinaista, samaisia nimiä annetaan kissoille usein juuri nimenkantajan ominaisuuksiin perustuen. Tähän voisi olla syynä se, että kissojen ja yleensä (lemmikki)eläinten nimeämisessä nimettävän ominaisuudet koetaan erityisen tärkeiksi. Näin henkilönnimienkin perusteissa korostuvat nimenkantajan ominaisuuksiin liittyvät piirteet ja myös päinvastoin eli kissa alkaa ulkoisilta ominaisuuksiltaan tai käyttäytymiseltään näyttää tietyn henkilönnimen kaltaiselta.

3.2 Olemassa oleva nimi

Yksi tapa antaa lemmikille kutsumanimi on muodostaa se jo olemassa olevasta nimestä. Näin on nimetty ainakin kissoja (Sarkkinen 1997 ja Laine 1997) ja koiria (Tuomisto 1992, Anttila 1993). Ihmisten lempinimien muodostustapoja tutkinut McClure kutsuu henkilön virallisesta nimestä johdettuja lempinimiä lähtönimen sekundaareiksi muodoiksi. Tämä erotuksena henkilöstä itsestään lähtöisin oleviin primaareihin lempinimiin (McClure 1981: 65). Kun lemmikin kutsumanimi perustuu sen viralliseen nimeen, voidaan myös puhua sekundaareista nimistä (ks. esim. Anttila 1993: 28).

Omassa aineistossani kissalle aiemmin annettu nimi ei ole kovinkaan suosittu lähtökohta muodostaa kutsumanimiä. Aiemmin annettu nimi mainitaan kutsumanimen valitsemisen perusteeksi 52/733 kertaa (7,1 % kaikista nimeämisperusteista).

Kun rotukissojen kutsumanimi johdetaan olemassa olevasta nimestä, lähtökohtana on lähes aina rekisterinimi (Sarkkinen [1997] ja Laine [1997] käyttävät myös termiä ”virallinen nimi”). Rekisterinimi on kasvattajan kissanpennulle antama nimi, kuten *Kissduurin Amoroso Elvis*, jossa on genetiivimuotoinen kasvattajan nimi (*Kissduurin*) ja pennun oma

nimi (*Amoroso Elvis*¹¹). Kissan kutsumanimeksi omistaja mainitsee tässä esimerkkitapauksessa nimen *Elvis*. Kotikissoilta ei vaadita rotukissojen tapaan rekisterinimeä. Kun kotikissan kutsumanimi perustuu jo olemassa olevaan nimeen, kutsumanimi voi pohjautua ”viralliseen nimeen”, joka on arkipäiväiseen käyttöön liian pitkä tai arvokkaalta kuulostava (Laine 1997: 18). Laine tarkoittaa kotikissojen ”virallisilla nimillä” ilmeisesti nimiä, jotka ovat rotukissojen rekisterinimen tapaisia tai henkilönimisysteemin mukaisia nimiä (kaksi tai kolme etunimeä ja mahdollisesti myös sukunimi). Itse kutsun tällaisia nimiä edustusnimiksi, joita käsittelin tarkemmin sivulla 7. Lisäksi aineistostani löytyy kotikissoille annettuja kutsumanimiä, jotka perustuvat muualla annettuun nimeen. Tällöin kissa on saanut nimen edellisessä kodissa tai eläinsuojeluyhdistyksessä, mutta uusi omistaja on muokannut nimestä uuden kutsumanimen. Muutamassa tapauksessa nykyinen kutsumanimi perustuu omistajan itsensä aiemmin antamaan nimeen.

Rekisterinimien käyttäminen kutsumanimien pohjana on suositumpaa koirilla kuin kissoilla: Anttilan aineistossa noin 33 % koirille annetuista kutsumanimistä on lähtöisin rekisterinimistä, kun taas kissoilla vastaava luku on Laineen aineistossa 24 % (Anttila 1993: 25, 28; Laine 1997: 18). Kissanimiä ja nimeämisperusteita tutkineen Sarkkisen koko aineiston nimenkantajista 10,8 % on nimetty virallista nimeä muuntelemalla, kuten lyhentämällä, vääntämällä tai suomentamalla. Rotukissoista kutsumanimensä on saanut rekisterinimeen pohjautuen 26,7 %. (Sarkkinen 1997: 61.) Laine on jakanut työssään kissannimet nimeämisperusteiden mukaan viiteen pääluokkaan, joissa rekisterinimeen perustuvat nimet on sijoitettu kahteen luokkaan: ”rekisterinimeen perustuvat nimet” ja ”sekä rekisterinimestä että kissan ominaisuuksista lähtöisin olevat nimet”. Rekisterinimeen perustuvia nimiä on 231 eli 24 % nimistä ja sekä rekisterinimestä että kissan ominaisuuksista lähtöisin olevia nimiä 47 eli 5 % nimistä. (Laine 1997: 18.)

Rotukissojen nimeäjät suosivat huomattavasti kotikissojen omistajia enemmän tällaista nimenantotapaa: 75 % aiempaan nimeen viittaavista nimeämisperusteista on mainittu rotukissojen kutsumanimien perusteluissa. Samansuuntaisia tutkimustuloksia on saanut myös Laine (1997:18), jonka aineiston sekundaareista nimistä noin 90 % on rotukissojen nimiä.

---

¹¹ Tässä nimessä *Amoroso* on ns. pentuenimi, joka on kaikilla tämän pentueen pennuilla. Lisäksi pentuenimi alkaa tietyllä kirjaimella. Esimerkin kissa kuuluu A-pentueeseen.

Käsittelen seuraavaksi rotukissoille annettuja kutsumanimiä, jotka useimmiten perustuvat tavalla tai toisella kissan viralliseen rekisterinimeen. Sen jälkeen ovat vuorossa kotikissojen kutsumanimet, joiden perusteissa mainitaan kissan aiempi nimi tai kissan edustusnimi.

3.2.1 Rotukissat

Rotukissan rekisterinimi on usein englanninkielinen ja se sisältää vierasperäisiä konsonantteja. Kissanomistajat muokkaavatkin useampiosaisesta nimestä usein lyhyemmän ja helpommin lausuttavan kutsumanimen. Kissanomistaja ei ole aina sama kuin nimen antanut kasvattaja, joten nimimieltymykset voivat olla hyvinkin erilaiset. (Sarkkinen 1997: 61.)

Rotukissan kutsumanimi voi perustua eri tavoin lemmikin viralliseen rekisterinimeen: kutsumanimeksi annettu henkilönnimi on poimittu sellaisenaan rekisterinimestä, kutsumanimenä toimiva henkilönnimi on lyhennetty tai muuten muokattu rekisterinimestä tai rekisterinimen ja kutsumanimen yhdistävänä tekijänä on sama alkukirjain. Muutama kissalle annettu henkilönnimi pohjautuu kasvattajan antamaan kutsumanimeseen. Aineistostani löytyy myös kutsumanimiä, jotka kissanomistajat ovat assosioineet muulla tavalla lemmikkinsä virallisesta rekisterinimestä. Kun nimenantajat perustelevat lemmikkinsä kutsumanimeä rekisterinimen lisäksi muulla tavoin, olen huomioinut muut perustelut niihin kuuluvissa perusteluokissa, kuten nimen käytännöllisyyden (s. 55), nimen miellyttävyyden (s. 49) ja nimen samankaltaisuuden muiden kissojen nimien kanssa (s. 51).

Seuraavilla esimerkeillä havainnollistan sitä, kuinka kutsumanimenä toimiva henkilönnimi on poimittu suoraan rotukissan rekisterinimestä. Kutsumanimi on aina lähtöisin pennun virallisesta nimestä, ei sitä edeltävästä kasvattajanimestä.

Milla < Pikkumetsän MillaMakia

MillaMakia -> Milla, helppoa ja olin omistanut myös Milla-nimisen koiran aikaisemmin.

Neo < Silkkihienon Neo Noble

Nimi on lyhenne kissan virallisesta nimestä, kun en keksinyt muutakaan sopivaa ja toisaalta nimi miellytti sellaisenaan.

Santra < Myrskyluodon Santra

Kutsumanimeksi jäi Santra.

Sointu < Kultapuuhan SuviSointu

Sointu oli niin kaunis nimi, että päätin ottaa sen kutsumanimeksi.

Tara < Staramaker's Tara

Rekisterinimi sopi hyvin kutsumanimeksi.

Kun kissan rekisterinimessä on henkilönnimi, on luontevaa valita se myös kutsumanimeksi. Laineen aineistossa (1997: 19) suuri osa suoraan virallisesta nimestä otetuista kutsumanimistä on juuri henkilönnimiä.

Aineistostani löytyy eri tavoin rekisterinimestä lyhennettyjä ja eri tavoin muokattuja henkilönnimiä, jotka toimivat kutsumaniminä. Näin muodostetut kutsumanimet ovat lähes aina lähtöisin kissan virallisesta nimestä ja vain harvoin kasvattajanimestä.

Hinni < NebuakhetsYayavardhini

Rekisterinimen loppu on hini, kutsumanimi Hinni. Kasvattaja antoi Hinni-nimen jo ennen luovutusikää. Nimi tuntui minustakin mukavalta enkä halunnut käydä sitä vaihtamaan. Hinni on vanha suomalainen naisen nimi.

Osku < Yösvengin Oscar

Otin lyhennyksen nimestä - huono tosin = Osku.

Riina < Kisompa's Chiarina

Riinalla oli kutsumanimi jo kasvattajan luona. Sen olisi toki saanut vaihtaa, mutta en nähnyt siihen syytä. Nimi tulee rekisterinimestä ja sopi jo talossa olevan kissan (Leevi) nimen kanssa yhteen. Pidän kaksitavuisista nimistä, joissa on pitkä vokaali alussa.

Sanna < Lady-Gwenol's Cassandra

Kissaa kutsuttiin kasvattajan luona Santraksi (väännetty Kassandra), minun suuhuni sopi Sanna paremmin.

Vera < Hana-Bi Primavera

Alkuperäinen rekisterinimi vaikutti, loppu oli sopivasti lyhyt ja kaunis ja sopii kissalle: Vera.

Vili < Winnie The Pooh

Vaikea sanoa, mutta Vilistä tykkäs molemmat ja se sopii hyvin lyhenteeksi rekisterinimestä. Toiseksi se on helppo lausua ja kissa ymmärtää kun sitä huutaa, eli lyhyt ja ytimekäs.

Rotukissan kutsumanimi voi perustua myös äänteisiin, jotka esiintyvät kissan rekisterinimessä. Kissan virallisesta nimestä poimittu alkukirjain mainitaan muun muassa seuraavien kutsumanimien valitsemisen perusteena:

Aatos < Silkkihienon Ad Astra

Kissaa ei voi kutsua rekisterinimellä. Halusin kuitenkin samalla kirjaimella alkavan nimen. Kissa oli jo pienenä (olen sen kasvattaja) kuin ajatukseni, joten siitä tuli automaattisesti Aatos.

Hugo < Seirene Hamlet II

Poikani Tom mietti miten kissaa olisi hyvä kutsua kun virallinen nimi on Hamlet II, h-kirjaimella alkavia nimiä mietittiin ja lopulta päädyttiin Hugo-nimeen.

Ines < Hana-Bi Inverno

Halusin alkavan samalla kirjaimella kuin rekisterinimi ja jotenkin muistuttavan sitä, siitä Ines.

Vinski < SiruCats Vilhelmi

Ensin mietin muita nimiä, mutta päädyin miettimään nimeä joka alkaisi samalla alkukirjaimella kuin rekisterinimi. Vinski tuntui juuri sopivalta nimeltä.

Rotukissan kasvattaja antaa kissalle rekisterinimen, mutta joissakin tapauksissa hän on valinnut myös nimen, jolla kissaa kutsutaan arkipäivän tilanteissa. Aiemmin annettu kutsumanimi voi miellyttää kissan uutta omistajaa ja silloin nimeä ei tietenkään muokata tai vaihdeta. Muutaman kissan kohdalla kutsumanimi on johdettu kasvattajan antamasta kutsumanimestä:

Edi < Edik < Malsan Mel

Kissalla oli nimenä Edik kun sain sen. Lyhensin nimen suomalaisempaan muotoon.

Lilli < Lillan < Viipulan Timjami

Kasvattaja oli kutsunut Lillaniksi eli siitä Lilli.

Kissan rekisterinimi voi innoittaa omistajan valitsemaan kutsumanimen, joka ei kuulu edellä esiteltyjen esimerkkien ja perusteluiden joukkoon. Seuraavat esimerkit selventävät sitä, kuinka kutsumanimi voi juontua rekisterinimestä hyvinkin monenlaisilla tavoilla:

Saana < Kisompa's Dianna

Saana on sijoituskissa, joten kutsumanimi päätettiin yhdessä kasvattajan eli varsinaisen omistajan kanssa. Halusin, että nimi on molempien mielestä sopiva, vaikka

kissa asuukin minun luonani. Saana tulee mielikuvituksella rekisterinimestä ja sopi jo talossa olevien kissojen (Leevi, Riina) nimien kanssa yhteen.

Elli < FlyAway Funky Fredrika

Rekisterinimi piti alkaa f:lla ja halusin että se on hauska. Kutsumanimi tulee jostain sieltä välistä.

Fanni < Mummeli Vippelinha Funny

Funny on hauska nimi, suomeksi oli helppo sanoa Fanni.

Pilvi < Darling-Isis Clouded Dream

Kutsumanimi tuli tuosta rekisterinimestä mieleen Clouded Dream-->Pilvi.

Piti myös sopia sarjaan, sillä taloudessa on myös Tuisku, Pyry ja Lumi.

Pipsa < Black-Belle's Peppery

Kissa oli nimetty Pepperyksi aika pian syntymän jälkeen. Nimi johtui siitä, että hän oli vähän pieni syntyessään ja laittoi kasvattajalle aivan hirveästi vastaan, kun jouduttiin antamaan lisäruokaa letkulla vatsaan. Minä muistan lapsuudestani sarjakuvahahmo Pipsa Pippurin ja Pipsa-nimi oli ihan heti selvä juttu tälle kissalle.

Silja < Cattish Moonlight Serenade

Siljan rekisterinimi toi mieleen tuo mieleen laivan nimeltä Silja Serenade eli Silja tulee sieltä.

Edith < Zhangaran Piaf G.P.European

Kasvattajan antamassa nimessä oli tuo Piaf; se oli siis selvä Edith Piaf.

3.2.2 Kotikissat

Kun kotikissan nimen taustalla on olemassa oleva nimi, on se joko kissan edustusnimi (s. 7) tai kissalle aiemmin annettu nimi. Kotikissan edustusnimestä suoraan poimittu kutsumanimi on usein edustusnimen ensimmäinen nimi, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi:

Aada < Aada Pirkko

Perttu < Perttu-Pietari

Nessu < Nessu Naomi Neilikka

Riina < Riina Rimpiläinen

Iris < Iris Unelma Olivia Kissavaara

Kotikissojen kutsumanimet voivat olla myös muulla tavoin edustusnimestä muokattuja:

Donsku < Donna

Joona < Joonatan

Pate < Pauli-Antero

Henni < Henrietta Heinähattu
Vili < William Kasper Valdemar
Allu < Veera Amalia Mokomainen

Jos kissalla on omistajalleen tullessa jo ollut nimi, on osa vastaajista ottanut tämän huomioon uutta nimeä valitessaan. *Ella*-nimistä kissaa on kutsuttu edellisessä kodissa toisella nimellä. Uuden kodin ja uuden omistajan myötä myös nimi vaihtui, mutta se muistuttaa silti edellistä nimeä:

Kissaa oli sanottu Elluksi, mutta en pitänyt siitä nimestä. Ella siksi, että oli lähellä entistä nimeä, vaikka mieluummin olisin ottanut kissamaisemman nimen, sillä Ella alkoi olla suosittu tyttöjen nimenä.

Kun aiemmin annettu nimi on muutettu toiseksi, sitä voidaan perustella myös käytännöllisillä seikoilla. Esimerkkinä on nimi *Idefix*, joka on muotoutunut muotoon *Iita*:

Kissallemme oli jälleen annettu nimi ennen meille saapumista. Nimi oli *Idefix*, se kuulemma tulee jostain lastenohjelmasta tms. Nimi oli kuitenkin vaikea kissan oppia ja meidän käyttä, joten se lyhennettiin muotoon *Iita*.

Muita kutsumanimen vaihtamiseen liittyviä perusteita ovat muun muassa aiempaan nimeen liittyvät mielikuvat (”Paikasta, josta hain kissan, sitä oli kutsuttu nimellä *Minni*. Siitä tuli minulle vain *Mikin* tyttöystävä mieleen, joten muutin nimen muotoon *Mimmi*.”) ja se, että uusi nimi sopii kissalle edellistä nimeä paremmin (”Nimi juontuu *Mimmin* alkuperäisestä nimestä [*Mimosa*] kun tämä *Mimmi* istui paremmin.”).

Muutamassa tapauksessa nimenantaja on muokannut itse aiemmin antamansa kutsumanimen toisenlaiseen muotoon. Edellinen kutsumanimi on annettu kissan ollessa pentu ja kun lemmikin ulkonäkö on muuttunut tai nimi ei muuten enää sovi kissalle, on kutsumanimi vaihdettu. Esimerkiksi *Vinski*-nimi on lähtöisin tällaisesta muuntelusta:

Pentuna *Vinskillä* oli musta pää. Mustaväri loppui heti niskasta ja vaihtui hopean harmaaksi. Mustan päänsä takia pentua alettiin kutsua Mustapääksi eli *Finniksi*. Luovutusikään mennessä väri oli kuitenkin tasaantunut eikä *Finni* enää tuntunut oikealta nimeltä pienelle kissalapselle. Koska nimi haluttiin kuitenkin säilyttää edes vähän samankaltaisena, muokkautui se lopulta paremmin suomalaiseen suuhun sopivaksi *Vinskiksi*. Valinta oli oikea ja nimi kuvaa kissaa erinomaisen hyvin.

Aineistostani löytyy muutamia tapauksia, joissa kissaa kutsutaan nimellä, joka ei näytä mitenkään kytkeytyvän edustusnimeen tai aiemmin annettuun nimeen. Esimerkiksi *Andrej*-nimistä kissaa kutsutaan *Vantuksi*:

Vanttu on "harmaaraitainen peruskissa" (ruskeatiikeri/täplikäs) lunki ja rauhallinen kolli ja siitä tuleekin mieleen villalapanen eli siitä Vanttu. Ja sen "virallinen" nimi (sen suvussa kaikilla on venäläiset nimet, koska sen isoisoäiti Lajka on Venäjältä tuotu Suomeen) on Andrej, mutta olin varma, että se lyhentyisi/taipuisi helpompaan muotoon käytössä, enkä halunnut kissasta Anttia, joten Andrej-Anttu-Vanttu oli kyllin "lähellä" alkuperäistä.

3.3 Nimenantajan mieltymys

Kun annettua nimeä perustellaan sen kauneudella, sievyydellä tai nimeä muuten kuvaillaan myönteisillä adjektiiveilla, vastauksessa tulee ilmi nimenantajan mieltymys nimeen. Lisäksi mieltymykseen viittaavat nimeämisperusteet, joissa tuodaan esille nimen tavallisuus/harvinaisuus tai suomalaisuus/kansainvälisyys. Olen sijoittanut tähän luokkaan nimen samankaltaisuudella toisen kissan nimen kanssa, nimen käytännöllisyydellä ja nimen merkityssisällöllä perustellut nimet. Ovathan ne ominaisuuksia, joiden vuoksi nimenantaja on mieltynyt kyseiseen nimeen ja valinnut sen lemmikilleen. Vaikka vastaajat eivät ole aina maininneet erikseen mieltymystä, uskon, että hyvin monen kissalle annetun kutsumanimen taustalla on juuri mieltymys nimeen – kukapa haluaisi kutsua lemmikkiään nimellä, joka on vastenmielinen.¹² Kun kissalle annetaan kutsumanimeksi henkilönnimi, perustellaan nimenvalintaa omalla mieltymyksellä 235/733 kertaa (32,1 % kaikista perustemaininnoista). Se onkin selvästi suosituin peruste antaa kissalle henkilönnimi.

Mieltymyksellä perustellaan nimen antamista sekä lapsille että kissoille ja koirille (Kiviniemi 1982: 165–171, 173; Kiviniemi 2006: 131–132, 140–145; Anttila 1993: 63–64; Sarkkinen 1997: 73–75; Laine 1997: 49–51; Tuppurainen 2005: 59–61). Mieltymyksen taustalla voi olla monenlaisia tekijöitä: nimi voi tuntua miellyttävältä siihen liittyvien esikuvien, nimen sisällön tai kansallisen tai uskonnollisen leiman vuoksi. Vaikeampaa on eritellä mieltymyksen taustalta löytyviä seikkoja, kun mieltymys perustuu nimen äänneasuun

¹² Tosin aineistostani löytyy muutamia esimerkkejä, joissa kissa on tullut perheeseen valmiiksi jonkin nimenä ja vaikka nimi ei ole uutta omistajaa miellyttänyt, sitä ei ole kuitenkaan vaihdettu. Tätä perustellaan sillä, että kissa on jo tottunut nimeensä.

tai sosiaaliseen makuun eli nimenantajan käsitykseen nimen statuksesta ja muodikkuudesta. (Kiviniemi 1982: 165–166.)

Kissojen nimissä nimenantajan mieltymys on merkittävä peruste nimeämiseen. Laineen aineistossa se on suosituin valintaperuste (32 %), samoin Sarkkisen aineistossa (33,6 %) (Laine 1997: 73, Sarkkinen 1997: 81). Laine on huomionut, että nimen miellyttävyydellä perustelluista nimistä noin kaksi kolmannesta on kotikissan nimiä. Hän päätelee, että kotikissojen nimeäminen on spontaanimpaa ja tiedostamattomampaa rotukissojen nimeämiseen verrattuna. (Laine 1997: 49.)

Nimenantajan mieltymyksiä voi siis olla vaikea eritellä ja määritellä tarkemmin. Tästä kertoo sekin, että sekä Sarkkinen ja Laine että minä olemme sisällyttäneet mieltymyksellä perusteltuihin nimiin nimiä, joiden perustelut poikkeavat toisistaan. Me kaikki pidämme siis erilaisia seikkoja nimeen liittyvinä mieltymyksinä. Laine sisällyttää tähän luokkaan muun muassa nimiä, joita on perusteltu sillä, että kissa on ”ilmiselvä neiti *Lilli*” tai *Miisu* ”tuli itsestään” (Laine 1997: 50). Sarkkinen on jättänyt mieltymykseen perustuviin nimien ulkopuolelle muun muassa nimet, joita on perusteltu nimen erikoisuudella tai harvinaisuudella sekä nimet, jotka on valittu siksi, että ne ovat helposti kutsuttavia (Sarkkinen 1997: 59, 75). Omassa työssäni käsittelen näin perusteltuja nimiä tässä Nimenantajan mieltymys -luvussa. Toki omassa, Laineen ja Sarkkisen luokitteluisissa löytyy yhteneväisyyksiä: nimenantajan mieltymyksistä nimeen kertovat perustelut, joissa viitataan muun muassa nimen kauneuteen ja sopivuuteen. Ilmaisevathan tämän tyyppiset perustelut selkeästi mieltymystä annettuun nimeen.

Nimen miellyttävyyteen voidaan viitata saman nimen kohdalla useammin kuin keran. Tästä on esimerkkinä nimi *Elmo*, jonka valintaperusteissa nimenantajan mieltymys tulee monella tapaa esille:

Elmo-nimi oli mielestäni hauska, helppo ja erilainen. "Maistelin" useita nimiä mielessäni, osa oli ihmisten nimiä ja osa ei. Kaikki mieleen tulleet ei-ihmisten nimet tuntuivat joko liian kuluneilta tai muuten sopimattomilta. Elmo kuulosti veikeältä muttei liian oudolta tai vitsikkäältä (en halunnut vitsikästä nimeä, joka vanhenee nopeasti).

Muissa nimenantoperusteluokissa saman nimen taustalla on harvemmin kaksi tai useampia kyseiseen luokkaan kuuluvia perusteita. Nimenantajan mieltymys -luokan suosio selittyy-

kin osaksi sillä, että nimen valintaa voidaan selittää useamman kerran tähän ryhmään kuuluvilla perusteilla.

3.3.1 Miellyttävyys

Vastauksissa nimenantajat kuvailevat nimen miellyttävyyttä hyvin monenlaisin tavoin. Osassa vastauksissa mieltymys nimeen tulee esille lyhyesti ja ytimekkäästi, kuten ”*Sointu* oli niin kaunis nimi, että päätin ottaa sen kutsumanimeksi”. Joskus sopivan nimen löytäminen voi olla vaativampaa ja varsinkin, jos nimenantajia on useampia, kuten *Siru*-nimeä valitessa:

Sirun nimestä käytiin keskustelua avopuolisoni kanssa. Piti löytää nimi, joka miellytti kumpaakin. Nimestä käytiin varsin kiivastakin keskustelua, koska nimen piti olla kummankin mielestä mukava ja sopia kissalle. Lopulta päädyttiin nimeen Siru.

Useaa nimervalintaa on perusteltu nimen kauneudella tai sievyytenä. Kuten Kiviniemi toteaa, nimien ”kauneutta” on vaikea määritellä. Onhan eri aikoina pidetty kauniina äännerakenteeltaan hyvin erilaisia nimiä. Kun nimi koetaan muita kauniimpana, se perustuu nimen äänneasuun, nimeen sisältyvän ilmauksen merkityksiin tai näitä enemmän tuttuihin nimenhaltijoihin liittyviin mielteisiin. (Kiviniemi 2006: 140.) Aineistossani esimerkiksi nimi *Aada* on valittu kutsumanimeksi kahdellekin kissalle erityisesti nimen kauneuden ja sievyyden takia.

Aada-nimi oli minusta sievä ja sopi hyvin kissani mustavalkoharmaa-väriin. Nimimietinnässä oli aluksi mukana myös nimet Pinja, Nelli. Mutta kissani näytti eniten Aadalta. Nykyään olen niin tykästynyt Aada-nimeen, että voisin antaa sen nimen vaikka lapselleni. Tosin olisi kai aika hassua antaa kissan nimi lapselle.

Myös nimien *Alexander*, *Neo*, *Nora*, *Nuppu*, *Sofia*, *Sointu*, *Sophie* ja *Vera* valintaperusteissa mainitaan nimen kauneus.

Kiviniemen mukaan nimeen liittyvä ”mieltymys” tai ”ihastuminen” ovat laajalaisempia käsitteitä kuin ”kauneus”. Tällöin nimeä voidaan kuvailla ”konstaillemattomaksi”, ”nasevaksi”, tai vaikkapa ”mukavan lyhyeksi”. (Kiviniemi 2006: 140.) Omassa aineistossani kutsumanimiä on annettu sillä perusteella, että nimi on mukavalta kuulostava, miellyttävä tai suuhun sopiva. Tällaisia ovat *Eino*, *Joonatan*, *Joonas*, *Maisa*, *Nestori*, *Niki*, *Otto*, *Perttu*, *Romeo* (kahden nimen perusteluissa), *Santhu*, *Siru*, *Tiitus*, *Willy*. Nimenantajat ker-

tovat myös pitävänsä nimestä tai olevansa ihastuneita nimeen. Nimi voi olla ”kiva” tai ”so-piva” tai nimi on ”suosikkinimi”. Näin on perusteltu muun muassa nimiä *Aino, Casper, Ii-nes, Maisa, Mette, Mimosa, Mira, Morris, Nea, Nestori, Oiva, Samu, Santtu, Sissi, Timi, Toivo, Viivi* ja *Vili*. Muutamissa vastauksissa nimen valintaa on perusteltu sillä, että nimi on ”hienostunut”. Tällöin on tehty eroa perinteisiin lemmikinnimiin tai korostettu kissan ulko-näköön sopivaa nimeä. Myös nimen ”hauskuus” ja ”miehekkyyys” mainitaan muutamissa vastauksissa.

Assi-nimen perusteluissa nimen miellyttävyyks ilmenee hyvin selvästi: ”Mutsi oli ai-na halunnut kissan, jonka nimi on *Assi*.” Eräässä vastauksessa kerrotaan, että nimi *Jerry* oli annettu aiemmin väliaikaisesti eräälle koiranpennulle. Nimenannon taustalla on mielestäni nimen miellyttävyyks, koska samainen nimi on sittemmin annettu kissalle. Nimeen liittyvää mieltymystä osoittaa myös *Eemeli*-nimen valitsemiseen liittyvä peruste: ”Tuli hyvä idea kaveriporukassa viihteellä ollessa.”

Kun nimi löytyy ihmisten tai kissojen/eläinten nimipäiväkalenterista¹³, nimikirjasta, suosituimpien nimien listalta tai vaikkapa internetin keskusteluryhmästä, osoittaa sekin omalla tavallaan nimeen liittyvää mieltymystä (ks. myös Laine 1997: 50). Tällä tavoin eri-laisista lähteistä ovat löytyneet nimet *Eino, Keimo, Lara, Milo, Mimosa, Nella, Nelli, Nes-tori, Oiva, Siiri* ja *Vilma*. Myös keskustelufoorumilta löytynyt *Armas* päihitti kissalle ai-emmin suunnitellun nimen:

Alun perin Armaksesta piti tulla Touko Studio Julmahuvin Toukopoukon mukaan, mutta sitten bongasin *Armas*-nimen eräältä keskustelufoorumilta ja päätimme, että *Armas* on parempi nimi. Touko olisi ehkä ollut liian samantyyppinen nimi, kuin Kauko.

Nimeen liittyvästä mieltymyksestä kertoo sekin, että perustelussa viitataan samaisen nimen antamiseen lapselle. Tällaisia viittauksia löytyy aineistostani muutamia, joista esi-merkkinä *Lotta*-nimen perustelut:

Nimi oli valmiina jo ennen kuin hain kissan, olin aina halunnut *Lotta*-nimisen kis-san. *Lotta* oli juuri ja juuri sen listan ulkopuolella, jonka olin tehnyt mahdollisista lastennimistä.

¹³ Tässä yhteydessä en tarkoita nimiä, jotka on löydetty nimipäiväkalenterista sen päivän kohdalta, jona kissa saapui taloon (niistä tarkemmin s. 67–68). Nimen miellyttävyyks tulee esille nimissä, jotka ovat ”muuten vain” löytyneet erilaisista lähteistä.

3.3.2 Samankaltaisuus

Nimen valitsemista on perusteltu myös nimen samanlaisuudella ja samantyyppisyydellä perheen toisen kissan nimeen verrattuna. Jos vastaajan tarkoittama nimien samanlaisuus, samantyyppisyys, ”sointuvuus” perustuu nimien samaan alkukirjaimen tai samanlaiseen rakenteeseen, olen luokitellut nimenantoperusteen systeemiksi (s. 68). Kun nimien samanlaisuutta ei ole perusteltu tai samanlaisuus ei ole – varsinkaan näin ulkopuoliselle – kovin ilmeinen ja nimien samanlaisuus on hämäämpi, nimenanto systeemin mukaan tuntuu liian jyrkältä tulkinnalta. Tällaiset tapaukset olen hahmottanut nimenantajan mieltymyksiin perustuviksi. Onhan taloudessa jo olevan kissan nimessä jotain sellaista, joka on miellyttänyt nimenantajaa siinä määrin, että hän on valinnut tähän nimeen sopivan, ”sointuvan” nimen myös toiselle kissalleen. Tällaisia samankaltaisuudeltaan hämäämmin perusteltuja nimiä ovat muun muassa (näin annettu nimi ensimmäisenä) *Joon*a ja *Reetta*, *Olga* ja *Sergei* sekä *Luna*, *Simba* ja *Nala*. Tällainen yhteensopivuus on vaikuttanut myös *Veeti*-kissan nimeämiseen:

Ilpo-veli oli jo valmiiksi nimetty ja Veeti sointua jotenkin niin hyvin siihen rinnalle. Ilpo onkin hieman pyöreäkalloisempi ja letkeä, juuri sellainen kuin oma mielikuvani nimestä Ilpo, kun Veeti taas on siro ja notkea kuten mielestäni nimikin.

Neljän kissan kohdalla yhteensopivuus mainitaan nimeämisperusteissa, mutta sitä, mihin nimeen se sopii tai millä tavoin nimi on yhteensopiva, ei kerrota. Näin nimensä ovat saaneet *Lara*-, *Lilli*-, *Mimmi*- ja *Peppi*-nimiset kissat. Nimen sopivuutta toisten (kissan)nimien kanssa pidetään tärkeänä, mutta muutamassa vastauksessa mainitaan yhtenä nimen valintaperusteena se, että nimi on sopivan erilainen kuin perheen muiden kissojen nimet.

3.3.3 Harvinaisuus

Kissanomistajat ovat kiinnittäneet huomiota myös nimen harvinaisuuteen. Tällöin he kertovat halunneensa nimen, joka on ”ei yleinen”, ”erikoinen”, ”erilainen”, ”ei niin tavallinen”, ”omaperäinen”, ”ei toista samannimistä kissaa/eläintä tutuilla”.

Vastausten perusteella harvinaisia nimiä ovat *Alexander*, *Neo*, *Vinski*, *Aziz*, *Hemmo*, *Elmo*, *Milo*, *Jone*, *Taika*, *Timi*, *Sophie*, *Myrsky* ja *Nuppu*. Nimien *Elvira*, *Fanni*, *Leevi*, *Milo*, *Oliver* ja *Sauli* valintaa perustellaan sillä, etteivät nimet ole yleisiä kissanimiä tai ni-

menantajat eivät tiedä toista samannimistä kissaa tai lemmikkiä tuttavapiirissään. *Leevi*-, *Santtu*-, *Roope*- ja *Vilma*-nimisten kissojen omistajat tuovat vastauksissaan esille sen, että nimien suosio on kasvanut sitten nimeämisaikajankohdan:

Siihen aikaan *Leevi* ei ollut kovin tavallinen nimi, nykyään joka toinen kissa/koira/pikkupoika tuntuu olevan *Leevi*. Se vähän harmittaa, mutta minkäs teet. Nimeä ei voi enää vaihtaa, enkä oikeastaan haluaisikaan.

Vastauksista voi päätellä, että nimenantajat valitsivat mielestään harvinaisen nimen. Nimeä on sittemmin annettu runsaasti, mikä puolestaan harmittaa vastaajia. Kun nimi osoittautuu myöhemmin suosituksi, koetaan se siis kielteiseksi asiaksi. Nimen suosion lasten nimenä on huomionut myös *Ella*-nimen kissalleen antanut vastaaja:

Kissaa oli sanottu *Elluksi*, mutta en pitänyt siitä nimestä. *Ella* siksi, että oli lähellä entistä nimeä, vaikka mieluummin olisin ottanut kissamaisemman nimen, sillä *Ella* alkoi olla suosittu tyttöjen nimenä.

Nimen harvinaisuuden lisäksi *Tilde*-nimen valintaperusteena oli se, ettei nimi ole henkilönimi.

Halusimme keksi kissalle omaperäisen nimen, joka ei ole ihmisen nimi. Aluksi poikaystäväni ehdotti *Tilkkutäkkiä* kissan laukukkaan värityksen takia, mutta minusta se oli liian pitkä. Siitä poikaystäväni muotoili *Tilden*, joka siis tarkoittaa aaltoviivaa (~). Nimi näin ollen muistuttaa muodoltaan kissan häntää. Tähän sitten päädyttiin. Myöhemmin huomasin väestörekisterikeskuksen nimipalvelusta harmikseni, että Suomessa on muutama sata *Tilde*-nimistä naista.

Nimen tavallisuutta ei mainita kuin muutaman kerran kissoille annettujen henkilönimien valintaperusteissa. Kissanomistajat pyrkivät usein siis nimen harvinaisuuteen. Ainakin ne kissanomistajat, jotka ovat kiinnittäneet huomiota nimen harvinaisuuteen tai tavallisuuteen, eivät pidä henkilönnimiä tavallisena kissannimenä. Harvinaisen henkilönnimen valinneet ovat enimmäkseen onnistuneet nimivalinnoissaan: nimet ovat harvinaisia, jos asteikkona käytetään sitä, kuinka paljon kissoilla on ihmiskaimoja. Jotkin henkilönnimet ovat myöhemmin nousseet suosituiksi eläinten ja lasten nimiksi ja kissanomistajat kokevat tällaisen suosion kielteisenä. Olisi mukava tietää, mihin verrattuna nimi on sopivasti erilainen, jos sitä ei erikseen vastauksessa mainita: erilainen kuin ylipäätään mitkään nimet, erilainen kuin yleensä eläimille annetut nimet vai erilainen kuin yleisimmät kissannimet?

3.3.4 Suomalaisuus

Suomalaisuus tai nimen muokkaaminen suomalaisempaan muotoon tulee esille seitsemän nimen perusteluissa. Nimet *Aki*, *Olli* ja *Paavo* on annettu kissoille muun muassa niiden suomalaisuuden takia. *Tytti*-nimen kohdalla todetaan pojan antaneen kissalle suomalaisen tytön nimen. Eräässä kissaperheessä kissojen nimet alkavat *i*-kirjaimella ja kissalle mietittiin nimeä *Ivan*, mutta kutsumanimiksi tuli suomalaisempi *Iiro*. Kissanomistajat ovat myös suomentaneet tai lyhentäneet nimiä suomalaisempaan muotoon, kuten *Edik* > *Edi*, *Jasmin* > *Jasmiina* ja *Sirline* > *Siiri*. Ainoa ruotsin kieleen liittyvä maininta löytyy *Lasse*-nimen perusteluissa. Nimen kansainvälisyyttä ei mainita kissoille kutsumanimiksi annettujen henkilönnimien perusteluissa. Ainakin rotukissojen osalta syynä voisi olla se, että rotukissojen rekisterinimet ovat usein vieraskielisiä ja kissanäyttelyissä, niin kotimaassa kuin ulkomailta, kissoista käytetään kutsumanimien sijaan rekisterinimiä. Kutsumanimi jää siis kotikäyttöön, jolloin kutsumanimen ei tarvitse olla sellainen, jota on helppo käyttää Suomen rajojen ulkopuolella. (Kun lapselle valitaan kansainvälinen etunimi, valintaa perustellaan yleisimmin sillä, että nimi ääntyy helposti myös ulkomaalaisen suussa tai nimeä on muuten helppoa käyttää myös ulkomailla [Tuppurainen 2005: 57].)

3.3.5 Merkityssisältö

Kissoille annettujen henkilönnimien valintaperusteissa nimen sisältö tulee esille monella tapaa. Nimen merkitys korostuu esimerkiksi seuraavissa vastauksissa:

Bella < Mietin kutsumanimiksi Rellaa, mutta pentueen toisesta työstä oli jo tulossa Nöpörella. Pyörittelin eri nimiä hetken aikaa ja keksin Bellan. Aika lähellä Rellaa ja tarkoittaa kaunista.

Joonas < Halusimme J-kirjaimella alkavan nimen, muiden samalla kirjaimella alkavien eläinten (ja lasten) joukkoon. Joonatan tarkoittaa "Jumala antoi", se oli aika hyvä peruste valita nimi. Raamatullinen nimi, J-alkuinen ja miellyttävä ja sopiva suuhun. Halusimme Joonatanin "oikeaksi" nimeksi ja Joonan kutsumanimiksi, vaikkei kissa missään papereissa ollutkaan.

Sofi < Talomme nimi on Betula ja valitsin siihen sopivan nimen. Kaunis naisellinen nimi. Sofia tarkoittaa totuutta ja sitä kissa on.

Vertauskuvallisesta nimestä on kysymys, kun kissa oli jo pienenä kuin omistajansa ajatus ja näin sai nimen *Aatos*. Kun kissan kutsumanimiksi on valittu *Uno* ja valintaa pe-

rustellaan nimenkantajan luonteella, on kyse nimeen liittyvistä mielikuvista ja sivumielteisistä. Tässä tapauksessa nimeen liittyvät mielikuvat eivät ole vain nimenantajan omia, yksityisiä, vaan sivumielteet ovat yleisempiä. Tähän viittaa se, että valintaperusteissa kerrotaan kissan olevan ”ihan *Uuno*, niin sanoo monet muutkin ensin ihmeteltyään miksi ihmeessä annoimme sille nimeksi juuri *Uuno*.”

Kissoille on valittu henkilönnimiä myös siten, että nimen sisältö liittyy kissan löytöhetkeen tai yleensä pentuaikaan (ks. myös s. 66–68):

Max < Kissa oli pentuna tosi pieni joten sille piti antaa "iso" nimi Maxwell / Maxi joka lyhentyi Max-nimeksi

Nuppu < Nuppu oli pieni syntyessään ja pieneksi jäi, nimi osui 100 %:sti! Suloinen, aikuisenakin kuin nupullaan oleva, herkkä, konflikteja karttava, ihan nuppu!

Otto < Kissa oli löytökissa. Tuli pihalle syömään siilin ruokaa. Otto tuli ottolapsen roolista.

Sisu < Pentu löytyi heinäpellolta nälkäisenä ja ilman emoa, sisukas ja äänekkäs kissa jolla on aina nälkä.

Kissan kutsumanimen sisältö voi kertoa myös nimenantajasta itsestään. Seuraavien nimien valintaan on vaikuttanut muiden perusteiden lisäksi omistajan harrastus:

Elvis < Kyseinen pentue syntyi Elvis Presleyn syntymäpäivänä 8.1 ja valkoisen emon kolmelle valkoiselle pennulle syntyi yksi tumma veli, joten tämä erilainen pentu sai nimekseen Elvis kuuluisan kaimansa mukaan. Nimeen on vaikuttanut paljon kasvattajan musiikkiharrastus.

Taika < Nimivalintaan vaikutti eniten se etten halunnut "tytölleni" tavallista nimeä ja magia yms ylikuonnollinen on lähellä sydäntäni.

Henkilönnimiin liittyvä sisältö voi perustua myös nimeen liittyviin mielikuviin, kuten *Aino*-nimen valintaperusteissa: ”Pidin nimestä ja siihen liittyvistä mielikuvista.” Nimeen liittyvä mielikuva on myös nimen *Emmi* taustalla: ”herttainen tyttö jota *Emmi* nimi mielestäni kuvaa.”

Nimen sisältö voi olla perustana myös systeemille, kuten seuraavat esimerkit osoittavat:

Onni tuli meille veljensä Toivon kanssa. Toivolle keksin ensin nimen - Onnille halusin sitten merkityssisällöltään samantyyppisen nimen.

Ensin oli Lyyli ja se vaan tuli mieleen jostain tyhjästä. Saattoi kyllä olla, että Dustin Hoffmanin elokuvalla "Tootsie - lyömätön lyyli" oli jotain tekemistä asiaan. Lyyliä ei enää ole, mutta nykyään on Elli ja Donna. Nuo kaikkihan on eräänlaisia hyväntahtoisia nimityksiä naiselle.

Kun nimisysteemi perustuu tällaiseen nimien samanlaiseen tai samantyyppiseen merkitykseen, on nimen sisältö luonnollisesti tärkeä peruste nimenvaivannassa. (Systeeminimistä kerroin tarkemmin sivulta 68 alkaen.)

3.3.6 Käytännöllisyys

Käytännöllisyydellä tarkoitan nimen käyttöön ja oppimiseen liittyviä seikkoja: nimi on lyhyt, helppo tai yksinkertainen, se on helppo lausua, kissaa on helppo kutsua, kissa oppii nimen helposti. Muutamassa vastauksessa nimeä on perusteltu sen käytännöllisyydellä ilman tarkempia selityksiä.

Aiemmissa kissannimitutkimuksissa nimen käytännöllisyyteen liittyviä nimeämisperusteita on luokiteltu eri tavoin. Laine (1997: 50) on sijoittanut käytännöllisistä lähtökohdista valitut nimet nimenantajan mieltymykseen perustuviin nimiin. Samassa yhteydessä hän tuo esille myös nimiä, joita on perusteltu nimen perinteisyydellä, yleisyydellä tai sillä, että nimessä esiintyy tietty äänne. Sarkkinen (1997: 59–61) on puolestaan tarkastellut käytännöllisyyteen perustuvia nimiä sekundaarien nimien alaluvussa ”Rakenne”. Hänen aineistossaan helposti kutsuttaviksi nimiksi on perusteltu jopa 31,0 % nimistä ja lyhyiksi 18,8 % nimistä. Lyhyistä nimistä helposti kutsuttaviksi on mainittu 81,9 %, kun taas helposti kutsuttavista nimistä on perusteltu lyhyiksi 50,4 %. Sarkkinen toteaa, että nimen lyhyys on suhteellinen käsite: nimenantajat ovat tulkinneet alle kolmitavuiset nimet lyhyiksi. Hänen aineistossaan lyhyiksi perusteltuja nimiä on 188, joista vain viidessä nimessä on enemmän kuin kaksi tavua. Nimien käytännöllisyys tulee esille myös kissan virallisista nimistä muodostetuissa kutsumanimissä.

Kiviniemen etunimien valintaperusteiden luokittelussa omana ryhmänään ovat nimen käytännöllisiin näkökohtiin liittyvät perusteet. Usein mainittuja seikkoja ovat nimen vääntelemättömyys, lyhyys, selkeys ja helppous omakielisen ja vieraskielisen ääntämyksen kannalta. (Kiviniemi 1982: 162–165, 173; Kiviniemi 2006: 131–132.) Tuppuraisen etuni-

mien valintaperusteita koskevassa tutkimuksessa (2005: 47) eniten mainitut käytännölliset syyt ovat nimen lyhyys, ääntämisen helppous ja vääntelemättömyys.

Kissanimissä vääntelemättömyys ei ole vaikuttanut nimervalintaan. Aineistossani ja myös yleisesti vaikuttaa siltä, että mitä paremmin nimestä syntyy väännöksiä ja lempinimiä, sen parempi. Helppo kutsuttavuus ja lyhyys tulevat valintaperusteissa usein esille: pitkä ja monimutkainen nimi on kissoja kutsuttaessa vaikea käyttää. Helppoutta perustellaan sekä kissan että ihmisten näkökulmasta: kissa oppii helpon nimen ja kissaa on helppo kutsua, nimi on helppo ääntää. Nimen helppous mainitaan muun muassa nimien *Elmo*, *Elvis*, *Fanni*, *Jenny*, *Manu*, *Roi* ja *Vili* perusteluissa. *Iita*-nimen perusteluissa nimen helppoutta on ajateltu sekä nimenkantajan että ihmisten näkökulmasta:

Kissallemme oli jälleen annettu nimi ennen meille saapumista. Nimi oli Idefix, se kuulemma tulee jostain lastenohjelmasta tms. Nimi oli kuitenkin vaikea kissan oppia ja meidän käyttää, joten se lyhennettiin muotoon Iita.

Senja-nimeen liittyvä perustelu on esimerkki siitä, kuinka kissan kannalta helppo nimi muotoutuu lopulta muotoon, joka on helpompi kissanomistajalle:

Mietin yhdessä ystäväni kanssa uutta nimeä. Ystäväni oli sitä mieltä, että kissan nimessä pitäisi olla ks-äänne, että se tunnistaisi sen helpommin. Toinen ystäväni ehdotti tällöin vanhan, jo kuolleen sukulaisensa nimeä, Ksenja. Lopulta Ksenja muuntautui käytössä helpommin äännettäväksi Senjaksi.

Nimen valintaan on vaikuttanut myös nimen lyhyys. Joskus se mainitaan yhdessä nimen helppouden kanssa. Nimen lyhyys tulee esille esimerkiksi nimien *Jenny*, *Lara*, *Manu*, *Timi*, *Una* ja *Vera* perusteluissa. Ytimekkyys mainitaan *Jone*-, *Lara*- ja *Vili*-nimiin liittyvissä vastauksissa – ja usein muodossa ”lyhyt ja ytimekäs”. Nimen helppoudella ja lyhyydellä perustellut nimet näyttävät olevan lähes poikkeuksetta yksi- tai kaksitavuisia. Aineistossani on vain kaksi pidempää henkilönnimeä, jotka olen luokitellut käytännöllisyyden perusteella valituiksi: *Larissa* (”käyttämätön ja sujuva nimi”) ja *Verner* (”nimen piti olla kunnon, tavallinen nimi, jota kehtaisi huutaa myös pihalla”). Nimien helppous ja lyhyys ovat loogisia perusteluita kutsumanimille. Kissan virallisia tai edustusnimiä tarkastellessa nimenantoperusteet ovat yleensä toisenlaiset ja silloin kiinnitetään huomiota muun muassa nimen pituuteen ja hienouteen.

Osa nimenantajista suosii nimiä, joissa esiintyy tiettyjä äänteitä. Näin valittuja nimiä voidaan perustella sillä, että kissa tunnistaa nimensä paremmin. Vain yhdessä tapauksessa nimivalinnassa on huomioitu tietyn äänteen välttäminen. Tällöin taustalla on nimen käyttöön liittyvä peruste: *Olli*-nimi on valittu siksi, että se ei sisällä *r*-äännettä. Perheen tytär oli *r*-vikainen ja nimenantaja halusi antaa lemmikille nimen, jonka tyttökin voi sanoa oikein. (Lisää tiettyjen äänteiden suosimisesta s. 62.)

3.4 Esikuva

Henkilönnimen antaminen kissalle esikuvan mukaan on suosittua. Aineistossani esikuva mainitaan 91/733 kertaa (12,4 % kaikista perustemainnoinnoista). Se on kolmanneksi yleisin nimenantoperuste nimenantajan mieltymysten ja kissan ominaisuuksien jälkeen. Sarkkisen (1997: 66) aineistossa esikuva on vaikuttanut jopa 24,5 %:iin kissanimistä. Laineen aineistossa omistajan mieltymyksiin perustuvissa nimissä eli nimissä, joilla ei ole yhteyttä kissan virallisiin nimiin tai kissan ominaisuuksiin, suosituin peruste on valita nimi esikuvan mukaan. Laskelmieni mukaan esikuvasta on lähtöisin 13,1 % kaikista Laineen aineiston kissojen kutsumanimistä. (Laine 1997: 38.) Laineen kohdalla on kuitenkin muistettava, että hän on analysoinut vain ensisijaisia nimeämisperusteita. Nimen taustalta löytyy usein enemmän kuin yksi peruste tai yksi ensisijainen peruste.

Myös lapsille annetaan usein nimiä esikuvan mukaan. Aiemmin lapsille annettiin nimiä yleisesti suvun piiristä, mutta sittemmin nimiä alettiin valita vapaammin omien mieltymysten mukaan. Nimivalinnan perusteena olevat esikuvat ovatkin entistä moninaisempia: uskonnollisten esikuvien lisäksi nimenantoon ovat innoittaneet ystävät, tuttavat, ihastuksen kohteet, julkisuuden henkilöt ja historialliset ja kirjalliset henkilöahmot. Nimi voi olla lähtöisin myös satunnaisemmasta lähteestä, kuten laulusta, sarjakuvasta tai elokuvasta. (Kiviniemi 1982: 129–151.)

Etunimiin liittyy erilaisia sivumielteitä, ja Kiviniemi (1982: 12–13) toteaaakin, että ihmisen etunimi ei vain yksilöivä ilmaus, vaan se voi vaikuttaa mielikuvaamme nimenkantajasta. Ihmisen etunimi liittyy niin kiinteästi kantajaansa, että nimeen voivat yhdistyä nimenkantajalle ominaiset piirteet, kuten hänen luonteensa, ulkoinen olemuksensa ja sosiaalinen asemansa. Tämä tulee esille varsinkin eräissä esikuvan mukaan annetuissa nimissä.

Valitut nimet ovat tuoneet nimenantajan mieleen sellaisia esikuvaan liittyviä mielikuvia, joita he näkevät lemmikissään. Esimerkiksi tuittupäinen ja väriltään punainen kissa on nimetty *Pepiksi*, Peppi Pitkätossun kaimaksi.

Kissan nimeämisen moninaisuus ja nimenantoperusteiden luokittelun ongelmallisuus tulee esille myös esikuvanimissä. Sekä Sarkkinen (1997) että Laine (1997) ovat luokitelleet esikuvaan perustuvat nimet sekundaareihin nimiin kuuluviksi. Nimeämisperusteet eivät siis ole lähtöisin kissan ominaisuuksista. Aineistostani löytyy kuitenkin esimerkkejä nimistä, jotka perustuvat esikuvaan mutta myös kissaan itseensä. Esimerkiksi *Pekka*-nimen valintaa on perusteltu sillä, että ”kissan väri on musta eli Musta Pekka muistui Aku Ankasta mieleen” ja *Morris*-nimen saanut kissa ”muistutti Jim Morrisonia. Kissa oli valkovaaleanruskea”. Kun nimeämisperusteissa mainitaan esikuvan lisäksi esimerkiksi edellisten esimerkkien tapaan kissan väritys, olen huomioinut vastaukset alaluvussa, jossa käsittelin kissan ulkonäköön liittyviä nimeämisperusteita (s. 33).

Olen ryhmitellyt nimeämiseen vaikuttaneet esikuvat tosielämän esikuviin ja kuvitteellisiin esikuviin. Ensin mainitut ovat yleisimmin julkisuudesta tuttuja tai nimenantajan suvusta tai ystävä- ja tuttavapiirissä olevia henkilöitä. Kuvitteelliset esikuvat ovat useimmiten televisiosta tai kirjallisuudesta peräisin olevia hahmoja.

3.4.1 Tosielämän esikuvat

Kissan nimen esikuvana olevat todelliset henkilöt edustavat monenlaisia elämän alueita. Musiikkimaailmasta ovat lähtöisin nimet *Joonatan* (New Kids on the Block -yhtyeen Jonathan), *Ossi* (laulaja Ozzy Osbourne) ja *Tuisku* (laulaja Antti Tuisku). Kaksi *Elvis*-nimistä kissaa on nimetty rockin kuninkaan Elviksen mukaan. Kissoja on nimetty myös musiikkiyhtyeiden mukaan, kuten *Rasmus* ja *Risto*.

TV-ohjelmista ovat peräisin nimet *Viivi* (toimittaja Viivi Avellan) ja *Hanna* (kilpailija Big Brother -sarjassa). Tanssii tähtien kanssa -sarjassa tanssilattialla pyörähdellyt toimittaja Jone Nikula innoitti kissanomistajaa nimeämään lemmikkinsä *Joneksi*, kun taas radiotoimittaja Luca Gargano on *Luca*-nimen taustalla.

Terhakas, riitaa haastava kollipoika on nimetty *Napoleoniksi*. Tosin perusteluissa ei suoraan viitata Ranskan keisari Napoleon I:een, joten esikuvan mukaan nimeäminen on omaa päättelyäni. *Sauliksi* nimetty kissa sai nimensä nimeämisajan presidentinvaalikam-

panjasta (poliitikko Sauli Niinistö). *Lotta*-nimen syntytarina vie urheilun puolelle ja esikuva on miehensä kautta julkisuuden henkilö:

Lotta hankittiin aikanaan Tikin (jo kuollut uroskissani) morsiameksi. Tiki oli saanut nimensä jääkiekkoilija Esa "Tiki" Tikkasen mukaan, joten tuntui enemmän kuin luonnolliselta nimetä Tikin "morsian" esikuvansa vaimon mukaan. Lotta on siis saanut nimensä Esa Tikkasen ensimmäisen vaimon mukaan.

Myös ex-formulakuski Mika Häkkisen poika on luokiteltavissa julkisuuden henkilöksi. Näin on saanut nimensä kissa nimeltä *Hugo*. Kaunis kissa sai nimensä nimenantoaikaan hallitsevan Miss Suomen, Åsa Lövdahlin, mukaan. Myös *Asma*-nimen valitsemiseen on vaikuttanut sekä lemmikin olemus että esikuva:

Kissa on nimetty Asma Jahangirin mukaan, joka on pakistanilainen naisten asioita ajava nainen. Kissa vaikutti olemukseltaan ylpeältä feministiltä.

Elmo-nimisen kissan omistaja perustelee nimervalintaa sillä, että kissa on ilmiselvä kymmenottelija. Hän viittaa mitä ilmeisimmin Petri ”Elmo” Keskitaloon, ja näin nimi juontaa juurensa esikuvaan, entiseen kymmenottelijaan.¹⁴

Esikuvan ei tarvitse olla suinkaan aina julkisuudesta tuttu, vaan kissan kutsu-manimeen innoittaneita henkilöitä löytyy myös nimenantajan tai perheen suvusta, ystävä-tai tuttavapiiristä: *Maikki* (miehen edesmenneen tädin lempinimi), *Eetu* ja *Roope* (teini-ikäisiä kavereita), *Fanni* (lapsuusajan tuttu), *Aki* (nimenantajan tuntema samanniminen henkilö), *Tyyne* (edesmennyt kummi) ja *Siiri* (”suomennos” ulkomailla asuvan kotiapulaisen tyttären nimestä *Sirlaine*). *Piitu*-nimi viittaa kissanomistajan mummon usein mainitsemaan vanhaan *Piitu*-rouvaan:

Kissani on löytöeläinkodin löydöspentu. Hän on puolipitkäkarvainen arvokkaannäköinen ilves. Kun näin hänet ensi kertaa, ensimmäinen ajatus oli, että hänessä on jotain erityistä ja arvokasta jota pitää vaalia. Sitten mieleeni pälkähti Piitu, joka on ikivanha naisen nimi. Mummoni puhui usein vanhasta Piitu-rouvasta joka oli viisas ja arvokas jota mummoni kovasti kunnioitti. Sieltä nimi kumpusi.

Erään kissan omistaja kertoo ystävänsä todenneen, että kissan nimessä täytyy olla *ks*-äänne, jotta kissa tunnistaisi nimensä helpommin. Toinen ystävä oli ehdottanut nimeksi

¹⁴ Alkujaan Elmo on kirjailija Juhani Peltosen luoma fiktiivinen hahmo, joka on urheilusankari.

vanhan, jo edesmenneen sukulaisensa nimeä *Ksenja*. Lopulta nimi oli muotoutunut helpommin äännettäväksi *Senjaksi*. *Ville*-nimi on lähtöisin kissan entiseltä omistajalta:

Nimi tuli sen perheen isältä, josta pennun saimme. Vanhempani eivät oikein tykänneet, mutta kissa sai pitää nimensä, koska entiset isännät asuivat toisella puolella Suomea eikä heitä tavattu useinkaan.

Myös toisen *Ville*-nimisen kissan nimi juontaa ihmisesikuvaan ja useampaankin nimikaimaan:

Ville-kutsumanimi tuli itsestään, jostain? Kissan "kummisetä", silloisen avopuolisoni hyvä ystävä oli nimeltään *Ville*. Lisäksi suuri idolini oli tuolloin jääkiekkoilija *Ville Peltonen*. Ja lapsuuteni aikainen naapurinpoika, ensimmäinen ihastukseni kohde oli nimeltään *Ville*. Kaikki elämäni *Villet* olivat siis olleet positiivisia tuttavuuksia.

Nimenantajan ensimmäinen ihastus mainitaan myös *Mikko*-nimen perusteissa – sen lisäksi, että kissa oli omistajansa mukaan jo pentuna suuri, vantterra punainen ”isäntämies”, ilmetty *Mikko* siis.

Muut kissat ovat myös olleet suosittuja esikuvia. *Grigori*-nimisen kissan omistajalla on tapana antaa kissoille venäläisperäisiä nimiä, mutta sen lisäksi tämä kissa muistutti ulkonäöltään edesmennyttä kissaa nimeltä *Igor*. Näin nimien samantyyppisyys vaikutti nimenvalintaan. Nimen *Sami* valitsemiseen on vaikuttanut se, että perheen isän kotona oli samannäköinen kissa. Myös kissa nimeltä *Mimmi* on saanut kutsumanimensä aiemmin eläneen kissan muistoksi, sillä omistajan mummon luona asui samanniminen kissa. Toisenkin *Mimmi*-nimen taustalla on kissakaima:

Muutimme 2006 vuoden alussa kaupungista maalle asuttamaan syntymäkotiani pienelle maatilalle. Tilan viimeiset kissat olivat *Pörri* ja *Mimmi* lastenlasten nimeämänä, joten sieltä valittiin talon kissalle talon kissan nimi.

Omistajaa miellyttävä henkilönnimi voi olla lähtöisin myös useammalta kissalta. *Aada*-nimessä yhdistyvät *Amanda*- ja *Aapo*-nimet, ja *Mooses Pessi* -nimen syntytarina vie omistajan kouluaikeihin, jolloin hän oli kuullut kummankin nimen muilla kissoilla ”ja yläasteikäisen logiikalla niistä syntyi näppärä yhdistelmänimi”. Nimeä miettiessään kissojen omistajat eivät ole kaihtaneet koirillekaan annettuja nimiä: *Tara*-nimi on peräisin nimenantajan koulussa vierailleelta koiralta; *Milo* viittaa *Tintti*-sarjakuvissa esiintyvään terrieriin ja

Miska-nimi tuli omistajalleen ensimmäisenä mieleen, kun kaveri oli juuri ottanut koiran nimeltä *Muska*.

3.4.2 Kuvitteelliset esikuvat

Kuvitteellista maailmaa edustavat esikuvat ovat usein televisiosta tai kirjallisuudesta tuttuja hahmoja. Tv-sarjoista ovat sellaiset nimet kuten *Ansa* (lasten tv-sarjan hahmo), *Emma* (Frendit-sarjan Rachel-hahmon vauva), *Nikke* (tv-salapoliisi Nikke Knatterton) ja *Tahvo* (tv-sarjasta Kiviset ja Soraset). Samoin *Mehmet*-niminen kissa on saanut nimensä tv:stä: esikuvana on komediasarjassa esiintynyt pizzerianpitäjä. Sarjakuvien hahmot ovat usein inspiraation lähteenä kissojen nimeämisessä. Ankkalinna ja siellä noita Milla Magia on esikuvana kahden kissan nimeämiseen *Millaksi* ja Musta Pekka taas väriltään mustalle *Pekka*-nimiselle kissalle. Lassi ja Leevi -sarjakuvakaksikon Leevi on ollut esikuvana, kun kaksi kissaa on nimetty *Leeviksi*. *Pipsa*-nimisen kissan omistaja muistelee vastauksessaan lapsuudesta tuttua sarjakuvahahmoa Pipsa Pippuria (kissan rekisterinimi on Black-Belle's Peppery). Lastenkirjallisuutta edustavat kutsumanimet *Pessi* (Pessi ja Illusia) ja *Vinski* (Vinski ja Vinsentti). *Miska*-nimen perusteluissa mainitaan sekä Muumi-kirjoista tuttu palvelustyttö Miska että kesäteatterinäytelmän hahmo kasakka Miska. Fiktiivinen hahmo löytyy myös nimen *Elli* taustalta: kun kissan kasvattaja tiesi, että kissa muuttaa Joensuun seudulle, sai se kutsumanimen *Elli* Joensuun Ellin mukaan. Nimen esikuva voi löytyä myös musiikkikappaleesta, kuten nimi *Lulu*. Samannimisessä kappaleessa lauletaan ”Lululla oli kolme mieltä...” ja kissan omistaja toteaa, että tällä kissallakin on kolme mieltä. Kuten monen nimen, myös *Roopen* taustalla on useita perusteluita. Vaikka vastauksessa ei esikuvaa tuoda suoraan esille, nimervalintaan lienee vaikuttanut kotimaisesta elokuvasta tuttu Rosvo-Roope:

Roope on musta kissa ja syntynyt poliisilaitoksen autotallissa. Siis lähes roisto.
Käy salaa lähikaupan varastossa. Kotiin ei kuitenkaan tuo niiltä reissuilta "saalista".

Lemmikit ovat saaneet nimiä myös fiktiivisiltä kissoilta ja koirilta. *Ansa*-nimi on peräisin Reinikainen-tv-sarjassa esiintyneeltä kissalta nimeltä *Ansa Ikonen*, ja *Pekka*-nimen innoittajana toimi lastenkirjoista tuttu *Pekka Töpöhäntä*, vaikka nimenkantaja onkin raidallinen ja pitkähäntäinen. Esikuvasta on lähtöisin myös nimi *Miisa*, joka periytyi omistajan tyttären pieneltä pehmolelukissalta. Karvinen-sarjakuvassa seikkailee koira nimeltä *Osku*, joka on

saanut nimikaiman kissojen keskuudessa, ja koira on ollut innoittajana myös kissalle annettuun *Kauno*-nimeen:

Perheen, josta Kauno saatiin, 3-vuotias tytär oli sanonut, että pikkukissa on Kauno. Hän oli juuri katsonut Kaunotarta ja Kulkuria.

Kun kissoille annetaan kutsumanimi esikuvan mukaan, on esikuvien kirjo laaja. Koska itse keskityn tutkimuksessani henkilönnimiin ja eritoten nimiin, jotka on annettu vähintään 50 suomalaiselle, on se rajoittanut esikuvien mukaan valittujen nimien määrää ja esikuvien moninaisuutta. Tarkasteluni ulkopuolelle jäivät esimerkiksi seuraavat aineistostani löytyvät nimet: *Neljä kissanpoikaa* -kirjasta lähtöisin oleva nimi *Mirri*, jumaltarustojen innoittamat nimet *Freija* ja *Zeus* ja *Täällä Pohjantähden alla* -romaanista nimensä saaneet *Vikki* ja *Late*.

3.5 Tietyt äänteet

Kissan kutsumanimen valintaa voidaan perustella aina äännetasolla asti: nimen valitsemiseen vaikuttaa tietyn äänteen tai äänteiden esiintyminen nimessä. Vastauksissa tiettyä äännettä perustellaan sen esiintymisellä kissan rekisterinimessä tai saman äänteen toistuvuudella perheen muiden lemmikkien tai perheenjäsenten nimissä. Perusteena voi olla myös nimenantajan oma tai kissan mieltymys tiettyyn äänneeseen tai käytännölliset syyt: kissa oppii nimensä paremmin, kun siinä on tietty äänne. Vaikka aineistossani äänteiden vaikutus nimervalintaan näkyikin usealla tavalla, se ei ole kovinkaan suosittu nimenantoperuste. Tietty äänne tai äänteet on saanut 38/733 mainintaa (5,2 % kaikista nimenantoperusteista). Mutta koska äänteiden merkitys on näinkin laaja, olen luokitellut äänneisiin liittyvät nimenantoperusteet omaksi alaluvukseen. (Vrt. esim. Sarkkinen [1997: 75], joka ei ole käsitellyt erikseen yksittäisten foneemien, äänteiden vaikutusta nimen valitsemiseen, vaan hän on sijoittanut näin perustellut nimet Muut perusteet -otsikon alle.)

Sarkkisen aineistossa yksittäinen foneemi, etenkin *s*-äänne, on vaikuttanut 1 % nimistä. Kissanimien suosituin konsonantti on sekä hänen aineistossaan että myös omassa aineistossani *s*-äänne. Se on varmasti tiedostamattomasti vaikuttanut nimervalintaan muillakin kuin vastauksessa *s*-äänteen maininneilla. (Sarkkinen 1997: 75–77.) Laine (1997: 45, 50) tuo aineistoa käsitellessään esille tiettyjen äänteiden esiintymisen nimissä. Hän kertoo,

että pentueita voidaan nimetä siten, että pentujen nimiä yhdistää sama alkukirjain, joten kyseessä on systeeminimi. Lisäksi Mieltymys nimeen -luvussa *Seppo*-nimen valintaa perustellaan muun muassa sillä, että nimessä täytyy olla *s*-äänne.

Lasten nimeämisperusteita tutkineen Tuppuraisen aineistossa tulee esille yksittäisiä mainintoja äänteiden suosimisesta. Tällöin vanhemmat ovat halunneet antaa nimen, jossa esiintyy sama äänne kuin vanhempien tai kaikkien perheenjäsenten nimissä. Tiettyjen äänteiden suosimista useammin lasten nimien nimeämisperusteissa mainitaan tiettyjen äänteiden välttäminen: etunimeen ei ole haluttu *r*-kirjainta, jos esimerkiksi suvussa esiintyy *r*-vikaa. Lisäksi pari mainintaa on *s*-kirjaimen välttämisestä. (Tuppurainen 2005: 47, 48, 54.) Kun kissalle annetaan henkilönimi, löytyy aineistostani vain yksi maininta, jossa nimenantaja on karttanut jotakin äännettä.

3.5.1 Rekisterinimi

Joidenkin kissojen kohdalla nimen valitsemiseen on vaikuttanut nimenantajien pyrkimys valita kutsumanimi, joka alkaa samalla äänneellä kuin lemmikin rekisterinimi. Tästä ovat esimerkkeinä nimet *Hugo* ja *Ines*:

Hugo < Seirene Hamlet II

Poikani Tom mietti miten kissaa olisi hyvä kutsua kun virallinen nimi on Hamlet II, h-kirjaimella alkavia nimiä mietittiin ja lopulta päädyttiin Hugo-nimeen.

Ines < Hana-Bi Inverno

Halusin alkavan samalla kirjaimella kuin rekisterinimi ja jotenkin muistuttavan sitä, siitä Ines.

Rekisterinimellä voidaan perustella vain rotukissojen kutsumanimiä. Aineistostani löytyy muutamia kotikissoille annettuja nimiä, joissa äännetasolla viitataan myös kissan edustusnimeen. Esimerkiksi nimen *Sophie* valitsemiseen on vaikuttanut se, että kissa on löytynyt Soppeenmäestä, joten kutsumanimi alkaa samoilla äänneillä. Kyseisen kissan edustusnimi on *Sophie von Soppeenmäki*. (Rekisterinimistä ja edustusnimistä lähtöisin olevia kutsumanimiä käsittelen myös alkaen sivulta 40.)

3.5.2 Muiden eläinten nimet

Osa kissanomistajista on ottanut kutsumanimiä antaessaan huomioon myös perheen muiden kissojen, eläinten tai kaikkien perheenjäsenten nimet. Esimerkiksi *Iris*-nimen valintaperusteissa mainitaan, että perheen muiden kissojen nimet alkavat *i*-kirjaimella. Eräässä perheessä kaikki perheenjäsenet ovat saaneet samalla kirjaimella alkavan nimen – eikä kissalle annettu nimi *Jere* tee tästä poikkeusta.

Muiden kissojen nimiin liittyy myös se, että pentueen kaikki pennut saavat samalla alkukirjaimella alkavan kutsumanimen. Tällainen perustelu on mainittu muun muassa *Ava*-, *Elli*- ja *Lotte*-nimien kohdalla.

Kun nimenantaja antaa tietoisesti kissalle nimen, joka alkaa samalla äänneellä tai sisältää samoja äänneitä kuin perheen muiden kissojen, eläinten tai yleensä perheenjäsenten nimissä, on kyseessä systeemi. (Tarkastelen tarkemmin systeemin mukaan annettuja nimiä myös sivulta 68 alkaen.)

3.5.3 Kissan tarpeet

Tietyn tai tiettyjen äänneiden suosiminen voi liittyä myös nimenkantajaan itseensä. Nimi on valittu siksi, että kissa pitää tietyistä äänneistä, se tunnistaa tiettyjä äänneitä sisältävän nimen tai oppii nimensä helpommin, kun siinä on tiettyjä äänneitä. Tällä tavoin kissan tarpeita on ajateltu esimerkiksi seuraavien nimien kohdalla:

Mimi < Kissat tykkäävät lyhyistä, i:hin päättyivistä nimistä.

Myrsky < Kissa tunnistaa nimensä paremmin jos nimessä s-kirjain ja mieluusti myös kovia konsonantteja kuten r ja k.

Senja < Kissa tunnistaa nimensä helpommin jos nimessä ks-äänne > *Ksenja* > muuntui käytössä helpommin lausuttavaksi *Senjaksi*

Sissi < Etsin nimeä, jossa on paljon s-äännettä, koska olin lukenut, että kissat pitivät siitä.

3.5.4 Nimenantajan mieltymykset

Nimeämisperusteena voi olla myös nimenantajan mieltymys tietyllä äänneellä alkaviin (henkilön)nimiin tai tiettyä (alku)äännettä tai äänneitä suositaan ilman sen kummempia perusteluita. Yksi eniten nimeämiseen vaikuttaneista äänneistä on *s*-äänne. Sitä on perusteltu

muun muassa sillä, että kissalle sopiva nimi alkaa *s*:llä tai ”kissan nimessä pitää suhista *s*-kirjaimet”. Kissansa *Elleniksi* nimennyt vastaaja kertoo mieltymyksestään *e*- ja *l*-äänteisiin:

Kis Szellem = pikku kummitus ja tästä johdettiin Ellen. Jostain syystä kissojeni nimissä on paljon E-kirjainta, tämän huomasi oikeastaan kun Ellenille muotoutui nimi. (Ehkä sekin vaikutti, kun Ellenin syntyessä meille (tyttärelleni) oli juuri tullut Kelele-kolli Norjasta. E- ja L- kirjaimet vaan jotenkin sointuvat korvaani hyvin.

Alkukirjain liittyy nähdäkseni myös nimen *Wäinö* valitsemiseen. Vastauksensa alussa nimenantaja kertoo nimen vain putkahtaneen mieleen. Sen jälkeen hän pohtii juuri tämän nimen valintaa ja päätyy siihen, että ”olisiko Wäinö tullut siitä, kun kissa on harmaa – ja jotenkin kun Wäinö on wanhahtava nimi”.

3.6 Tapahtuma

Kun kissan tai sen omistajan elämässä tapahtuu jotain, voi se innoittaa antamaan lemmikille nimen. Aineistossani kissoille annettujen henkilönnimien taustalla mainitaan tapahtuma 33/733 kertaa (4,5 % kaikista nimenantoperusteista).

Tällaiset kissannimet on jaoteltu aiemmissa kissannimitutkimuksissa eri tavoin. Sarkkinen (1997: 56–57) on luokitellut tapahtumaan perustuvat nimet primaareihin eli kissasta itsestä lähtöisin oleviin nimiin. Nämä nimeämisperusteet liittyvät kissan elämän tapahtumiin, joiksi hän luokittelee esimerkiksi kissan aseman pentueessa tai perheessä sekä saantitapaan liittyvät tapahtumat. Sarkkinen toteaa, että vaikka nimenvalkintaan on usein vaikuttanut nimen semanttinen sisältö eli nimi toimii appellatiivisena metaforana, nimi on kuitenkin lähtöisin nimettävästä kissasta. Laine (1997: 47) on sen sijaan sijoittanut tapahtumasta lähtöisin olevat nimet nimenantajan mieltymyksiin perustuviin nimiin yhdessä sanontojen ja sanaleikkien kanssa. Tällöin nimeämisperusteet eivät ole lähtöisin nimettävästä lemmikistä, vaan nimet ovat sekundaareja.

Omasta aineistostani löytyy nimenantoon johtaneita tapahtumia, jotka ovat lähtöisin kissasta itsestään, kuin myös tapahtumia, jotka luokittelen sekundaareiksi perusteiksi. Havainnollista tapahtumien moninaisuutta seuraavilla esimerkeillä. *Sissi*-nimi on lähtöisin kissan sinnikkäästä toiminnasta tapahtumahetkellä ja näin nimi on primaari:

Pentu oli Ruusunben tullessaan luokseni, mutta se ei koskaan soinnut hyvin korvasani. Kun piskuinen pentu sinnikkäästi pyristeli levyllä rajaaman oviaukon ylitse ja lopulta onnistui, huudahdin "sissi!". Siitä lähtien kissan nimi on ollut Sissi.

Tapahtumasta on lähtöisin myös *Sulo*-nimi, mutta nimenkantajan ominaisuuksilla, kuten ulkonäöllä tai toiminnalla, ei ole ollut merkitystä nimen valitsemiseen:

Oltihin hampurilaisella Kurikassa ja huomasin Sulo-merkkisen roskapöntön. Silloin päätettiin, että Sulo olis hyvä nimi tulevalle kissalle.

Uudelle perheenjäsenelle – niin lapselle kuin lemmikillekin – sopivin nimi voi löytyä nimettävän saapumisen myötä. Lapselle voidaan valita nimi syntymä- tai kastepäivän mukaan (ks. Tuppurainen) ja myös kissalla nimi voi liittyä syntymiseen, saamiseen, hankkimiseen tai ylipäätään pentuaikaan ja sen tapahtumiin (ks. Laine 1997: 47–49, Sarkkinen 1997: 56–57).

Kissan saapumispäivänä nimipäiväkalendaria ovat katsoneet muun muassa kissanomistajat, jotka ovat nimenneet lemmikkinsä *Hermanniksi*, *Martaksi*, *Orvokiksi*, *Otsoksi* ja *Taistoksi*. Näin nimensä on saanut myös kissa nimeltä *Asko*:

Kissa oli saanut kasvattajalla nimen Veeti, mikä minusta oli sopimaton kissan nimeksi. Kissa tuli meille 6.9. Askon nimipäivänä ja Asko Sarkolan 60 v päivänä, siksi Asko tuntui oikein sopivalta nimeltä.

Masa-niminen kissa tuli taloon ex-mäkihyppääjä Matti Nykäsen syntymäpäivänä, ja pentue, johon myös kissa nimeltä *Elvis* kuuluu, syntyi tammikuun 8. päivä eli samana päivänä kuin Elvis Presley.

Löytöhetken ”yleisemmällä” tapahtumilla on vaikutusta nimeämiseen. *Jasminiksi* nimetty kissa löytyi pihasta aikana, jolloin pihan jasmiinipensas oli kukassa. Kaksi löytökissaa on saanut nimen *Otto*, koska kissat ovat ottopoikia. Heinäpellolta nälkäisenä ja ilman emoa löytynyt kissanpentu oli sisukas, äänekäs ja nälkäinen – ja sai nimen *Sisu*. Kissat nimeltä *Aatto* ja *Lahja* löytyivät puolestaan jouluaattoamuna. Syntymäajankohtaan vie myös erään *Roope*-nimen historia. Tämä musta kissa syntyi poliisilaitoksen autotallissa ja omistajansa mukaan on lähes roisto. Tämän lisäksi kissa käy salaa lähikaupan varastossa. Alma Mater – hellä äiti -sanaparista nimensä saanut kissa *Alma* löydettiin ja pyydystettiin kadulta, kun se kerjäsikin ihmisiltä ruokaa ja vei sitä pennuilleen.

Nimenannon tapahtuma voi liittyä myös aikaan, jolloin kissa haetaan uuteen kotiin. Tästä on esimerkkinä nimi *Rauli*: kotimatalla autossa soi Rauli Badding Somerjoen kasetti. Olen luokitellut tapahtumaksi myös ajallisesti pidemmän ajanjakson: *Sauli*-nimen saaneen kissan nimeämisen aikana oli meneillään Sauli Niinistön presidenttikampanja ja *Luna*-nimi löytyi tv:stä pyörineestä laivayhtiön mainoskampanjasta. Myös *Sissi*-nimi juontaa juurensa hetkeen, jolloin kissalle sopiva nimi oli mietinnän kohteena:

Tämä oli isovanhempien kissa. He miettivät eri nimiä ja mummo ei tykännyt papan antamista vaihtoehtoista. TV:stä tuli uutisia silloin ja sisseistä jotka taistelee, ja silloin pappa oli sanonut että Sissi olisi hyvä nimi.

Tapahtuma löytyy myös *Peppi*-nimen taustalta. Kissaa kutsuttiin pentuna *Möykyksi*, joka ei kuitenkaan sopinut enää 12-viikkoiselle sulavasti liikkuvalla tyttökissanpennulle. Nimi vaihtuikin ”sopivan” tilanteen myötä:

Alkuun mieleen ei tuntunut tulevan mitään varteenotettavia nimiä. Lauleskellessani sitten kerran Pepin veljelle Vinskillle uudelleen sanoitettua Peppi Pitkätossu laulua "Kaikki on Vinskin vonksin..." ja samaan aikaan Peppi tippui pöydältä vetäen mukanaan pöytäliinan ja muut pöydällä olleet tavarat. Sitten ei enää ollut mitään epäselvää mikä tulee neidille nimeksi.

Lemmikin saapuminen ilmenee myös seuraavissa nimivalinnoissa: kissa sai nimen *Helmi*, koska se tuli omistajalleen helmikuussa, ja *Onerva*-nimisen kissan saapuessa vietettiin taas runoilija L. Onervan juhlavuotta.

Mielestäni tapahtumasta on lähtöisin myös nimi *Kauno*: kissa oli saatu perheestä, jonka 3-vuotias tytär oli sanonut pikkukissan olevan *Kauno* katsottuaan juuri Kaunotarta ja Kulkuria. Pidän nimenantoon vaikuttaneena tapahtumana myös sitä, että nimenantaja on nähnyt unta kyseisestä nimestä:

Näin unta, edesmenneen Wiljami-kissan tilalle otettava uusi ja sen nimeksi laitettava Lilli (Lilli Wiljamin reinkarnaatio, teki heti samoja juttuja kuin Wiljami, on syntynyt samoihin aikoihin kuin Wiljami kuoli).

Yöllä "etiäiset" kertoivat nimen = näin unta pennusta kun olin käynyt häntä katso-massa ja unessa hänellä oli nimi Vilppu. Aamulla soitin kasvattajalle ja kysyin voiko pennulle antaa sen kutsumanimeksi ja niin se jäi.

Kissan kutsumanimeen vaikuttaneella tapahtumalla voidaan siis viitata aikaan ennen lemmikin syntymistä tai saapumista. Tapahtuman ajankohta voi olla myös syntymähetkestä sen pentuaikaan ja aina ensimmäiseen elinvuoteen.

3.7 Systeemi

Kun nimenantaja käyttää nimeämisessä systeemiä, hän tarkoituksellisesti rakentaa linkin nimien välille ja näin kytkee nimet yhteen (Laine 1997: 45). Aineistossani systeeminimeäminen esiintyy nimeämisperusteena 70/733 kertaa (9,5 % kaikista nimenantoperusteista). Systeemi on neljänneksi yleisimmin mainittu nimenantoperuste. Useimmissa vastauksissa systeemi mainitaan suoraan ja toisinaan olen itse hahmottanut systeemin nimeämisen taustalta.

Lapsilla systeeminimet kytkeytyvät sisarusten, vanhempien tai muiden sukulaisten nimiin esimerkiksi saman alkusoinnun, ensi tavun tai muuten äänteellisen tai rakenteellisen yhdenmukaisuuden mukaan (esim. *Liisa* ja *Leena*, *Ville* ja *Kalle*). Lapsille valitaan nimiä myös samankaltaisen sisällön mukaan (esim. *Taisto* ja *Tarmo*), mutta tämä keino on vähemmän käytetty. (Kiviniemi 1982¹⁵: 159–160, Tuppurainen 2005: 52–54.) Eläimiä nimeäessä systeemi on usein käytetty nimenantoperuste, ja systeemeihin perustuvia nimiä on annettu ainakin kissoille (Sarkkinen 1997, Laine 1997) ja koirille (Tuomisto 1992, Anttila 1993) ja lehmille (Vatanen 1993, Viitala 1995). Eläimillä systeemejä muodostetaan hyvin monenlaisin perustein ja nimet voivat linkittyä yhteen samojen äänteiden tai rakenteen mukaan tai systeeminimet ovat aihepiiriltään tai merkitykseltään samantyyppisiä (ks. myös Laine 1997: 45–47, Sarkkinen 1997: 63–65).

Systeemistä tekee erityisen se, että se voi pitää sisällään yhden tai useamman nimenantoperusteen. Nimisysteemin voi siis muodostaa muihin valintaperusteluokkiin kuuluvista nimenantoperusteista. Lisäksi muista perusteista poiketen systeemi vaatii toteutuakseen useamman kuin yhden nimenkantajan. Nimisysteemien suosion mittaaminen on tästä syystä ongelmallista, koska huomio pitäisi kohdistaa vain niihin talouksiin, joissa on tai on

---

¹⁵ Kiviniemi esittelee kirjassaan *Rakkaan lapsen monet nimet* (1982) systeeminimet yhtenä etunimien valintaperusteena, mutta *Suomalaisten etunimet* -kirjassa (2006) hän ei enää mainitse systeeminimiä.

ollut kaksi tai useampia kissoja. Saman perheen kissojen lukumäärä ei kuitenkaan tule ilmi kaikissa saamissani vastauksissa.

Havainnollistan systeemin erityisyyttä nimeämisperusteena seuraavilla aineistoni esimerkeillä: *Leevi*-niminen kissa on nimetty Lassi ja Leevi -sarjakuvakaksikon tiikerin mukaan. Vastauksessa ei mainita, että perheestä löytyisi myös *Lassiksi* nimetty lemmikki, joten *Leevi* ei ole systeeminimi, vaan sen taustalla on esikuva.¹⁶ Toisaalla myös kissa nimeltä *Iines* on saanut nimensä sarjakuvahahmon, Iines Ankan, mukaan, kuten perheen muut kissat *Viivi* ja *Wagner*, jolloin kaikilla kissoilla on suunnitellusti sarjakuvahahmojen nimet. *Iines*, *Viivi* ja *Wagner* ovat kaikki esikuviin perustuvia nimiä, mutta samalla ne edustavat systeeminimiä.

Systeeminmukaisen ensimmäisen nimen asema on mielenkiintoinen. Kun kissa on nimetty, nimi ei välttämättä ole ollut vielä systeemiä. Mutta jos tästä kissannimestä on seurannut systeemi, myös systeemin aloittanut nimi kuuluu systeemiin. Tästä on esimerkkinä *Tuisku*-nimi, jonka valitsemisen taustalla on laulaja Antti Tuisku eli kissa on saanut nimensä esikuvan mukaan. Sen jälkeen perheeseen otetut kissat ovat nimeltään *Pilvi*, *Lumi* ja *Pyry*. Kaikki ovat sääilmiöihin ja luontoon liittyviä eli aihepiiriltään samanlaisia nimiä – ja samalla myös henkilönnimiä. Näin myös *Tuiskuksi* nimetty kissa on tullut osaksi systeemiä, vaikka alun perin systeemi ei ole ollut perusteena nimen antamiselle. Koska tarkastelen työssäni erityisesti nimenantoperusteita, en ole huomionnut nimisysteemin aloittanutta kissannimeä systeeminimien joukossa, jos systeemi on keksitty ensimmäisen nimen antamisen jälkeen. Kiinnostavaa on myös se, että *Tuisku*-nimi ei aloittanut systeemiä, jossa nimiä linkittävänä piirteenä olisi esimerkiksi suomalaisten mieslaulajien sukunimet. Sen sijaan nimenantaja – kuten aineistossani muutama muukin kissanomistaja – on huomionnut nimen monimerkityksisyyden ja käyttää sitä ”alkuperäisen” merkityksen sijaan nimisysteemin perustana.

Aina systeemin aloittanut nimi ei tule ilmi vastauksesta tai sitä ei ”ole olemassa”. Laine (1997: 45) mainitsee nimet, jotka ovat syntyneet ikään kuin yhtä aikaa, kuten pentueiden nimet, jotka kytkeytyvät toisiinsa saman alkukirjaimen mukaan. Tällaisia nimiä voivat olla myös yhtä aikaa nimetyt nimiparit, esimerkiksi *Romeo* ja *Julia* (lisää nimipareista s.

¹⁶ Nimeämisperusteissa kerrotaan myös, että kissa on raidallinen ja näyttää muutenkin *Leeviltä*. Tämän lisäksi vastaaja toteaa, että nimi ei ollut nimenantoaikaan kovin tavallinen nimi. Esikuvan lisäksi nimenvallintaan ovat vaikuttaneet kissan ulkonäkö ja nimen harvinaisuus.

72). Nimisysteemin aloittanut nimi jää hämäräksi myös silloin, kun nimenantaja kertoo noudattavansa nimisysteemiä, mutta ei mainitse, mistä systeemi on saanut alkunsa. Esimerkiksi nimien *Igor*, *Natasha* ja *Olga* taustalla on omistajan tapa antaa kissoille venäläisperäisiä nimiä eikä hän kerro systeemistä tämän enempää.

3.7.1 Äänteet, rakenne

Kissoille annetuissa henkilönnimissä nimenantajat ovat suosineet tiettyjä äänteitä ja rakenteita. Näin on sekä yksittäisten kissojen nimeämisessä (s. 62) että nimeämissysteemiä muodostaessa. Yksi usein käytetyistä äänteistä on *s*-äänne. Sitä on perusteltu muun muassa sillä, että kissa pitää nimistä, joissa on *s*-äänne. *Saga*- ja *Sulevi*-nimisten kissojen omistaja kertoo näin:

Jostakin syystä kissan nimeen kuuluu *s*-kirjain, se antaa nimelle sitä särmää, jota mielestäni kaikissa kissoissa on.

Kun vanhemmat miettivät nimiä lapselleen, on nimien yhteensopivuus kolmanneksi yleisin peruste nimeä valitessa. Nimen tai nimien yhteensopivuus tarkoittaa lasten nimissä useimmiten yhteensopivuutta sisarusten nimien kanssa, mutta myös lapsen 1., 2. ja 3. etunimen yhteensopivuus on saanut lähes yhtä monta mainintaa nimenvaihtoperusteissa. (Tuppurainen 2005: 52–53.) Se, että perheen muiden kissojen, eläinten tai kaikkien perheenjäsenten nimet alkavat samalla äänteellä, vaikuttaa myös kissan nimen valitsemiseen. Näin on nimien *Iiro*, *Jere*, *Jimi*, *Joonatan*, *Mette*, *Martta*, *Rauha* ja *Riina* kohdalla. Rotukissapentueita nimettäessä tietyn alkukirjaimen nimisysteemit (A-pentue, B-pentue, C-pentue jne. ja kunkin pentueen kaikkien pentujen nimet alkavat samalla kirjaimella) ovat yleisesti käytettyjä. Tällainen pentueen nimeämisestä tuleva systeemi on mainittu kutsuanimien *Ava*, *Fanni*, *Lotte* ja *Massimo* perusteluissa. Nimeämisperusteena voi olla myös omistajan mieltymys tietyllä äänteellä alkaviin nimiin tai äänteitä suositaan ilman sen kummempia perusteluita. Eräs nimenantaja nimesi kissansa *Unniksi*, koska halusi antaa vokaalialkuisen nimen:

Kissan pitää aina näyttää nimeltään. Yleensä on muutama tytön ja pojan nimi mietittynä valmiiksi, ja sitten yleensä jokin niistä sopii. Tähän mennessä kaikki kissat ovat alkaneet vokaaleilla, eikä tämäkään poika ollut poikkeus. Lisäkritერი oli se,

etten halunnut mitään kovin maskuliinista nimeä, koska ne kuulostavat musta liian kulmikkailta.

Vastauksissaan kissanomistajat ovat maininneet yhdeksi nimen valintakriteeriksi nimen sointuvuuden, ”saman oloisuuden” tai yhteensopivuuden toisen tai toisten nimien kanssa. Nimen kolmitavuisuus ja *ri*-loppuisuus näyttäisi olevan nimenantajan mainitsema ”sama sointu”, jonka mukaan *Oskari*-kissa on saanut nimensä:

Oskari tuli meille siskonsa kanssa, ja löytöpaikassa oli annettu kissoille nimet Tiuku ja Miuku. Oskari oli se Miuku. Miuku on aivan turha kissanimi, joten siitä tuli Oskari. Sopi meidän Nestorin ja "Santerin" kanssa samaan "sointuun".

Nimen rakenteeseen liittyvä systeemi näyttää olevan myös *Saara*-nimen taustalla, CVV-alku ja *ra*-loppu:

Oli kaksi sisarusta, hyvin samannäköiset. Piti löytää hyvä pari nimiä, ehdolla oli monia: Saana ja Noona, Roosa ja Muusa...valituksia tuli pari Saara ja Veera.

Nimien samat alkuäänteet tai samantyyppinen rakenne ovat myös seuraavien nimien taustalla (työssäni käsiteltävät henkilönnimet alleviivattu¹⁷): *Alex* ja *Amanda*; *Dani* ja *Mini*; *Esteri* ja *Asteri*; *Luna* ja *Luka*; *Maija* ja *Mikko*; *Maisa* ja *Moilanen*; *Manu* ja *Misu*; *Mimmi* ja *Martta*; *Roosa* ja *Raggari*; *Saana*, *Leevi* ja *Riina*; *Siiri* ja *Syreeni*; *Svante* ja *Siiri*; *Viivi* ja *Vauva* sekä *Wilma* ja *Wanda*.

Aina nimien samankaltaisuus ja yhteensopivuus eivät tule näin selvästi esille. Nähdäkseni nimet eivät perustu silloin varsinaisesti systeemiin. Tällaisissa tapauksissa olen sijoittanut nimenantoperusteet Nimenantajan mieltymys -luokkaan (s. 47).

3.7.2 Aihepiiri, nimen merkitys ja sisältö

Nimenantajaa läheinen tai muuten miellyttävä aihepiiri voi olla perustana nimisysteemille. Muutama kissanomistaja näyttää tuntevan viehtymystä kuninkaallisiin nimiin: kissat nimeltä *Martta*, *Mette* ja *Sonja* ovat saaneet kutsumanimensä Norjan kuningasperheen jäsenten mukaan, kun taas toisen vastaajan kotona kaikkien kuuden kissan nimet vievät 1800-luvun Itävalta-Unkariin ja keisarinnan perheeseen:

¹⁷ Kaikista henkilönnimistä en ole saanut tietoja kyselylomakkeella. Tällaiset nimet on vain mainittu yhteensopivuutta perusteltaessa, joten ne ovat jääneet varsinaisen tutkimusaineistoni ulkopuolelle.

Halusin antaa kissoilleni kuninkaallista alkuperää olevat nimet, jotta muistaisin, että kissan näkökulmasta ihminen on aina Hänen Arvoisan Majesteettinsa palvelija. Minulle oli tulossa kaksi sisarusta, joille etsin olemassa olevista ja menneistä kuninkaallisista nimiä ja päädyin Itävalta-Unkarin keisarinna Sissiin (Elisabeth von Wittelsbachin lempinimi) ja hänen veljeensä Teodoriin, josta tuli toisen kissan nimi "Teo" eli Teodora von Luvia (osoittautui nartuksi, piti olla kolli). Sama logiikka jatkui Sissin saatua toivotut pennut: sattumalta esikuva-Sissilläkin oli juuri neljä lasta, joten pennut nimettiin Sophieksi (Sohvi), Giselaksi, Rudolfiksi (Rulle) ja Valeryksi (Vallu; oikealla Sissillä oli Valerie).

Eräs aineistossani esiintyvä kissannimiä yhdistävä aihepiiri on venäläisyys, niin niiden venäläisperäisyys kuin myös kissan venäläinen sukutausta. Näin ovat saaneet nimensä muun muassa kissat *Natasha* ja *Igor* sekä kaksi *Olga*-nimistä kissaa. Myös *Larissa*-kissan kasvattajan suosima nimisysteemi vie itäiseen naapurimaahamme:

Larissa on toista polvea omia kasvatteja. Isoäiti Lajka ja äiti Nadezhda kuuluivat jo perheeseen, joten oli päivänselvää, että venäläisperäisen suvun nuoremmatkin vesat nimitään venäläisittäin. Larissa oli vielä käyttämätön sujuva nimi, jolle vielä on olemassa tuttu ihmisesikuvakin. Venäjänopintojen ja Venäjällä asumisen myötä mietin sopivia nimiä. Mahdollisuuksien mukaan lisäpisteitä saivat nimet, joille löytyi joku mukava ihmisvastine tuttavapiiristä. Larissa olisi voinut olla myös Lidija (mukavan Lyyli-tätini mukaan), mutta jotenkin vain päädyimme Larissaan. Lidija olikin sitten itsestään selvä nimi Larissan narttupennulle.

Nimien merkityssisältöä on käytetty systeeminä muun muassa kissaveljesten saadessa nimet *Onni* ja *Toivo*. *Aatto*- ja *Lahja*-nimiset kissat löytyivät hylättyinä jouluaattona, joten nimeämisperusteena on löytöajankohta eli tapahtuma, mutta koska kumpikin on nimetty jouluun liittyvästi, luokittelen nimet myös systeemiin perustuviksi nimiksi. Myös kissojen toisissa nimissä (*Aatto Aatami Adolf* ja *Lahja Eeva Aurora*) on jouluista sävyä, sillä vietetään jouluaattona sekä *Aatamin* että *Eevan* nimipäivää. (Lisää useampiosaisista edustusnimistä s. 7.)

3.7.3 Nimipareja, nimi suvusta

Kahden kissan ottaminen samaan aikaan on innoittanut käyttämään nimeämisessä systeemiä, joka perustuu tunnettuihin nimipareihin: *Matti* ja *Teppo* (laulajaveljekset), *Akseli* ja *Elina* (Täällä Pohjantähden alla -pääpari), *Romeo* ja *Julia* sekä *Paavo* ja *Elvis* (sarjakuvahahmot). Näitä edellisiä tuntemattomampi kaksikko on antanut aiheen seuraavanlaiseen systeemiin:

Meille piti tulla aluksi vain yksi kissa, Hannibal, mutta päädyimme ostamaan pentueesta myös toisen poikapennun, Attilan. Halusimme että nimet sopivat yhteen teemoiltaan ja eräs ystäväni ehdotti Attilaa. Niinpä meillä on sitten kaksi sotapäällikköä, Hannibal ja Attila¹⁸.

Systeeminimeksi olen luokitellut myös *Hiskin* ja toisaalla *Mussen*. Hiskin omistaja toteaa nimen kulkeneen suvussa. Vastauksesta ei käy ilmi, onko nimi käytössä vain kissoilla, yleisemmin eläimillä vai onko se poimittu ihmissuvun puolelta. Myös Musse on nimetty vastaavanlaisen systeemin mukaan: nimi on perheessä perinteinen nimi.

3.7.4 Muut systeemit

Yksi tapa linkittää lemmikkien nimet yhteen on antaa kaikille lemmikeille henkilönnimet. Näin on nimetty *Iris*-kissa, jonka koko nimi on *Iris Unelma Olivia Kissavaara*. Kissanomistaja, joka on antanut lemmikeilleen nimet *Henrietta Heinähattu* eli kotoisammin *Henni* ja *Vilhelmiina Vilttitossu* eli *Vilma*, kuvailee nimien taustalta löytyvää systeemiä näin:

Halusin kissalle "etu- ja sukunimen", kutsumanimeksi etunimestä muotoutuneen lyhennyksen. Sisarensa kanssa Hennillä yhteenrimmaavat nimet, sisar Vilhelmiina Vilttitossu.

Omanlainen ja sangen erikoinen nimeämissysteemi löytyy *Ilpo*-nimen taustalta:

Ilpo on peräisin kaverilta. Ja aluksi oli tarkoitus ottaa pentueesta vain yksi tyttökissa mutta lopulta minulle tulikin kaksi poikaa. Ja tytölle oli tarkoitus antaa sama Ilpo nimi, koska Ilpon äiti oli nimeltään Kyösti. Kyöstin äiti taas oli Topi. Tarkoitus oli siis seurata perinnettä ja "erehtyä" sukupuolesta.

Systeemin käyttäminen perheissä, joissa on useampia kissoja, on suosittua ja kertoo mielestäni myös nimeämisperusteen onnistuneisuudesta. Kun nimenantaja käyttää samantyyppistä perustetta valitessaan nimeä paitsi ensimmäiselle myös seuraavalle kissalle, nimeämisperuste on toimiva ja nimenantajaa kaikin puolin miellyttävä. Voikin todeta, että kun kissat ovat saaneet systeemiin perustuvan henkilönnimen, taustalla ovat kaikkein toimivimmat ja onnistuneimmat nimenantoperusteet.

¹⁸ VRK:n mukaan molempia nimiä, *Hannibal* ja *Attila*, on annettu henkilöille. Hannibaliksi nimettyjä on kuitenkin vain 14, kun taas Attila-nimisiä henkilöitä löytyy 145 (tilanne 7.7.2008).

3.8 Muut perusteet

Nimen antaminen kissalle on hyvin moninaista ja nimenvaihtoa voidaan perustella monella eri tavalla. Samoin nimeämisperusteiden luokittelussa on vaihtelua – myös siinä, mitä muilla perusteilla tarkoitetaan. Itse olen ryhmitellyt muiksi nimeämisperusteiksi nimen sopivuuden kissalle, nimenannon paikan tai sijainnin mukaan, nimen taustalla olevan nimi-vääntelyn ja sanaleikit sekä hämäret perusteet eli ”nimi vain tuli jostain” -tyyliset vastaukset. Tällä tavoin kissoille annettuja henkilönnimiä on perusteltu 56/733 kertaa (7,6 % kaikista nimenantoperusteista).

3.8.1 Nimen sopivuus kissalle

Osa vastaajista kertoo nimen sopivan kissalle luonnehtimatta sopivuutta sen enempää. Nimen sopivuutta ei perustella esimerkiksi kissan ulkonäöllä tai nimen miellyttävyydellä. Tyypillistä perusteluille on se, että nimen sopivuus kissalle mainitaan muiden perusteiden yhteydessä ja varsinkin muiden perusteiden jälkeen. Aivan kuin nimenantaja antaisi sillä lopullisen hyväksynnän nimelle. Esimerkkinä on *Lasse*-nimi:

Kissa on löytökissa Sulvalta eli halusin sille siksi ruotsinkieleen sopivan nimen. Lasse on muutenkin sympaattinen nimi ja tuntui sopivan tälle kissalle heti.

Lasse-nimeä perustellaan ensiksi kissan löytöpaikalla ja nimen oli sovittava ruotsin kieleen. Sen jälkeen nimeä kuvaillaan sympaattiseksi eli se liittyy omistajan mieltymyksiin. Lopuksi nimenvaihtoa perustellaan nimen sopivuudella kissalle.

Muita nimenkantajalle sopivina niminä mainitaan muun muassa *Elmo, Iines, Martti, Romeo, Samu, Sissi, Terho, Tuisku* ja *Vera*.

3.8.2 Paikka, sijainti

Kun valintaperusteissa mainitaan paikka tai sijainti, nimi voi kummuta kadunnimestä, yleensä maaseudusta tai vaikkapa valtion nimestä. Yhteistä paikoille on se, että ne liittyvät kissan pentuaikaan tai aiempaan kotiin.

Alli < Oli saanut nimensä kadun nimestä, jossa silloinen koti sijaitsi Turussa: Allinkuja.

Elli < Kun kasvattajalla oli tiedossa, että kissa muuttaa Joensuun seudulle, sai kissa nimekseen Elli Joensuun Ellin mukaan.

Martta < On juuri sopiva nimi maalla asuvalle kissalle, joka oli ensimmäiset kaksi vuotta navettakissana.

Olga < On Mari Monnon kissaperheestä, ja sen mummo on kotoisin Venäjältä. Siksi venäläinen nimi.

3.8.3 Nimivääntelyt, sanaleikit

Nimivääntelyllä tarkoitan nimen muokkaamista kissalle mietitystä mutta ei vielä annettusta nimestä. Kutsumanimi ei siis ole lähtöisin kissalle jo annettusta nimestä, vaan vastauksessa nimenantaja kertoo aiemmin harkituista mahdollisista nimistä, joita syystä tai toisesta ei annetakaan lemmikille. Syynä voi olla muiden kissojen nimet tai nimenantajalle merkityksellinen asia. Koska näissä vastauksissa aiemmin harkittu nimi on otettu esille, mielestäni nimenantaja on pitänyt sitä merkittävänä seikkana nimivalinnassa. Tämän vuoksi olen sijoittanut tällaiset perusteet omaksi ryhmäkseen. (Kutsumanimiä, joiden lähtökohtana on kissalle aiemmin annettu nimi, kuten rotukissoilla rekisterinimi tai kotikissoilla aiemmassa kodissa annettu nimi tai saman omistajan aiemmin antama nimi, olen käsitellyt alkaen s. 40.)

Aiemmin harkitusta nimestä kummunneita kutsumanimiä ovat muun muassa *Ainu* ja *Niki*:

Ainu < Ensimmäin ajattelin Ainoa, josta sitten tulikin Ainu.

Niki < Mietin todella pitkään erilaisia nimiä ja valitsin nimen, joka sointuu omassa suussani kivoimmalta. Ensimmäin piti olla Nikita mutta tulin siihen tulokseen, että vähän liian pitkä nimi. Joten lyheni Nikiin.

Sopiva kutsumanimi voi löytyä myös muiden kissojen nimistä tai muille eläimille mietityistä tai ehdotetuista nimistä, kuten seuraavissa tapauksissa:

Aada < Aada-kutsumanimi tuli kauneimman punaisen tyttö- (Amanda) ja poika- (Aapo) somalin mukaan. Aadahan on itse punainen somali, nimi muokattiin näistä kahdesta nimestä.

Nea < Kutsumanimi oli jo valmiina. Olin ehdottanut eräälle nimettömälle koiralle (koiran omistajalle) nimeä Dulcinea. Valitettavasti ehdotus ei mennyt läpi. Dulcineasta lyheni nimi Nea. Ajattelin, että minulle se kelpaa ja joskus voin antaa sen nimen kissalleni. Vuonna 1992 en tiennyt olevankaan Nea-nimisiä ihmisiä, kunnes nimi oli jo käytössä kissallani. Sitten niitä alkoi pulpahtella sieltä sun täältä ja mm. eräs tv-kuuluttaja taisi olla Nea.

Sanaleikkeinä pidän muun muassa seuraavia esimerkkejä, joissa kutsumanimi on lähtöisin kuuluisista etu-sukunimiyhdistelmistä:

Rudolf < Perheen sukunimi on Koivu. Lapselle ei voinut laittaa nimeksi Rudolf Koivu, vaikka siitä nimestä pidinkin, mutta kissalle sen voi. Sitä paitsi Rudolf tykkäsi pentuna erityisesti leikkiä kynillä.

Edith < Kasvattajan antamassa nimessä oli tuo Piaf (Zhangaran Piaf G.P.European); se oli siis selvä Edith Piaf.

3.8.4 Hämärät perusteet

Aina lemmikin nimen valitseminen ja siihen johtaneet syyt ja perustelut eivät ole tiedossa, eivät edes nimenantajalla itsellään. Tällöin nimi ”vain tuli mieleen” tai se ”tuli vain jostain”. Laine nimittää perustelemattomia nimiä valintaperusteiltaan semanttisesti tyhjiksi nimiksi. Samalla hän viittaa hevosen nimiä tutkineeseen Kalskeeseen, jonka mukaan semanttisesti tyhjiä ovat nimet, jotka eivät merkitse mitään ja niiden semanttinen tausta on hämärä, mutta suurin osa nimeäjistä mieltää nimet kuitenkin hevosennimiksi (Kalske 1994: 90–91).

Laineen (1997: 51) mukaan valintaperusteiltaan semanttisesti tyhjiä nimien taustaa ei muisteta tai nimeä ei vain osata perustella – ei edes sen miellyttävyydellä. Jos nimen perustelua ei tiedetä, yleensä nimen on antanut joku muu kuin kissan nykyinen omistaja. Vaikka olen jättänyt oman tutkimukseni ulkopuolelle nimet, jotka on antanut joku muu kuin vastaaja eikä hän tiedä nimeämisperusteita, löytyy aineistostani nimiä, jotka ovat ”vain tulleet jostain”. Aineistossani on myös kutsumanimiä, joita perustellaan ainoastaan sillä, että kissa näyttää nimeltään. Vaikka tällaiset perustelut voivat vaikuttaa varsinkin ulkopuolisen silmissä hämäriltä, olen sijoittanut tällaiset perustelut kissan ulkonäöstä lähtöisin oleviin perusteluihin (s. 33). Laineen aineiston semanttisesti tyhjiä nimistä yli puolet on henkilönnimiä (Laine 1997: 52).

Seuraavat aineistostani poimitut esimerkit havainnollistavat sitä, miten nimi ”vain tulee jostain”:

Elmeri < Käytiin näyttämässä uutta perheenjäsentä äidille ja matkalla kotiin, joku katsoi kissaa takapenkillä ja sanoi, että Elmeri se on.

Helmi < Pälkähti vain mieleen ja ei sitä enää voinut muuttaa.

Luka < Se vain tuli jostain.

Miina < Toimme kissan kotiin ja mieheni ja minä leikimme sen kanssa lattialla ja mietimme sopivaa nimeä. Kumpikin heitteli muutamia nimiä, jotka eivät aivan natsanneet, kunnes minä keksin Miina-nimen.

Minttu < Kissan nimi tuli vaan sen enempää miettimättä.

Riina < En oikein tiedä, siitä vaan tuli Riina.

Tällä tavoin perustelemattomia nimiä kissoille on annettu verraten vähän. Se kertoo osaltaan siitä, miten lemmikille annettu henkilönnimi ei yleensä ”tule vain jostain”, vaan sitä on mietitty ja pohdittu. Ja löytyyhän monen nimen taustalta useampiakin perusteluita.

4 Suosituimmat henkilönnimet kissojen kutsumaniminä

Tässä luvussa perehdyn tarkemmin suosituimpiin kissoille annettuihin henkilönnimiin. Suositulla nimellä tarkoitan nimeä, jolla on vähintään kolme nimenkantajaa. Aineistostani löytyy 51 erilaista nimeä, joita on annettu vähintään kolmelle kissalle. Ensiksi selvittelen tyttöjen ja poikien nimien sekä kalenterinimien osuutta. Tarkastelen myös nimien alkufoneemeja ja tavujen määrää. Tämän jälkeen vertaan suosituimpia kissojen henkilönnimiä suosituimpiin lapsille annettuihin nimiin ja lopuksi luon katsauksen vuoden 2010 nimipäiväkalenterista löytyviin uusiin nimiin ja niiden suosioon kissojen kutsumaniminä.

4.1 Suosituimmat henkilönnimet ja niiden piirteitä

Kissanomistajat suosivat kutsumanimiä valitessaan henkilönnimiä: aineistoni 51 eniten annetun nimen joukossa on 34 erilaista henkilönnimeä eli yli puolet (66,67 %) on henkilönnimiä.

nimiä¹⁹ (ks. henkilönimen määritelmä s. 6). Tyttökissoja nimetään poikakissoja useammin suosituilla henkilönnimellä, sillä 34 nimestä 22 on tyttöjen nimiä (64,71 %) ja 12 poikien nimiä (35,29 %). Suurin osa henkilönnimistä löytyy vuoden 2008 nimipäiväkalenterista: kalenterinimiä on 26 eli 76,47 % suosituimmista henkilönnimistä. Kissoille annetuista kaikista henkilönnimistä kalenterinimien osuus on 64 %, joten kalenterinimiä on jonkin verran enemmän kaikkein suosituimmista henkilönnimissä. Suurin osa nimipäiväkalenterin ulkopuolelle jäävistä nimistä on suomalaisten keskuudessa harvinaisia nimiä. VRK:n mukaan esimerkiksi nimillä *Sissi*, *Romeo*, *Elvis* ja *Osku* on kullakin alle 400 nimenkantajaa.

Kaikkein suosituin kissoille annettu henkilönnimi on *Mimmi*, jolla on aineistossani kahdeksan nimenkantajaa, ja *Sissi*-nimen on saanut kuusi kissaa. Viittä kissaa kutsutaan *Siiriksi* ja saman verran on myös *Viliksi* nimettyjä kissoja. Taulukkoon 2 (s. 79) olen merkinnyt nimenkantajien määrät ja lisäksi ilmoittanut, esiintyykö nimi nimipäiväkalenterissa.

Vaikka suosituimpien henkilönnimien aineistoni onkin kovin suppea, vain 34 nimeä, olen tarkastellut näiden nimien alkufoneemeja ja tavujen määrää. Kissanimien äännteellisiä piirteitä tutkineen Sarkkisen (1997: 38–40) mukaan suosituimmat sananalkuiset foneemit ovat *m*, *s*, *p*, *n*, *t* ja *v*. Myös kissoille annetuissa suosituimmista henkilönnimissä *m*, *s* ja *p* ovat suosittuja alkufoneemeja. Suosituimpien henkilönnimien joukossa on myös useita nimiä, jotka alkavat *l*-foneemilla, joka ei ole yhtä yleinen ylipäätään kissanimissä. Suosituimmat henkilönnimet alkavat useimmin foneemilla *s*. Sarkkinen on omasta aineistostaan huomannut, että varsinkin *s*-alkuisissa kissanimissä on paljon henkilönnimiä. *m*-foneemin suosiota kissanimien alussa Sarkkinen selittää tyypillisten kissanimien runsaudella. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Miiru*, *Miisu*, *Mirri*, *Misu* ja *Miuku*, joilla kaikilla omassakin aineistossani on useampia kantajia. Voikin pohtia sitä, vaikuttaako perinteisille kissanimille tyypillinen alkufoneemi-*m* myös kissoille valittuihin henkilönnimiin. Esiintyyhän samainen foneemi usein myös kissoille annettujen henkilönnimien alussa. *m*-foneemi nimen alussa voi osaltaan selittää myös aineistoni yleisimmän henkilönnimen, *Mimmin*, kannatusta. Nimeä ei välttämättä hahmota henkilönnimeksi samalla tavalla kuin suomalaisten keskuudessa yleisempiä nimiä, kuten *Ellin*, *Milla* ja *Viivi*. Suosituimpien henkilönnimien perusteella kissanomistajat suosivat lyhyehköjä nimiä: kaksitavuisia nimiä on 32

¹⁹ Kutsumanimien joukossa on nimiä, jotka eivät ole luokitteluni mukaan henkilönnimiä. Eniten nimenkantajia on nimillä *Viiru* (8), *Mirri* (6), *Misu* (6), *Pörrö* (4), *Simba* (4), *Katti* (3), *Miiru* (3), *Mörkö* (3), *Nasu* (3), *Nessu* (3), *Nipsu* (3), *Piki* (3), *Porkkana* (3), *Pupu* (3), *Pörri* (3), *Rontti* (3) ja *Wagner* (3).

Taulukko 2. Suosituimmat kalenteri- ja henkilönnimet kissojen kutsumaniminä

KPL	NIMI	KALENTERI
8	Mimmi	X
6	Sissi	
5	Siiri	X
5	Vili	X
4	Elli	X
4	Iines	X
4	Lilli	X
4	Olga	X
4	Pipsa	
4	Romeo	
4	Roope	X
4	Santtu	X
4	Sini	X
4	Viivi	X
4	Vilma	X
3	Aada	X
3	Amanda	X
3	Elmo	X
3	Elvis	
3	Helmi	X
3	Kukka	X
3	Leevi	X
3	Lumi	
3	Luna	
3	Martta	X
3	Mikko	X
3	Milla	X
3	Osku	
3	Otto	X
3	Paavo	X
3	Peppi	
3	Pilvi	X
3	Riina	X
3	Sulo	X

eli 94,12 %. Muissa suosituimmissa henkilönnimissä on kolme tavua. Myös Sarkkisen (1997: 44) aineiston nimistä suurin osa (85,3 %) on kaksitavuisia, mutta niiden osuus on siis kuitenkin pienempi kuin suosituimmissa henkilönnimissä. Pienen aineistoni perusteella voi sanoa, että vaikka kaikkein suosituin henkilönnimi kissoilla on *Mimmi*, tyypillinen kissan kutsumanimenä toimiva henkilönnimi alkaa *s*-foneemilla ja on kaksitavuinen. Esimerkkeinä ovat eniten annettujen nimien kärkipäästä löytyvät *Sissi* ja *Siiri*.

4.2 Vertailua suosituimpiin lastennimiin

Kissoille annettuja suosituimpia henkilönnimiä on aineistossani 34 erilaista ja niillä on 125 nimenkantajaa. Seuraavaksi vertailen suosituimpia kissoille annettuja henkilönnimiä suosituimpiin lapsille annettuihin ensimmäisiin etunimiin. Aineistoni on suppea, joten kovin kattavia johtopäätöksiä en pysty tekemään. Tulokset antavat kuitenkin jonkinlaista osviittaa siitä, miten samanlaisia tai erilaisia ovat kissanomistajien ja lasten vanhempien nimimieltymykset.

Suosituksen henkilönnimen saaneista kissoista suurin osa, 72 %, on nimetty 2000-luvulla. 1990-luvulla nimensä on saanut 19,2 % kissoista ja muutamalle kissalle on annettu nimi 1980-luvulla. Kahdeksan kissan kohdalla nimenantovuodesta ei ole tietoa. Kyselylomakkeessa tiedustelin kissan ikää ja sitä, milloin kissa sai nimensä. Kissan ikää kysyin erikseen siksi, että yleensä kissa nimetään syntyessään tai ensimmäisten viikkojen aikana. Jos nimenantoaika ei kuitenkaan käynyt vastauksesta ilmi ja vastaaja oli jättänyt yhteystietonsa, otin häneen yhteyttä.

Väestörekisterikeskus kokoaa ja julkaisee vuosittain suosituimmat suomenkielisten ja ruotsinkielisten lasten etunimet. VRK:n internetsivuilta (www.vrk.fi) löytyvät tilastot vuosina 2003–2007 syntyneiden lasten 50 suosituimmasta etunimestä ja ensimmäisestä etunimestä. Koska tarvitsin vertailua varten nimilistoja myös aiemmilta vuosilta, olin yhteydessä Väestörekisterikeskukseen. Käytössäni on VRK:n työtäni varten kokoamia tilastoja 50 suosituimmasta tytöille ja pojille annetuista ensimmäisistä etunimistä. Käyttökelpoisimmiksi osoittautuivat nimilistat, jotka ovat ajanjaksoilta 1990–1999 ja 2000–2007.

Kissojen suosituimmista henkilönnimistä selvä vähemmistö on ollut suosiossa myös lapsilla: 34 kissalle annetusta nimestä 12 nimeä (35,29 %) sijoittuu 1990- tai 2000-luvulla 50 suosituimman tytönnimen tai pojannimen joukkoon. Kymmenen suosituimman kissalle annetun henkilönnimen joukosta ei löydy yhtään 1990-luvulla suosittua lastennimeä ja vain yksi 2000-luvulla lapsille annettu suosikkinimi, *Siiri*.

Lapsille 1990-luvulla eniten annettujen nimien listalta löytyvät kissoillakin suosittu nimet (nimenkantajien määrä suluisissa) *Vilma* (4), *Mikko* (3), *Milla* (3) ja *Otto* (3). Kissanomistajia *Vilma*-nimi on miellyttänyt myös 2000-luvulla, sillä puolet nimenkantajista on saanut nimensä tällä vuosituhannella. Nimen kannatus on jatkunut myös lasten vanhempien

keskuudessa: *Vilma* on nyt suosituimpi nimi kuin viime vuosikymmenellä. 1990-luvulla usein annettu lastennimi *Mikko* on suosituimpien joukossa myös kissojen keskuudessa. Aineistostani löytyvät nimenkantajat ovat saaneet nimensä 1980-luvulla ja 1990-luvulla. Tämän vuosituhannen listoilla ei *Mikko*-nimeä näy lastennimissä eikä sitä ole annettu kissoillekaan. *Milla* on ollut suosittu nimi lapsille 1990-luvulla ja se on kasvattanut suosiotaan 2000-luvulla. Aineistoni kaikki *Millaksi* nimetyt kissat ovat saaneet nimensä tällä vuosituhanhannella. *Milla*-nimen tavoin myös *Otto* on ollut suosiossa lastennimenä kummallakin vuosikymmenellä. Ne nelijalkaiset nimenkantajat, joiden nimeämisvuosi on tiedossa, ovat saaneet *Otto*-nimen 1980- ja 1990-luvuilla.

Kissanomistajat antavat lemmikeilleen enemmän tällä vuosituhanhannella suosiossa olevia kuin 1990-luvulla suosittuja lastennimiä. Sekä kissoille että lapsille on annettu usein nimiä *Siiri* (5), *Viivi* (4), *Vilma* (4), *Aada* (3), *Amanda* (3), *Helmi* (3), *Leevi* (3), *Milla* (3) ja *Otto* (3). Näistä *Vilma*, *Milla* ja *Otto* ovat tuttuja nimiä myös 1990-luvun lasten suosikkinimien listoilta – ja niiden suosioista kissoilla olenkin juuri edellä kertonut. 1990-luvulla *Siiri* ei yltänyt vielä 50 annetuimman tytönnimen joukkoon, mutta 2000-luvulla siitä on tullut hyvin suosittu nimi (7. suosituin tytöille annettu nimi). Sen on saanut nimekseen aineistossani viisi kissaa, kolme 2000-luvulla ja kaksi 1990-luvulla. Tällä vuosituhanhannella monelle tyttölapselle on annettu myös nimet *Viivi* (sijalla 12) ja *Aada* (sijalla 13). Kaikki ne *Viivi*- ja *Aada*-nimiset kissat, joiden nimenantovuosi on tiedossani, ovat saaneet nimensä 2000-luvulla. Myös *Amandaksi* nimetyt kissat ovat tällä vuosituhanhannella nimettyjä ja nimi yltää juuri ja juuri 50 annetuimman tytönnimen joukkoon (sijalla 49). Tällä vuosituhanhannella 24. suosituin tytönnimi *Helmi* on miellyttänyt kissanomistajia sekä 2000-luvulla että 1990-luvulla. Nykyään hyvin suosittu pojannimi *Leevi* (sijalla 6) näyttää aineistoni perusteella menettäneen kannatusta kissannimenä: kaksi kolmesta *Leevi*-nimisestä kissasta on saanut nimensä jo 1990-luvulla. Nimenkantajien määrästä voi lisäksi päätellä, että nimi *Leevi* ei yleensä ole kaikkein suosituimpien kissoille annettujen henkilönnimien joukossa (vrt. esimerkiksi *Mimmi*, jolla on 8 nimenkantajaa). Tämän vuosituhannen suosikkinimet ovat siis miellyttäneet kissanomistajia sekä tällä että viime vuosikymmenellä: niitä nimiä, jotka löytyvät ainoastaan 2000-luvun suosituimpien lastennimien joukosta, on annettu yhtä paljon 1990-luvulla kuin 2000-luvulla.

Suurin osa kissoille eniten annetuista henkilönnimistä jää 50 suosituimman tytön- ja pojannimien ulkopuolelle. Nämä nimet ovat *Mimmi, Sissi, Vili, Elli, Iines, Lilli, Olga, Pipsa, Romeo, Elmo, Elvis, Kukka, Lumi, Luna, Martta, Osku, Paavo, Peppi, Pilvi, Riina* ja *Sulo*. Vaikka nimet ovat miellyttäneet monia kissanomistajia, useimmat niistä ovat melko harvinaisia ihmisten keskuudessa. Tällaisia nimiä voikin kutsua tyypillisiksi kissoille annetuiksi henkilönnimiksi, jotka eivät mahdollisesti koskaan saavuta suurta suosiota lastenniminä.

Kissojen kutsumanimien yhteyksiä suosituimpiin henkilönnimiin on tutkinut myös Laine, joka vertasi omia nimilistojaan Eero Kiviniemen muotininimilistoihin. Laine on huomannut, että 1980-luvun kissoille annetut nimet ennakoivat ihmisten tulevaa nimimuotia. Lisäksi hänen mukaansa varsinkin 1990-luvulla annetut kissannimet noudattavat ihmisten henkilönnimimuotia. Laineen vertailu kuitenkin eroaa jonkin verran omastani. Hän tarkastelee kaikkia aineistosta löytyviä kissoille annettuja henkilönnimiä, siis myös ainutkertaisia nimiä. Lisäksi hän ei laske eri tavoin kirjoitettuja nimiasuja eri nimiksi ja näin esimerkiksi nimen *Nelli* suosiota kasvattavat aineistossa esiintyvät *Nelly*-nimet. Myös Laineen käytössä olevat lasten muotininimilistat vaihtelevat laajuudeltaan: 1970- ja 1980-lukujen tilastot sisältävät 40 suosituinta nimeä, kun taas 1990-luvulla annettuja kissannimiä hän vertailee 110 suosituimman henkilönnimen listaan. Kuten Laine itsekin huomauttaa, tämä saattaa vaikuttaa siihen, että 1990-luvulla annetuissa kissojennimissä ja lastennimissä on useita samoja nimiä. (Laine 1997: 59–63.)

Kissanomistajat ovat löytäneet nimiä monista lähteistä, joihin kuuluvat myös nimipäiväkalenterit. Henkilönnimiä sisältävän almanakan lisäksi tarjolla on erilaisia kissojen nimipäiväkalentereita. Näistä Marianne Blomqvistin ja Ylva Davidsonin kalenteri on ilmestynyt vuodesta 1996 lähtien²⁰ ja sen mainostetaan sisältävän kissojen viralliset nimipäivät.²¹ Osa aineistoni suosituista henkilönnimistä on mukana seuraavassa uusissa nimiä sisältävässä yliopiston nimipäiväkalenterissa. Nimipäiväkalenteri uudistetaan viiden vuoden välein ja seuraavan kerran uusia tai uudelleen kalenteriin tulevia nimiä löytyy vuoden 2010 kalenterista. Ennakkotietoja näistä nimistä annettiin syyskuussa 2008, jolloin julkaistiin ka-

²⁰ Lähteenä Ajaston kalenteritoimituksen kustannustoimittaja Riitta Maukoselta saatu sähköpostiviesti 7.1.2009.

²¹ Laine (1997: 57–59) on vertaillut aineistonsa kissannimiä ja vuoden 1996 kissojen nimipäiväkalenterin nimiä.

lenterin uudet nimet. Suomalaisia uusia nimiä on 39 ja suomenruotsalaisten nimien määrä kasvoi 21 nimellä. Näillä nimillä on Suomessa yhteensä 50 000 nimenkantajaa. (Yliopiston almanakkatoimisto.) Uusista kalenterinimistä 14 nimeä on annettu kissoille. Suosituimmat nimet ovat *Fanni, Lumi, Mette, Peppi, Max, Niki* ja *Luna*, joilla kaikilla on aineistossani vähintään kaksi nimenkantajaa. Kaiken kaikkiaan 24 kissalla on nimi, joka on uutena nimenä vuoden 2010 nimipäiväkalenterissa. Vain viidelle kissalle on annettu uuteen nimipäiväkalenteriin hyväksytyt pojannimi. Tyttökissojen omistajat ovat siis osanneet valita selvästi useammin uuden kalenterinimen ja nimen, joka on hyvin suosittu lapsille annettuna nimenä.

5 Päätäntö

Kun lemmikkieläimelle valitaan ja annetaan nimi, yksilöimisen lisäksi lemmikki usein myös inhimillistetään – varsinkin, kun se saa henkilönnimen.

Työni tavoitteena oli ensinnäkin selvittää henkilönnimien suosiota kissojen kutsumaniminä. Kissanomistajat näyttävät suosivan henkilönnimiä: aineistoni 890 kissan kutsumanimistä puolet (49,8 %) on henkilönnimiä eli nimiä, jotka on Väestörekisterikeskuksen nimipalvelun mukaan annettu vähintään 50 suomalaiselle. Henkilönnimistä yli puolet (64 %) on kalenterinimiä eli ne löytyvät nimipäiväkalenterista. Henkilönnimen ja myös kalenterinimen saa hieman useammin tyttökissa kuin poikakissa. Kissoja on nimetty myös muilla henkilönnimillä, kuten sukunimillä ja nimihausta löytymättömillä, tyypillisesti ulkomaisilla henkilönnimillä. Nämä nimet jäivät kuitenkin tutkimukseni ulkopuolelle. Edustusnimiksi luokittelin kotikissoille annetut useimmin kaksi- tai kolmeosaiset nimet, jotka eivät ole kutsumanimiä mutta eivät lempinimiäkään. Edustusnimiä käytetään lähinnä virallisissa tilanteissa, kuten eläinlääkäriässä, tai kun lemmikkiä komennetaan tai torutaan.

Tutkimukseni pääpaino on perusteissa, joilla kissalle valitaan kutsumanimeksi juuri henkilönnimi. Nimenantoperusteita tarkastellessa keskityin kutsumaniminä toimiviin henkilönnimiin, jotka ovat yksiosaisia ja joiden valintaperusteet ovat selvillä. Aineistossani tällaisia nimiä on 382 nimenkantajalla, joista hieman yli puolet (56,5 %) on tyttökissoja. Kaiken kaikkiaan nimeämisperusteita on 733 ja jaoin ne kahdeksaan pääluokkaan. Yleisimmin

henkilönimen perusteena on nimenantajan mieltymys: kolmannes (32,1 %) kaikista perusteluista kumpuaa nimen miellyttävyydestä, kuten kauneudesta, sievyydestä, harvinaisuudesta, suomalaisuudesta, käytännöllisyydestä tai samankaltaisuudesta toisen kissan nimen kanssa. Esimerkiksi nimen *Alexander* valintaa on perusteltu nimen kauneudella ja harvinaisuudella, kissa on saanut nimen *Paavo* nimen suomalaisuuden takia ja *Lita*-nimessä lemmikinomistajaa on miellyttänyt sen helppous. Kissanomistajat valitsevat suhteellisen usein lemmikeilleen kutsumanimeksi henkilönimen, joka perustuu nimenkantajan ominaisuuksiin (21,6 % perusteista). Suurin osa tähän luokkaan kuuluvista perusteluista viittaa kissan ulkonäköön, luonteeseen, olemukseen tai käyttäytymiseen. Esimerkiksi *Kaneli* on annettu kissan värin mukaan, *Sulo*-nimen taustalla on nimenkantajan suloisuus ja nimi *Lyyli* on lähtöisin kissan lyllertävästä kävelytyylistä. Harvemmin kutsumanimenä toimivan henkilönimen taustalla on esikuva (12,4 %), ja selvästi vähemmän nimen valitsemiseen ovat vaikuttaneet nimisysteemi, kissan aiempi tai toinen nimi, tietyt äänteet tai tapahtuma. Näillä kullakin pääluokalla on alle 10 % kaikista perustemaininnoista samoin kuin muilla perusteilla, joilla tarkoitan muun muassa nimen sopivuutta kissalle perustelematta sitä sen tarkemmin, nimenantoa paikan tai sijainnin mukaan ja tapauksia, joissa ”nimi tuli vain jostain”. Tavallisimmin henkilönnimiä perustellaan kahdella tai useammalla perusteella. Nimenantamista kissalle voi syystäkin kuvailla hyvin moninaiseksi. Aineistoni perusteella voi kuitenkin sanoa, että kun kissa saa kutsumanimeksi henkilönimen, siinä yhdistyvät usein nimenantajan mieltymykset ja kissan ominaisuudet.

Työni lopuksi perehdyin kissoille eniten annettuihin henkilönnimiin ja niiden ominaisuuksiin. Aineistossani vähintään kolme nimenkantajaa saaneista kutsumanimistä yli puolet (66,7 %) on henkilönnimiä. Kissojen keskuudessa suosituista henkilönnimistä kolme neljäsosaa löytyy vuoden 2008 nimipäiväkalenterista ja suurin osa henkilönnimistä on tyttöjen nimiä, kuten *Mimmi*, *Siiri*, *Elli* ja *Iines*. Suosituimpien henkilönnimien perusteella kissanomistajia miellyttävät kaksitavuiset nimet, jotka alkavat foneemeilla *s*, *m*, *l* ja *p*. Vertailu kissoille ja lapsille eniten annettuja ensimmäisten etunimien välillä osoitti, että kissat saavat harvemmin samanaikaisesti lapsilla suosittuja nimiä: kissoilla suosion saaneista henkilönnimistä noin kolmannes (35,3 %) löytyy 50 suosituimman tytön- tai pojannimen joukosta. Ne nimet, joita on annettu paljon sekä kissoille että lapsille, ovat enimmäkseen tämän vuosituhannen lasten suosikkinimiä. Kissoille niitä on annettu sekä 2000-luvulla että 1990-

luvulla. Suurin osa suosituista kissojen henkilönnimistä jää kuitenkin 50 eniten annetun tytön- ja pojannimen ulkopuolelle ja nämä nimet ovat – ja todennäköisesti tulevat olemaan – melko harvinaisia ihmisten keskuudessa. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Elvis*, *Kukka*, *Pipsa* ja *Romeo*. Tein myös lyhyen katsauksen vuoden 2010 nimipäiväkalenterin uusiin tai uudelleen kalenteriin otettaviin nimiin. Aineistossani on 14 erilaista nimeä, jotka ovat tulevia kalenterinimiä. Tyttökissoille on annettu poikakissoja selvästi useammin nimi, joka löytyy vuoden päästä nimipäiväkalenterista, kuten nimet *Fanni*, *Mette* ja *Peppi*.

Aineistoni perusteella henkilönnimiin suhtaudutaan myönteisesti. Onhan niitä annettu kissoille hyvin usein. Huomionarvoista on se, että kaikki tässä työssä määrittelemäni henkilönnimet, esimerkiksi *Muusa*, *Poju* ja *Tähti*, eivät välttämättä hahmotu nimenantajien mielessä henkilönnimiksi. Toisaalta vastausten perusteella moni kissanomistaja on hyvin tietoinen vallitsevasta henkilönnimimuodista – ja on valinnut nimen lemmikilleen suosikkiniimet tavalla tai toisella huomioiden.

Kun tiedustelin vastaajilta vielä erikseen henkilönnimien sopivuutta kissoille, vastauksia tuli odotetusti puolesta ja vastaan. Kannattajat mainitsivat perusteluiksi muun muassa kissojen tärkeän aseman perheessä ja sen, että henkilönnimet ovat persoonallisempia kuin perinteiset kissannimet. Henkilönnimet hyväksyttiin myös tietyin ehdoin: kelvolliset nimet eivät ole kaikkein tavallisimpia henkilönnimiä, tuttavapiirissä ei ole samannimisiä henkilöitä ja nimen on sovittava kissan luonteeseen ja olemukseen. Ne, jotka eivät nimeäisi lemmikkiään henkilönnimellä, vetosivat esimerkiksi niiden persoonattomuuteen ja tylsyyteen tai siihen, että kissat ovat kissoja, joille on annettava kissamainen nimi. Joukossa oli myös niitä, jotka eivät olleet puolesta eivätkä vastaan, vaan henkilönnimien sopivuus riippuu niimestä tai kissasta tai ”en itse antaisi, mutta mikä ettei, ei nimi kissaakaan pahenna.”

Saamani kyselyvastaukset sisälsivät myös runsaasti kommentteja ja huomioita hyvistä ja huonoista kissannimistä sekä ylipäättään nimen antamisesta kissalle. Tässä työssä en pystynyt syventymään niihin tarkemmin. Uskon, että kissoille annettujen nimien koko kirjo, nimien käyttäminen ja kissanomistajien nimenantamiseen liittyvät näkemykset ja mielikuvat tarjoavat jatkossa tutkittavaa aiheesta kiinnostuneille. Mielenkiintoista olisi saada tietoa henkilönnimistä ja nimenvallinnasta myös muille lemmikkieläimille, kuten jrsijöille, linnuille ja terraarioeläimille.

Vaikka moni kissa on siis saanut kutsumanimeksi henkilönnimen, niitä ei ainakaan vielä mielletä tyypillisiksi kissanimiksi. Aika näyttää, millaisia henkilönnimiä kissanomistajat jatkossa suosivat. Hyvin todennäköisesti ne ovat silloinkin tarkkaan mietittyjä ja monin tavoin perusteltuja – löytyvätpä nimet sitten nimipäiväkalenterista, ovat suosittuja myös lapsilla tai kuuluvat harvinaisempien henkilönnimien joukkoon.

Lähteet

- AINIALA, TERHI – MINNA SAARELMA – PAULA SJÖBLOM 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ANTTILA, ELINA 1993: Koirien nimet ja nimeämistavat. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- ASPELIN, JOHAN REINHOLD 1886: Nautaeläinten nimistö. Uusi Suometar 90–91. 18.4.1886 ja 20.4.1886.
- BECKFORD, PETER 1847 [1781]: *Thoughts on hunting. In a series of familiar letters to a friend. A new edition*. London: Henry G. Bohn.
- BLOMQUIST, MARIANNE – DAVIDSON, YLVA 2007: Kissojen nimipäivät. Vantaa: Ajasto.
- BODSON, LILIANE 2000: Motivations for pet-keeping in Ancient Greece and Rome: a preliminary survey. Teoksessa Podberseck, Anthony L. & Paul, Elizabeth S. & Serpell, James A. (toim.) *Companion animal and us: exploring the relationship between people and pets* s. 27–41. Cambridge: Cambridge University Press.
- BRYANT, MARK 1995: *The cat name companion, facts and fables to help you name your feline*. New York: Carol Publishing Group.
- BUTLER, SAMUEL 1912: *The Note-Books of Samuel Butler*. London.
- DAVIS, JIM 1988: *Garfield book of cat names*. USA: Ballentine Books.
- ELIOT, T.S. 1959: Kissan nimi. Teoksessa Kirsi Kunnas (toim.) *Aarteiden kirja VII. Metsä, meri ja taivas*. s. 17. Suomentanut Kirsi Kunnas. Helsinki: WSOY.
- FRANKLIN, ADRIAN 1999: *Animals & modern cultures. A Sociology of human-animal relations in modernity*. London: Sage.
- FRATTINI, STÉPHANE 1998: *Lemmikkinä kissa, kissatietoa kaikille*. Suomentanut Ilkka Rekiaro. Helsinki: Kirjalito.

- GRIMM, HANNELORE 2007: *Kissanpentu tulee taloon*. Suomentanut Tanja Piirainen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Perhemediat Oy.
- HAKKARAINEN, SUSANNA 2002: Rottakissan ja tupakissan valinta, kasvatus ja kohtelu. Proseminaarityö. Helsingin yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitos.
- HONKANEN, ANITA 2001: Suomenhevosten kutsuma- ja lempinimistä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- HÄGGLUND, TOR-BJÖRN & VILJA 1980: Kissa – ihmissuhteen psykologiaa. Teoksessa Hägglund – Hakokorpi – Jumppanen – Tikkanen, *Meidän kissa* s. 119–146. Helsinki: Gummerus.
- KALSKE, MARJA 2005: *Suomessa syntyneiden hevosten nimistö*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 73. Turku.
- KALSKE, MARJA 1994: *Suomessa syntyneiden hevosten nimistö*. Lisensiaatintyö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- KIELITOIMISTON CD-ROM-SANAKIRJA 2008, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 149. Helsinki: Kielikone Oy.
- KIVINIEMI, EERO 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet: suomalaisten etunimet ja nimenvalinta*. Espoo: Weilin + Göös.
- KIVINIEMI, EERO 2006: *Suomalaisten etunimet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOKKO, LIISA 2003: *Koiran nimipäivä- ja tarinakirja*. 3., uudistettu painos. Helsinki: Teksti- ja koulutuspalvelu Kokko Ky.
- KUUKASJÄRVI, NEENA 1997: Suomenhevosten nimistä. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- KÖNÖNEN, RAILI 1996: Joensuun Eläinsuojeluyhdistyksen satavuotiskausi. Teoksessa Simonen, Jaana (toim.), *Minä, Musti ja Mansikki* s. 53–67. Pohjois-Karjalan museo.
- LAINEN, HEIDI 1997: Kissojen nimet ja nimeämisperusteet. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

- LEIBRING, KATHARINA 2000: *Sommargås och Stjärnberg. Studier i svenska nötkreatursnamn*. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi 69. Uppsala: Gustav Adolfs akademien för svenska folkkultur.
- LINFORD, JENNY 2006: *Cat names, over 1000 purrfect names*. London: Ryland Peters & Small.
- LINKE-GRÜN, GABRIELE – VANDERLIP, SHARON 2005: *1000 cat names from A to Z*. Barron's Educational Series, Inc.
- McCLURE, PETER 1981: Nicknames and petnames: Linguistic forms and social contexts. *Nomina* 5. s. 63–75.
- O'SULLIVAN, JOANNE 2008: *Calling all cats! Purrfect names for your fabulous feline*. New York/London: Lark Books. A Division of Sterling Publishing Co., Inc.
- OJANSUU, HEIKKI 1912: *Kotieläintemme suomenkielinen nimistö. Etupäässä maanviljelijäin tarpeeksi*. Helsinki: Kirjapaino-osakeyhtiö Sana.
- OTHÉN, JOHANNA 2007: Lisa och Linus, Lady och Lufsen, En studie av vårt samtida kynonomastikon. C-uppsats. Svenska språket/Nordiska språk C, Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet.
- PARTANEN, KATRIINA 2000: Kultapolu ja Saunapalvi – Hevosten lempinimet ja nimeämistavat. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- PASSOW, FAYE 2005: *Meow: the somewhat comprehensive book of cat names*. USA: Gibbs Smith.
- PATJAS, AULI 1996: Rakas eläinystäväni. Teoksessa Simonen, Jaana (toim.), *Minä, Musti ja Mansikki* s. 69–85. Pohjois-Karjalan museo.
- SARKKINEN, TARJA 1997: Kissan kutsumanimien äänteelliset piirteet ja nimeämisperusteet. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- SARMELA, MATTI 2002: Meritokratian eläinkuva. Teoksessa Ilomäki, Henni & Lauhakangas, Outi (toim.), *Eläin ihmisen mielenmaisemassa* s. 174–192. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- SERPELL, JAMES A. & PAUL, ELIZABETH S. 1994: Pets and the development of positive attitudes to animals. Teoksessa Manning, Aubrey & Serpell, James A: (toim.) *Animals and human society: Changing perspectives* s.127–144. London: Routledge.
- SEWELL, ANNA 1994 [1877]: *Uljas Musta: hevosen tarina [Black Beauty]*. Lyhentäen suomentanut Liisa Tuliniemi. 5., korjattu painos. Juva: WSOY.
- SOPANEN, OLLI-MATTI 1996: Perinteiset kotieläimet kulttuurimme osana. Teoksessa Simonen, Jaana (toim.), *Minä, Musti ja Mansikki* s. 7–29. Pohjois-Karjalan museo.
- SPADAFORI, GINA – PAUL D. PION 2000: *Kissat For Dummies*. Suomentanut Kari Schultz. Jyväskylä: Satku Press.
- SUURI KISSAKIRJA 1994: *Suuri Kissakirja 2*. Suomentanut Annikki Suni. Porvoo: WSOY.
- THOMAS, KEITH 1983: *Man and the natural world. A history of the modern sensibility*. New York: Pantheon Books.
- TUOMISTO, ANNA-STINA 1992: Koirien nimistä ja nimeämisestä. Sivulaudaturtyö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- TUOMIVAARA, SALLA 2003: Eläimet muuttuvassa yhteiskunnassa – Johdatus ihmisten ja eläinten välisten suhteiden sosiologiaan. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos.
- TUPPURAINEN, REETTA 2005: Kolmen polven Juhanit ja Kymppitonin Ninna. Etunimien valintaperusteet. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- VAATTOVAARA, HEIDI 1996: Suomen bokseri- ja rottweilerikennelnimet sekä kennelnimien nimenantoperusteet. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- VATANEN, OSMO 1993: Lakka Hillantytär ja Ursula – Pohjoiskarjalaisten karjantarkkailutilojen lehmännimistöä. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto. Suomen kieli ja kulttuuritieteet.
- VIITALA, TARJA 1995: Lehmännimiä Jämsässä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.

VILKUNA, KUSTAA 1976: *Etunimet*. Helsinki: Otava.

VILLIKKA, MINNA 1998: Suomenhevosten nimistä ja nimeämisperusteista. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopiston suomen kielen ja kulttuuritieteen laitos.

YLIOPISTON NIMIPÄIVÄALMANAKKA 2008 (2007), Helsinki: Otava.

Internet-lähteet

KOTIKISSAYHDISTYS: <http://www.kotikissa.org/yhdistys.html>, 29.11.2008.

PETSIE.FI: Suomen yleisimmät lemmikkien nimet 2008, www.ideawire.fi/fi/yleisimmat_lemmikkien_nimet_2008, 20.7.2008.

SUOMEN ELÄINSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO: Eläinsuojelua yli 100 vuoden takaa, http://www.sey.fi/sey/historian_havinaa, 12.10.2008.

SUOMEN KENNELLIITTO: Kennelliitto on suomalainen koira-alan asiantuntija, <http://www.kennelliitto.fi/FI/kennelliitto/etusivu.htm>, 12.10.2008.

SUOMEN KISSALIITTO: <http://www.kissaliitto.fi/kissaliitto.php>, 12.10.2008.

SUOMEN VALTAKUNNALLINEN KOTIKISSARENGAS: www.suvak.net, 29.11.2008.

YLIOPISTON ALMANAKKATOIMISTO: <http://almanakka.helsinki.fi> => Tiedotteet => Helsingin yliopisto ilahdutti 50 000 suomalaista, 23.9.2008.

Liite 1: Kyselylomake

MIAU - KYSYMYKSIÄ KISSANOMISTAJALLE

Tähän kyselyyn on koottu kissojen nimiin liittyviä kysymyksiä. Kysely on osa suomen kielen pro gradu -tutkielmaani. Hienoa, että olet mukana!

Jos et osaa vastata johonkin kysymykseen, siirry seuraavaan. Jos Sinulla on useampia kissoja, kirjoitathan jokaisen kissan tiedot omalle lomakkeelleen. Voit kirjoittaa vastaavat tiedot myös erilliselle paperille tai sähköpostiviestiin. Lähetä vastaus 31.3.2008 mennessä.

1. Kotikissan nimi/rotukissan rekisterinimi ja kutsumanimi:

---

2. Kissa on tyttökissa _____ poikakissa _____ (rastita oikea vaihtoehto)

3. Kissan ikä/milloin kissa sai nimen? _____

4. Miten valitsit nimen, jolla kutsut kissaa? Millaiset seikat vaikuttivat nimen valitsemiseen?

(Esim. kissan väri tai muu ulkonäköseikka; luonteenpiirre; syntymäaika, -paikka, -tilanne; muiden kissojen, eläinten nimet; nimen tavallisuus tai harvinaisuus tms.)

---

5. Millaisilla muilla nimillä kutsut ja muut kutsuvat kissaasi? Millaisia lempi- ja hellittelynimiä kissallasi on? Onko kissallasi ollut aiemmin muita nimiä?

---

6. Sopivatko Emma, Sirkka, Veeti tai Veikko tai yleensä henkilönnimet mielestäsi kissanimiksi? Voit myös perustella kantaasi.

---

7. Millainen on hyvä kissan nimi? Miksi?

---

8. Millainen on huono kissan nimi? Millaista nimeä et antaisi omalle kissallesi? Miksi?

Tähän loppuun voit halutessasi kirjoittaa nimesi ja yhteystietosi mahdollista kissanimiin liittyvää yhteydenottoa varten. Kerro myös haluatko kuulla lisää, kun tutkielma on valmis.

Kiitoksia & kehräyksiä vastauksestasi!

Terveisin,
Minna Keinänen

minna.keinanen@helsinki.fi

Nauriskaski 13 F 12

02340 Espoo

p. 0500 – 667 472

Liite 2: Aineisto

Ensimmäisessä sarakkeessa on kissan kutsumanimi. "VRK" ilmaisee, että kutsumanimi on henkilönnimi (Väestörekisterikeskuksen mukaan vähintään 50 nimenkantajaa). "K" osoittaa nimen olevan kalenterinimi eli se esiintyy nimipäiväkalenterissa. Nimenantoperusteet ("X") on merkitty työssä käyttämieni pääluokkien mukaisesti. Viimeisessä sarakkeessa on kissan virallinen nimi tai edustusnimi.

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTY-MYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	ÄÄN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Aada	VRK	K		X	X					X	Amea's Madame
Aada	VRK	K	X								Aada Pirkko
Aada	VRK	K	X	X							
Aatos	VRK	K	X X	X			X	X			Silkkihienon Ad Astra
Aatto	VRK	K	X X						X		Aatto Aatami Adolf
Aatu	VRK	K		X							
Ada	VRK	K					X				Nova Star Andromeda
Adriano											Mummeli Vipinho Adriano
Aimo-Kaisa											Zoom-Zoom Happy Eyes
Aino	VRK	K	X X								Piupaws Niobe
Ainu	VRK									X	
Aki	VRK	K	X X		X						
Akseli	VRK	K				X					
Aku	VRK	K									
Aku	VRK	K									Kharn-Ka Chavannes
Alex	VRK	K				X					
Alexander	VRK	K	X X							X	Kalicalanin Halti Tuiskupää
Alli	VRK	K								X	
Allu											Veera Amalia Mokomainen
Alma	VRK	K		X					X		
Amanda	VRK	K									
Amanda	VRK	K									
Amanda	VRK	K	X								Tiridoll's Dazzling Candy
Ansa	VRK	K			X						
Ansa	VRK	K			X						
Ansku											Sydänyön Basecamper
Apollo											
Arhippa	VRK	K									Recknagel Poolnjuumän
Armas	VRK	K	X								Jellonan Benjamin Breeg
Arska											Arska Kiti Koponen Partisaani
Arttu	VRK	K									
Asko	VRK	K							X		
Asma	VRK			X	X						
Assi	VRK		X								
Asteri	VRK						X				Namukatin Asterix

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Frodo											
Gekko											Adorex Tigerlove Aloud
Gideon	VRK				X	X					
Gimli											Jeromen Gimli
Ginny											O'Sag's Ginny
Gisela	VRK					X					
Gizmo											
Gnidde											
Gospel											Gospel Degli Elfi
Grigori	VRK		X	X	X	X					
Gwen											Gwen Graziosa Degli Elfi
Halti											Silkkihienon Carpe Diem TLC
Hamlet											
Hani	VRK		X X	X							
Hani	VRK										Classy Touch Honey Bee
Hanna	VRK	K			X			X			Ravissant Cean Laqué
Hannibal											SiruCats Neelam
Harmi											
Harmi											
Hau-Hau											
Heimo	VRK	K		X X							Heimo Huima
Helmi	VRK	K						X			
Helmi	VRK	K							X		
Helmi	VRK	K		X X							Hopeisenkuun Lumihutale
Hemmo	VRK	K	X								
Hemmo	VRK	K									Hemmo Oskari Susi
Hemuli											
Hemuli											
Henkka											Casahin Sir Henry
Henni	VRK	K				X					Henrietta Heinähattu
Hermann	VRK	K						X			
Hertta	VRK	K	X X	X							Fellow's Queen of Hearts
Hessa											Hessa Felia Vahvatassu Mouku
Hessu											
Hessu											
Hessu											Tessi
Hilta	VRK						X	X			Genuina Hebe Jeebies
Hinni	VRK						X				Nebuakhets Yayavardhini
Hipi											
Hippiäinen											Fulaluv Jip-Jap'n Fantasy
Hippu											
Hiski	VRK					X					
Hugo	VRK	K					X	X			Seirene Hamlet II

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Krisu											
Kukka	VRK	K		X						X	
Kukka	VRK	K		X	X	X					Kukka-Maaria Magdaleena Pöyhönen
Kukka	VRK	K		X X							
Kultu											Ferme After Me Please
Kuuki											Seer's Tiare
Käpy Lady											Bluestrem's Cleopatra
Lahja	VRK	K	X X			X			X		Lahja Eeva Aurora
Laikku											
Lajka											
Laku											
Laku											Leppämäen Lakritsa
Lara	VRK		X X		X	X					SiruCats Ultima Urania
Larissa	VRK		X		X	X					
Lasse	VRK	K	X X						X	X X	
Leevi	VRK	K	X X X								
Leevi	VRK	K		X	X						
Leevi	VRK	K			X						Leevi Levander das Schmeimaloss
Lempi	VRK	K	X X	X							Lempi Unelma
Lequ											Eirenen L.G.Legacy
Lila	VRK		X X	X							Mummeli Vipinha Lila
Lili	VRK			X X							
Lillan											
Lillan											
Lilli	VRK	K				X					
Lilli	VRK	K							X		
Lilli	VRK	K								X	
Lilli	VRK	K					X				Viipulan Timjami
Lillis											
Lilu											Darling-Isis' Little Wonder
Liu											Thamos Liú
Lola	VRK		X	X							Black-Belle's Ichiyo
Lorenz	VRK		X				X				VippeCat Lovely Lord Lorenz
Loru											Rantavontun Tulihännänalla
Lotta	VRK	K	X								
Lotta	VRK	K			X	X					Hanin Harlekiini
Lotte	VRK					X		X			Kissanpolkan Katrilli
Lotte	VRK						X				Cattish Fort Charlotte
Louhi											
Luca	VRK				X						

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTY-MYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Luikki											
Luka	VRK									X	
Lulu	VRK			X	X						
Lumi	VRK		X	X							
Lumi	VRK			X		X					Darling-Isis Tea Leaves
Lumi	VRK			X							
Lumikko											
Luna	VRK			X						X	
Luna	VRK		X			X					
Luna	VRK		X X			X			X		Exlibris Plena Luna
Lupe											Alfajiri Ororo Kama Hariri
Lutu											Mummeli Vhippelino Foto
Luumu											Nebuankhet Heavenly Creature
Lyyli	VRK	K			X						
Lyyli	VRK	K		X							Fellow's Lucky Lucy
Löpö											
Maccie											Piupaws Minerva Mc Gonagall
Madeleine	VRK	K	X	X X							CheNiCoon's Silver Angel
Maija	VRK	K				X					Maija Emilia Josefina Decire
Maikki	VRK	K			X						Cattis Desert Berry
Maisa	VRK		X X			X					Gullegryn Lydia
Mambo											
Mandi	VRK		X	X X			X				
Manta	VRK	K		X							
Manteli											Isä-Brownin Nomonde
Manu	VRK	K	X X	X		X				X	
Manu	VRK	K		X	X						Manu Manuli
Marsa											Tuulikatin Marilun
Marsu											Jip-Jap'n Elfin Lady
Martta	VRK	K		X							
Martta	VRK	K								X	
Martta	VRK	K		X	X				X		Mimosan Pick a Berry
Martti	VRK	K	X								Riiviön Miska
Masa	VRK			X					X		
Massimo	VRK		X	X				X			Capo Massimo Zaffiro
Matilda	VRK	K		X							
Mato											
Matti	VRK	K			X	X					
Mau-Mau											
Mausti											
Max	VRK	K		X							
Max	VRK	K	X X	X							

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Mirri											
Mirri											
Mirri											Mirri Pipari Ruusunen
Mirri											
Mirri											
Miru											Miruliina
Mishka											Magnificat Lad Love
Miska	VRK	K		X	X						
Miska	VRK	K			X					X	
Misu											Miss Latz
Misse											
Missi											
Missu											
Misu											
Misu											
Misu											
Misu											
Misu											
Misu											
Miukkis											
Miuku											
Miuku											
Miusu											
Mjölis											
Moilanen											
Molla											
Monica	VRK										Dunedockans Monica the Beautiful
Monni											
Mono											
Moona	VRK	K					X				Galax Moonlight Serenade
Mooses	VRK			X							
Mooses	VRK				X						Mooses Pessi
Morris	VRK			X	X						
Morris	VRK		X								
Morsu											Yönsvingin Karhun Kesyttäjä
Mortti											
Mosku											
Mosse											
Mosse											
Muska											
Musse	VRK					X					Tupuliinin Musliini
Mussu											
Mussukka											
Musti											Yoyon Enchanting Ezra
Mustikka											
Muusa	VRK		X X	X							Arkhitekton Keichline
Muusa	VRK		X X	X							Nebuankhet Edwina Charm
Myrkky											Mega Miaow's Myrun
Myrsky	VRK		X X					X			

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Mysan											
Myy	VRK										Kisompa's Enrichetta
Mökö											Naukurin Harry
Mörkö											
Mörkö											
Mörkö											
Mörri											
Mörökölli											
Möttönen											
Nadezhda	VRK					X					
Nadja	VRK			X							
Nadya											
Nakki											
Nala											
Nalle											
Nalle Puh											
Nami											Silkkihienon Namarie
Napalmi											
Napoleon	VRK			X	X						
Nappula											
Nasu											
Nasu											
Nasu											Yoyon Daddy's Bebe
Natasha	VRK					X					
Nea	VRK	K	X							X	Habibin Ad Usum Proprium
Nea	VRK	K									Saraitshikin Nea
Neffis											Nefertiti
Nefi											Nebuankhet Elfiona Hex
Neiti											
Nekku											
Nekku											
Nekkumiina											
Neko											
Nella	VRK		X								
Nelli	VRK	K	X X	X							
Nelli	VRK	K	X	X							
Nemo	VRK		X	X	X				X		
Nemo	VRK										
Neo	VRK		X X	X	X		X				Silkkihienon Neo Noble
Neppi											Jalecat's Bella
Neppi											Neppi Antero
Nero											Satukissan Silver Felix
Nesseli											
Nessu											
Nessu											
Nessu											Nessu Naomi Neilikka
Nestori	VRK	K	X								
Niiskuneiti											
Niki	VRK			X							
Niki	VRK		X X							X	
Nikke	VRK		X X		X						

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Pinkki											Adorex Pinkpanther Acme
Pipiriepu											
Pippuri											
Pipsa	VRK										
Pipsa	VRK										
Pipsa	VRK			X	X		X				Black-Belle's Peppery
Pipsa	VRK			X X							
Pirre	VRK										
Piuku											Hingstbagges Prinssess-Kismet
Piu-Piu											Darling-Isis' Future Legend
Pleikkari											Polarheim's Unique-Lady
Poju	VRK		X	X							Seafarer Bertil
Pomo											
Pomppu											
Poni											
Porkkana											Yoyon Endless Fire
Porkkana											Jellonan Iron Maiden
Pulla											
Pulla											Belladonna Päivätär
Pulsu											Penni Kaneli
Pumba											Mistymoon's Malbazar
Pumpuli											
Punahiilikka											Jokikatin Vilja
Pupu											Jip-Jap'n Just For Destiny
Pupu											
Pupu											Yoyon Butterfly
Pupunen											Ravissant Anía Addamía
Purre											
Pyry	VRK	K		X		X					Tajomer Da Vinci Code
Pähkinä											
Pölli											
Pörri											
Pörri											
Pörri											
Pörrö											
Pörrö											
Pörrö											
Pörrö											
Pörö											
Pösö											
Pösö											
Pötö-Töpö											
Pööpi											Kawaii Neuankhet No Baku

KUTSUMA-NIMI	VRK	K	MIELTYMYS	OMINAI-SUUS	ESI-KUVA	SYS-TEEMI	NIMI	AAN-TEET	TAPAH-TUMA	MUUT	VIRALLINEN/EDUSTUSNIMI
Tara	VRK		X		X						
Tara	VRK						X				Starmaker's Tara
Teelit											Rexture I Like Girls
Teemu	VRK	K									
Tensu											
Teo	VRK					X					Teodora von Luvia
Teppo	VRK	K			X	X					
Terho	VRK	K	X		X					X	Delicatin Milk Punch
Tico											
Tiikeri											
Tiitus	VRK		X								
Tiki											Isä-Brownin Opari
Tikru											
Tiku											Hingstbackes Åkebär
Tiku											Polarheim's Ulfred
Tilde	VRK		X	X						X	
Tilli											Bright of Boomer
Tiltu											Tupuliinin Sametti
Timi	VRK		X X	X							Mummeli Vippelinho Timi
Timsku											Esteticas Rough Diamond
Tinka	VRK										Magnificat Tinka Curl
Tintti											Bastian's Aurny Atreuy
Tipi											Alchemist Coelia Concordia
Tirri											
Toffo											Mummeli Vippelinho Tigerboy
Togo											
Toivo	VRK	K									Mibella's Born To Be King
Toivo	VRK	K	X X X								Birregin Glacies Rex
Tomppa											Mummeli Vipinho Tiritomba
Tomppa											Thomas O'Malley, King of the Road
Topi	VRK	K		X	X						
Topi	VRK	K							X		Topi Tiikeri
Toscha											
Tuhnu											
Tuisku	VRK									X	
Tuisku	VRK				X						Blå Katten Alva Alvedon

KUTSUMA- NIMI	VRK	K	MIELTY- MYS	OMINAI- SUUS	ESI- KUVA	SYS- TEEMI	NIMI	ÄÄN- TEET	TAPAH- TUMA	MUUT	VIRALLINEN/ EDUSTUSNIMI
Örkki											Darling-Isis' Earthling

Liite 3: Kissan nimi -runo

Mikä kissalle nimeksi? Siinäpä pulma!
Kun mietitte sitä, on mielenne pimeä
ja sanotte, että olen hullu ja julma
kun vaadin: KOLME. Kolme eri nimeä
pitää kissalla olla. Ensiksi nimi
kuten Mirri ja Murri ja Pekka ja Pelle
tai Eenokki, Emma, Pimpula ja Pimi.
Ne sopivat arkena jokaiselle.
Tai kenties teillä on herkempi kissi
tai makunne vaatii jotain hienompaa:
Siis Platon, Admetus, Elektra, Zeremissi,
kyllä niilläkin kissaa kutsua saa.
Mutta erityisnimi, jossa tuskin on järkeä,
mutta erityis-erikois-nimi kumminkin
pitää kissalla olla, sillä kissa on tärkeä
ja hännännosto käy hienommin
kun nimenä on jokin Bombaluriina
tai Munkustrappi tai Korrokopatti
ja viiksetkin sukii Fille Meliina
paljon kissamaisemmin kuin pelkkä Katti.
Mutta sitten on Nimi, jota kukaan ei arvaa
jota kissa ei paljasta milloinkaan.
Se ei liikuta edes viiksikarvaa
jos nimeä käynte utelemaan.
Vaan kun tapaatte kissanne aatoksissa,
niin syynä on tämä, se tietäkää:
Se miettii ja pohtii ja nauttii se kissa
omaa nimeänsä se nimeää,
sen pimeää nimeä
kimeämpimeää
sen Salaista Yksityisnimeä.

(Eliot 1959: 17.)